

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥ

Ν Ε Ο Σ
Ε Λ Λ Η Ν Ο Μ Ν Η Μ Ω Ν

Τ Ρ Ι Μ Η Ν Ι Α Ι Ο Ν

Π Ε Ρ Ι Ο Δ Ι Κ Ο Ν Σ Υ Γ Γ Ρ Α Μ Μ Α

ΣΥΝΤΑΞΣΟΜΕΝΟΝ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ ΤΟΥ

ΣΠΥΡ. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Κ. ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΟΥ

---

*Ἡξιώθη τοῦ Ζαλπειῶν βραβείου ὑπὸ τοῦ ἐν Παριsaίσις Συλλόγου
πρὸς διάδοσιν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων.*

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ Α΄. - 31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1927

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «Ο ΦΟΙΝΙΣ» — ΣΤΑΔΙΟΥ 38

1927

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ
ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΕΝΝΑΙΟΥ ΚΩΔΙΚΟΣ ΡΗΙΛ GR.342

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Α΄ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Τοῦ αὐτοῦ

Κάλλιστα μὲν ὑμῖν, ὦ μακάριε, καὶ πολλῇ κάλλιστα πρὸς τὸν
κακότεχνον ἀντίρρηται σοφιστήν· καὶ τί γὰρ ἢ τῆς ὑμετέρας μεγα-
λοφυίας ἐπάξια; Ἄγαμαί σε τοιγαροῦν, ἄγαμαι τῆς πολυνοίας καὶ
μεγαλonoίας, κόλακα τρόπον παραμπέμπων εἰς κήρακας, καὶ τὸ ὡς
5 ἐν ἀπόροις εὐπορον τοῦ λόγου καὶ εὐμήχανον τούτοις μᾶλλον ἢ
πᾶσι τοῖς ἄλλοις τεθαύμακα ἐνορώμενον. Ὅθεν οὐδ' ἀντιβλέπει
οἶός τ' εἶναι ἰσόμην πρὸς τηλικαύτην λόγων λαμπρότητα, μὴ τι γὰρ
δεῖν καὶ τοσοῦτον ὀξυωπεῖν οἴεσθαι, ὡς, εἴ τι καὶ ἐμφωλεύοι τοῖς
εἰρημένοις μὴ πάνυ τῇ ἀληθείᾳ καταστροπτόμενον εἰς φῶς ἵγει
10 καὶ διακαθαίρειν ἐπιχειρεῖν πλὴν προτεινομέναις ἐπιτάξεσι πινα-
σκευάζειν. Εἶκοντες ὑμῖν τοσοῦτον ἔχομεν λέγειν. Δοκεῖ γάρ μοι,
μακαριώτατε, τὸ καλὸν ἀνθρώπου μὴ ἄπτεσθαι γυναικός, διὰ δὲ τὰς
πορνείας ἕκαστος καὶ ἑκάστη γινωσκέτω τὸ συνοικοῦν. Ὁ δὲ λόγος
τὸ τοῦ ἀγάμου σεμνὸν ἐνδιαβάλλειν ὃ σοφιστῆς ἰσχυρίζεται ἔτι δεῖ-
15 σθαί τινος ἐπικρίσεως εἰς λαμπροτέραν τοῦ ψεύδους περιτροπὴν.
Πᾶσαν μὲν γὰρ πρᾶξιν καὶ πᾶν τὸ γινόμενον· δεῖ γὰρ ἴσως οὕτως
τῷ λόγῳ διαλαβεῖν· πρὸς τι τέλος ὄραν πᾶσαν εἶναι ἀνάγκην· τὸ δὲ

Περιλαμβάνεται ἐν φ. 21α-24β τοῦ Βιενναίου κώδικος Ρηίλ.
gr. 342.

14. ἐνδιαβάλλων

ἔστιν ἢ ἀγαθὸν τῷ ὄντι καὶ τῆς πρώτης ἔγκονον ἀγαθότητος ἢ φαν-
 τασίαν, ἀλλ' οὐκ ἀλήθειαν ὑποφαίνει τοῦ ἀγαθοῦ, ὃ παρατροπῆ
 πάντως καὶ ἀσθένεια τοῦ κρίνοντος γίνεται νοῦ, ὡς καλῶ τῷ μὴ
 τοιούτῳ προσεχομένου. Μιᾶ. τοιγαροῦν τῶν κατ' ἀνθρώπους πρά-
 5 ξεων ὄντι τῷ γάμῳ, ἀλλὰ καὶ θεὸν αἰτιωμένῳ τῆς ἀρχῆθεν συστά-
 σεως, ἐπεὶ τοῦ χάριν τὸ θῆλυ; μάτην γὰρ μήτε θεὸν τι ποιεῖν,
 μήτε τὴν φύσιν τοῦ παντὸς ἀληθέστερον· θεῷ δὲ τὴν αἰτίαν ἐπιγρα-
 φομένῳ καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀγαθῷ ἀκόλουθον ἀνάγκη τούτῳ καὶ τὸ
 τέλος ἰδεῖν, οὗ δὴ χάριν καὶ παρελήφθη, μᾶλλον δὲ πολλῶ προέ-
 10 χον τῆ τιμιότητι. Πᾶν γὰρ εἶναι τέλος τῆς πρὸς αὐτὸ φερούσης
 ὁδοῦ κρεῖσσόν τε καὶ ὑψηλότερον. Εἰπάτωσαν οὖν ἡμῖν οἱ περιττῶς
 ποφοὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε τί τῷ γάμῳ σκοπός, πότερον ἡδονὴ ψυχρὰ καὶ
 κατάπτυστος τῷ γε νοῦν ἔχοντι ἢ γένεσις ἀνθρώπου καὶ βλάστη-
 χρήματος οὕτως ἀξιαγάστου, τῆς δρωμένης ὄλης διακοσμήσεως δεσπο-
 15 τεύοντος; Εἰ γὰρ καὶ συμπέφυκε πῶς τῷ γάμῳ καὶ παραπλέκεται
 ἡδονή, οὐδὲν τούτῳ δι' ὄχλου τῷ λόγῳ, ἀλλὰ συναφρίζειν μὲν καὶ
 τὸν ἀπὸ τῆς πράξεως κάματον ὑποκλέπτειν, ὡς περ δὴ καὶ ἄλλαις
 πάσαις παρυφισταμένην ἐνεργείαις δρωμέν τὴν ἡδονὴν εὐροίαν τε
 ταύταις καὶ εὐμάρειαν παρεχομένην οὐκ ἂν ἀντειπεῖν ἔχοιμεν, ὑπερ-
 20 δὲ τοῦ οἴεσθαι μόνον τὴν κοινωνίαν ἐπινενουεῖσθαι τῆς ἀλογίας,
 ὡς περ ἂν εἰ καὶ τὸ μεταλαγχάνειν τροφῆς ἡδονῆς, ἀλλ' οὐ συντη-
 ρήσεως χάριν τοῦ ζῴου παραλαμβάνοιτο, ἐπεὶ καὶ δοκεῖ τυχόν τοῦτο
 τοῖς κόρου θεραπευταῖς. Ἄλλ' ὡς περ τὸ καθηκούση χρῆσθαι τροφῆ
 ἀγαθόν· ἀγαθοῦ γὰρ τῆς κατὰ τὸ εἶναι τῷ ζῴῳ συνοχῆς αἴτιον, εἰ
 25 δὲ ἄλλως ἡδύνεσθαι τῆ προσφορᾷ συμβάλει τὴν αἴσθησιν· οὕτω δὴ
 καὶ γάμος τῷ τε τῆς ἀγαθουργοῦ καὶ γονίμου τῶν ὄντων αἰτίας
 εἰδωλόν τι καὶ ἴχνος ὑποφαίνειν ἐν ἑαυτῷ ἀγαθὸν καὶ οὐ ἔνεκα, φημί
 δὴ τὸ κατὰ διαδοχὴν, πληθυσμῷ τῆς δημιουργίας πάγκαλόν τι κατα-
 λαμβάνεται χρῆμα καὶ ἀξιεπαινον, μηδὲν ὅλως τῆ τῆς ἡδονῆς συζεύ-
 30 ξει χραϊνόμενον, ὅπῳτ' ἂν ἢ μὲν ἄλλως παρέπηται, οὕμενον τοῦ
 μειόντος, πρὸς αὐτὴν ἐπιστροφῶς ἔχοντος. Ὅσοις μὲν οὖν σαρκὸς
 ἀπάσης ἐμέλησεν ἀπανίστασθαι, πρὸς δὲ τὸ πνεῦμα μεταχωρήσασαι
 τοῖς θείοις συγγίνεσθαι τοῖς μὲν χρῆναι δοκεῖ τῆς πρὸς τὴν σάρκα

συμπλοκῆς ἑαυτοῦς ἀπάγειν ὡς πορρωτάτω, μηδέ γε τῆ ταύτης
 θίξει λαβόντας τι πάθους ἐμπόρευμα κατασυρῆναι πρὸς αἴσθησιν καὶ
 ταύτη γε δὴ τῆ εὐλαβεῖα παρθενίαν ἐκλέξασθαι· μηδὲ γὰρ πιστεῦ-
 5 σαι τῆ τῆς σαρκὸς ἀσθενείᾳ ὡς οὐκ ἐμπαθῶς χρησομένη τοῦ γάμου
 τὴν μεταχείρισιν· τοῖς δὲ τὸ μὲν ὑψηλὸν τοῦ νοῦ καὶ πρὸς θεὸν ἀνα-
 φέρον τὴν μίμησιν οἶόν τ' εἶναι τηρεῖν ἐδόκει, οὐδὲ βραχὺ γοῦν τοῦ
 τῆς ἀπαθείας ὑποβαῖνον καλοῦ διὰ τῆς πρὸς τὰ σώματα κοινωνίας
 ὡς ἔχεσθαι μὲν ἀνυποκλίτως τοῦ κρείττονος, τῶν δὲ γενεσιουργῶν
 10 πράξεων μὴ παντάπασι κατωλιγωρεῖν οἴεσθαι δεῖν, σκοπῶ μὲν ἀγα-
 θῷ κατανυομένου τοῦ γάμου, τῆς ἡδονῆς δὲ τούτοις παρὰ φαῦλον
 λογιζομένης. Τοῦτό μοι δοκῶ καὶ τὸν θεῖον αἰνίττεσθαι Παῦλον
 τῷ φάναι καλὸν εἶναι μὴ ἄπτεσθαι γυναικός. Ὁ τε γὰρ πάντη τὴν
 πρὸς τὰ σώματα γεῦσιν τε διαδιδράσκων καὶ συμποκὴν ὃ τε χρώμε-
 νος μὲν τῆ συνόδῳ, οὐχ ὡς τε δὲ προσπερονᾶσθαι διὰ τῆς ἡδονῆς τῆ
 15 σαρκὶ ἢ τοσοῦτου τιμᾶσθαι τὴν συζυγίαν, ὡς μεῖζον τοῦ ἔργου τὸ
 πάρεργον τίθεσθαι, πρὸς μόνην δὲ τοῦ γένους τὴν ἐπίδοσιν ἀφορῶν
 τῆς ἀφῆς ἀπολέλυται. Ὅρα γὰρ δὴ μοι καὶ τὴν λέξιν αὐτήν. Οὐκ
 εἶπε καλὸν εἶναι μὴ χρήσασθαι γυναικί· οὕτω γὰρ ἂν παρθενίαν
 μόνην ἐνέκρινεν· ἀλλὰ μὴ ἄπτεσθαι παρηγγύησε, διὰ τῆς ἀφῆς τὸ
 20 σφοδρὸν παριστὰς τοῦ πάθους καὶ τὴν οἶον συναφήν τοῦ κρείτ-
 τονος πρὸς τὸ χεῖρον καὶ κόλλησιν. Ἐκατέρως μὲν οὖν τὸ μὴ ἄπτε-
 σθαι τῷ θεῷ πνεύματι καλὸν μεμαρτύρηται. Ἐπεὶ δὲ τινῶν, μᾶλ-
 λον δὲ τῶν πλείστων τοσοῦτον ὃ τῆς σαρκὸς κατεκράτησεν ἔρωσ, ὡς
 φιληδονίαις αἰρεῖσθαι μόναις κακοδαιμόνως συζῆν καὶ πρὸς ἐν
 25 τούτῳ μόνον ἀποσκοπεῖν, ἀδιαφορίᾳ δὲ πρὸς τὸ θῆλυ κατακεχρησθαι
 τε καὶ πρὸς τὴν κτηνώδη εὐχέρειαν μεθαρμόζεσθαι, τὴν τοιαύτην
 ἔκπτωσιν ὃ θεῖος ἀνασηκῶν νόμος ἕκαστον καὶ ἑκάστην δηλαδὴ τῶν
 τοιούτων συντάττει πρὸς τὸν ὁμόζυγα, ὁμοῦ τό τε πλημμελὲς τῆς
 μίξεως καὶ ἀόριστον ὄρω τινὶ καὶ τάξει διαλαμβάνων, ὁμοῦ δὲ καὶ
 30 πρὸς ὑπόμνησιν ἐπανάγων τοῦ κατὰ τὸν γάμον καλοῦ καὶ οὕτω τοῦ
 γένους τὸν πληθυσμὸν προμηθεύμενος, ὡς μηδὲ τὴν φύσιν αὐτὴν
 τὸ οἰκεῖον ἀγνοεῖν ἔχειν καλόν, φημί δὴ τὸ γόνιμον καὶ δημιουρ-

1. πορρωτάτω 2. λαβόντας 3. ἐμπόρευμα 4. μεταχείρισιν
 5. γ' οὖν 12. φάναι 13. διαδιδράσκων 24. συζεῖν 27. ἀνα-
 σικῶν

γινόν. ὡ καὶ τῷ κρείττονι μάλιστα ἐξωμοίωται. Ἐμοὶ τοίνυν δοκοῦν
τὸν περιπαθῆ τοῦτον γάμον τοῦ μὴ πορνεύειν χάριν τῷ νομοθέτῃ
εἰσκρίνεσθαι, ἀλλ' οὐ τὸν ἔρωτι ὑπαρῶ μὴ χραίνόμενον. Ἐπειδὴ
γὰρ πρὸς τὴν βελτίστην ἅπαντας ἀγωγὴν ἐπικαλεῖσθαι δυνατὸν οὐκ
5 ἦν. ἐλάττονι κακῷ τὸ πάμμεγα δι'ικρούεται, μᾶλλον δ' ἴσως οὐδὲ
κακῷ. ἦττονι δ' ἀγαθῷ, καθ' ὅσον καὶ σαρκὸς τι φιλίας παρέξενται,
τὸ ἀκόλαστον σωφρονίζειν ἤμετο δεῖν.

Εἰ δὲ καλὸν οὕτως τῷ μόνον ὀρίσθαι, ἀλλὰ διη καὶ παρὰ τοῦ
θείου νομοθέτου συγκεχωρησθαι, τῇ τῶν νομοθετουμένων ἀσθενείᾳ
10 συνυποβάντος, πῶς ἂν τοῦ πρώτου γάμου καὶ τῇ παρθενίᾳ συντρέ-
χοντος ὁ συκοφάντης κατείπαιε, ποιηρὸν ἀποκαλῶν, ὁ πονηρὸς τῷ
ἔντι καὶ τὴν γλώττιαν ἀκόλαστος: "Οὐ γὰρ καὶ ταῖς διαλεκτικαῖς
ἐφόδοις κακούργως κατείληπται χρώμενος, ἥϊστον ἰδεῖν· ὑποτί-
θενται γὰρ διαλεκτικῶν παῖδες, εἴ τι φράσει φράσις ἀκολουθεῖ, καὶ
15 τὴν ἀπόφασιν τῇ ἀποφράσει καὶ ἐναλλάξ καὶ τῇ ἀποφράσει τινὸς
φράσις καὶ τῇ ἐκείνης φράσει τὴν ταύτης ἀπόφασιν. Λέγω γάρ, εἰ ὠφέ-
λιμον τὸ πονεῖν, τὸ μὴ πονεῖν οὐκ ὠφέλιμον, καὶ εἰ τὸ μὴ μαλα-
κίζεσθαι πρὸς τοὺς πόνους ἀνδρεῖον, τὸ μαλακίζεσθαι οὐκ ἀνδρεῖον.
Οὕτως οὖν, εἰ τὸ μὴ ἄπτεσθαι γυναικὸς καλὸν δέδεικται, ἔπεται
20 πάντως τὸ ἄπτεσθαι μὴ καλὸν εἶναι, ἀλλ' οὐκ ἀκακόν, ὡς ὁ τοῦ ψεύ-
δους συνήρπασε σοφιστής, εἰ μὴ που τὸ μὴ καλὸν αὐτίκα κακὸν
οἶεται εἶναι, ὃ καὶ παῖδες κατ' ἀγορὰν καθήμενοι παίζουσι ἐαυτοὺς
εἰς ἔλεγχον προτεινόμενοι ὡς μητ' ἀγαθοὶ εἶεν· οὐπω γὰρ οὐδὲν
αὐτοῖς τῶν ἐπαινουμένων διαπεπράχθαι· μηδ' αὖ γε κακοὶ τῇ τοῦ
26 βελτίονος ἀπραξίᾳ. Ἐῖκου διαλεκτικαῖς, σοφιστικαῖς δὲ παρα-
γωγαῖς ὁ γεννάδας κρατύνεται· ὅσον γὰρ ἐπὶ τοῖςδε οὐ καλὸν μὲν
ἴσως ὑποδέξεται τὸν γάμον, γάμον δὲ τὸν χείρω καὶ τοῦ τῆς πορνείας
ἀφέτου συναγαγόν, πολλοῦ δὲ δεῖ καὶ κακὸν τοῦτον ἀποδεικνύειν.
Εἰ δὲ γε καλὸν τὸ κάλλιστον ἐκδεξόμεθα λέγεσθαι· μυρῖος γὰρ ὁ
30 ἔσμός παραδειγμάτων, ἐν οἷς ἀπλαῖς ἀντὶ τῶν ἐπιτεταμένων κεχρη-
μέθα λέξεσιν, ὡσπερ καὶ ἔμπαιιν, τάχα δὲ καὶ ἡμῖν ὁ λόγος τὸ μὴ
ἄπτεσθαι γυναικὸς, κάλλιστον, ἀλλ' οὐκ ἀπλῶς καλὸν ἀποδέδειχεν.
Εἰ οὖν τοῦτο κάλλιστον δὴ φῶμεν, τὸ μὴ ἄπτεσθαι γυναικὸς, ἔψε-

ται μὲν τὸ ἄπτεσθαι μὴ κάλλιστον εἶναι, τοῦ ἀκροτάτου δὲ καλοῦ
ἄρεθόν, οὐκ ἂν τούτου καὶ πάντη πόρρω πίπτειν ἀνάσχοιτο.

Ὅρᾳς, ὦ μακάριε, οἷσις διωκόμεθα τοῖς πολεμίσις καὶ αἰεὶ γε
τοιούτοι διώκοιεν. Τί ἂν καὶ δράσαιτο ψεῦδος κατὰ τῆς ἀληθείας
5 διιστάμενον ἢ πράσου φύλλῳ, τὸ παροιμιῶδες δεσμεῖν ἐπιχειρήσειν
τὸν λέοντα.

Νικολάῳ μητροπολίτῃ.

Ὅσην μὲν εὐλάβειαν ἔχων διατελεῖ παντὶ τῷ χριστιανῷ πλη-
ρώματι ὁ τοῦτο τῷ ἰδίῳ κατακτησάμενος αἷματι Ἰησοῦς ἐπὶ πολλῶν
μὲν ἐναργῆς ὄραν τῷ γε νοῦν ἔχοντι, οὐχ' ἴκιστα δ' ἐν τοῖς παροῦσι
10 πράγμασι. Τὸ γὰρ ὅσον μὲν νόθον τε καὶ ἀλλότριον τῶν καλουμένων
ἑρέων καὶ κόσμῳ μᾶλλον ἢ θεῷ προσανακειμένων τῆς οἰκείας ἀπο-
κυβαλίσαι μερίδος ἐλέγξει τε καὶ φωρᾶσαι τὴν ἐνδομυχοῦσαν κη-
κίαν τῷ ἐφείναι τούτους πάθεισιν ἀτιμίας, καθ' ὃ φίλον αὐτοῖς ἀνι-
φύρασθαι, ἀντιτίξαι δὲ καὶ ἀντιστρατεῦσαι τοῖς ὅσους ἀξίως ἰερούσθαι
15 μεμέλητο πρὸς τε τὴν νῦν δαιμονία τινὶ περινοία τῷ ἡμετέρῳ βίῳ
ἐπιπολάσασαν μιαρίαν καὶ πρὸς τοὺς ταύτης συνηγόρους τε καὶ
συλλήπτους, δεινοὺς μὲν τῷ τε κράτει τῆς ἐξουσίας καὶ τοῖς προ-
τεινομένοις δεξιοῖς τε αὐτὸ καὶ τοῖς ἐναντίοις τὸ ἀντιβαῖνον ἴπαιν ὑπο-
ποιήσασθαι, δεινοὺς δὲ πιθανολογίαις συναρπάζειν πρὸς τὸν οἰκεῖον
20 ὄλεθρον τὸ ἀντικαθήμενον. Ἐὶ γοῦν τοὺς πολεμήσοντας γεγενῆσθαι
τῇ πονηρίᾳ καὶ ὡσπερ εἰς ἀντίπαλον μοῖραν συντεταγμένους ὑπὸ
γε Χριστῷ στρατηγοῦντι τοῖς τῆς ἁμαρτίας προμάχοις ἀνταγωνίζε-
σθαι πῶς οὐκ ἂν εἴη θείας τὸ χρεῖμα παντάπασιν εὐεργεσίας,
βραχέσι μὲν ὀπλίταις αἰεὶ συνασπιζομένους κατὰ τῶν πονηρῶν,
25 λαμπρὰν δὲ τὴν νίκην κατ' αὐτῶν τούτων παρεχομένους; Μηδὲ γὰρ
ἴππου δυναστείας καὶ κνήμαις ἀνδρὸς γενναίου Θεὸν εὐδοκεῖν, ἐν
ἀσθενείᾳ δὲ καὶ καθαρῷ τῇ πρὸς αὐτὸν πεποιθήσει τὸ ἄμαχον αὐτοῦ

1. δὲ προσέθηκα ὁ. δεσμεῖν

Περιλαμβάνεται ἐν φ. 25α-32β τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil.
gr. 342.

8. τοῦ ἰδίου 12. φωρᾶσαι 13. τούτοις καθὸ 15. διαμονία
20. γ' οὖν 25. παρεχομένης

καὶ δυνατὸν ἐνδεικνύμενον. Πόσης τοιγαροῦν οἶει, μακαριώτατε, τῆς ἡδονῆς ἡμῶς ἀναπίμπλασθαι, πόσης τῆς θυμηδίας, ὑπολογιζομένους τῶν τὴν ἱερὰν ἕνα σε φάλαγγα συγκροτούντων ὄρασθαι τῷ Χριστοῦ συντάγματι καταλογιζόμενον καὶ κατὰ τῶν λύκων ἰστάμενον. οἱ νῦν βαρεῖς τε καὶ ἄγριοι τὸ τούτου ποιμνιον σπαράττεισθαι ἐπιτίθενται, καὶ τοῦτο συῶν τρόπον οἱ αἰμοβόροι φιλονεικοῦσι λυμήνασθαι. Ἄλλ' οὐκ ἐπιτεύξονται δόλιοι θήρας, ἀποπεσοῦνται δὲ τὸ τάχος τῶν διαβουλίων αὐτῶν, τῆς ἱερᾶς ἐξωθούμενοι παρεμβολῆς, καὶ ταῖς ὑπερηφανίαις ἀλώσονται ἑαυτῶν καὶ ταῖς ἰδίαις ἐνσχεθήσονται αἷς κατὰ τῶν ἀθῶων ἐκρυψαν πάγαις, ὅτι οἶκος, τὸ τοῦ προφήτου, παραπικραίνων ἐστίν. Ἰὺς ὅσον μὲν οἶν αὐτοῖς προκεχωρήκει τὸ ἄτοπον καὶ ὅπως Θεοῦ καὶ τῶν θείων οἱ ἐναγεῖς κατασχέσαντο νόμων, μὴ διαστέλλοντες ἄγιον ἀπὸ βεβήλου μηδέ γε θείων καὶ ἀνθρωπίνων εἶναι τι κρίνοντες μέσον, ἀδιφορία δὲ καθάπαξ καὶ ἀκρισίᾳ τοῖς πράγμασι διαγενομένοις, τίς οὕτως, τίς οὕτως ἀλόγιστος, ὅς οὐ μακρὰ καταγινώσκει καὶ μωμᾶται καὶ γέλωτα ποιεῖται τοὺς ἀθεμίτους. Ἐμοὶ δὲ δακρύων ὑπόπλεω συνεχῶς οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ δεινῶς ἀλύειν καὶ ὀδυνᾶσθαι καὶ κατατήκεσθαι τὴν ψυχὴν, λογιζόμενον τοὺς ταλαιπώρους πρὸς τῇ λοιπῇ τῶν ἱερῶν ἀθετήσει κανόνων καὶ τῇ πλήξει τοῦ συνειδότος ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ὅσοι τούτοις προσέχουσιν, εἴ καὶ μισθοῦ τὴν τοῦ θεοῦ χάριν προΐεμένους, ἀδρῶν τε δῶρων καὶ ἀξιώσεων· φεῦ τῆς αὐτῶν μισθίας· πιπράσκοντας τὰ ἀίμητα καὶ μὴ τοῦ Πέτρου, τοῦ κορυφαίου τῶν Ἰησοῦ μαθητῶν, τοῦ δ' Ἰσκαριώτου τὸν τρόπον δεικνύοντας ἐπὶ τῶν ἔργων οἱ τὸν καιρὸν ἔρμαιον ἠγησάμενοι πρὸς τὸ τὰς σφῶν αὐτῶν βδελυρᾶς ἀναπλήσειν ἐπιθυμίας, τῆς τοῦ κρατοῦντος εὐθηθείας ἀπλήστως κατατροφῶσιν, ἐκείνων μὲν παντάπασιν ἐνδιδόντες θεοῦ ἀμνηστεῖν, καὶ διὰ τῆς σοφῆς αὐτῶν οἰκονομίας ἀνευδότης ἐφιέντες ὑπηρετεῖσθαι τοῖς πάθεσιν, ἑαυτοῖς δὲ τὰ τίμια τῶν κατ' ἀνθρώπους οἰκονομούμενοι, τὸ δ' ὑψηλὸν τοῦ ἱερέως ἀξίωμα καπηλεύοντες. Οἱ γὰρ τὰ αἰσχιστὰ διαπεπραγμένοις ἑαυτοῖς συνειδότες τὴν δ' ἐνταῦθα τούτοις ἀπειλουμένην Θεοῦ μῆνιν ὑποβλεπόμενοι· τίς γὰρ αὐτοῖς τῆς ἐλπίζομένης [ζωῆς] φροντίς; ἅπαντα

15. οὕτω ἡλίθιος 25. ἠγησάμενοι 29. ὑπηρετῆσθαι 30. οἰκονομούμενοι 32. ὑποβλεπομένοις ζωῆς προσέθηκα

δρῶσι καὶ πραγματεύονται κοινοῦς ἅπαντας συλλαβέσθαι τῷ πτώματος, καὶ ταύτη γε δὴ τὴν δίκην οἱ μάταιοι φρεναπατώμενοι παραλογισθήσεσθαι, ὡς μὴ τινος ὑπολειφθησομένου τοῦ τῆς ἀγέλης τούτους ἐξελίσσοντος τοῦ Χριστοῦ, οὐδὲ τοσοῦτον γοῦν ἐννοηθῆναι οἰοί τε γενομένοι, ὅτι, καθάπερ Χριστὸν τὴν ἀλήθειαν ἀμήχανον διαψεύσασθαι, οὕτως οὐδὲ τὴν αὐτοῦ ποτ' ἐκκλησίαν διαπεσεῖσθαι, ἐπ' αὐτῇ τῇ πέτρῃ τῇ ἀκλινεῖ ἀδαμαντίνως ἐρηρυσμένην καὶ ἀρρεπῶς. Εἰ γὰρ μὴ τοῦτο μηδὲ τὸ τοῦ μέλλοντος αὐτοῖς ἐπεισῆι δέος, τοῖς δ' ἑαυτῶν ἔργοις τὸ θαρρεῖν εἶχον, τίς ἀνάγκη παρέχειν ἑαυτοῖς τυραννίδα, κατὰ τῶν μὴ τοῖς αὐτῶν στοιχούντων βουλήμασι συρρηγνυμένοις, καὶ μὴ τὸ Ἰησοῦ φιλόανθρωπον καὶ ἀβίαστον ἐξηλωκόσι ταῖς ἰδίαις ἔκιστον γνώμαις ἐὰν ἐμφιλοχωρεῖν; Ἄλλὰ δῆλοί εἰσι πάντως ἀποπεπωκότες τοῦ ὀρθοῦ λόγου πάντας ἔχειν-μεθ' ἑαυτῶν μῆχανωμένους ὡς ἂν τὸν τῆς κακίας διαδιδράσκωσιν ἔλεγχον. Τίς οὖν οὕτω θεοῦ ὀλιγώρως ἔχων καὶ καταφρονητικῶς τοῖς τοιαύτοις συμφέροισι, τῆς αὐτῶν μεθ' ἑαυτῶν βδελυρίας παραπλησίως; Τίς οὕτω σκαιός, οὕτω τὰ θεῖα ἀπαίδευτος, μᾶλλον δὲ τίς οὕτω μεμίσηκεν ἑαυτὸν ὡς ὀλέθρου αἰσχίστου περιπειρα καὶ προοραεῖ καὶ συγγνώμης ἀπάσης ἀπαγαγεῖν τῷ τοῖς θεοκαπήλοις ἑαυτὸν ἀναμίξει, θεοῦ ὡς πορρωτάτω γενομένοι. Πῶς γὰρ ἂν ἔτι πλησιάζοι θεῷ ὅς εἰς τὴν ἐναντίαν αὐτῷ μοῖραν ἀντικατέστη, τοῖς κατ' αὐτοῦ συναγελάζων ἐξυβρικόσι καὶ συνταττόμενος; Τὸν γὰρ μὴ μετ' αὐτοῦ κατ' αὐτοῦ πάντως εἶναι, αὐτοῦ τοῦ θεοῦ λόγου φωνή. Πῶς οὖν οὗτοι μετ' αὐτοῦ δύναιεν ἂν εἶναι λέγειν, μᾶλλον δὲ πῶς οὐ κατ' αὐτοῦ πάντα δρᾶν καὶ προθυμεῖσθαι συσλευάζεσθαι πικρῶς οὕτως καὶ σφοδρῶς, πρὸς τοῖς αὐτοῦ νόμοις ἀπολακτίσαντες καὶ τὸ πάντιμον τῆς ἱερωσύνης καὶ ἐξαίρετον ἀτιμώσαντες ἔργον, ἀποισάμενοι μὲν ἑαυτῶν οἷς ἐπιμελὲς ἀγιότητος νόμος καὶ Χριστιανοῖς προσήκουσα καθαρότης, ἑαυτοῖς δὲ περιποιησάμενοι κεφαλὴν οὐ προηγουμένην ἐφ' ἣ δεῖ. Τίς ἂν καὶ εἴη ταύτη συνέσεως ἀρχικῆς λόγος, ἦν φιάλαι καὶ ψυκτῆρες συγκροτοῦσι καὶ κώθωνες καὶ ὁ τούτοις ἐκχεόμενος ἀνίσοσμίαις, οὕτως προσφερό-

2. ταύτη φρεναπατουμένοις ἢ. γενομένοις 20. ἀναμίξει 21. ἀντεκατέστη 28. ἀπωσαμένοις

μενος ἀνενδότως, ὡς μηδὲ τὸ οἶν ἄγειν σχολὴν κυήσασθαί φασιν, μή τι γε δὴ ἄλλο πράξειν ἔχειν τῶν λόγου καὶ σπουδῆς ἔχομένων, ἐπικλινομένην δὲ κοῖ μεταφερομένην κατὰ τοὺς καλάμους· οὐ γὰρ ἔχειν στηρίζεσθαί ποι. Πῶς γὰρ ὅλη γε τῇ μέθῃ παράφορος οὐσα κἀκεῖ μεταρρέουσα ἔνθα προκαλοῦνται πόδες πόδες ὀξεῖς, ἀθῶον ἐκχέαι αἷμα, οὐχ ὄραϊοι, ὅτι μηδ' εἰρήνην μηδ' ἄλλο μηδὲν εὐαγγελιζομένους, ἀλλὰ κατὰ θεοῦ νόμων, ἴσον δὲ εἰπεῖν καὶ θεοῦ πόλεμον διὰ σπουδῆς ἀναιροίμενους ἴδους ἄν, ὦ μακάριε. Καὶ γὰρ σπουδῆς μεταξὺ παίζομαι περὶ Διόνυσον τὸν Διὸς καὶ Σεμέλης πάλαι παισὶν Ἑλλήνων μυθολογούμενον ἐπὶ τῶν πραγμάτων τούτοις παιζόμενον δράμα. Τὸν μὲν γὰρ ἐπειδὴ φασιν ἄρτι τὴν τοῦ οἴνου χυῖσιν ἔξευρόντα τῷ βίῳ παρεισαγαγεῖν ἐθελῆσαι, ὀπαδοὺς ἑαυτῷ καὶ θιασώτας ἀξίους τοῦ ἐπιτηδεύματος συνειληχότα, οἷς Σατύρους τε καὶ Σιληνοὺς ἐκείνοις ἔθος καλεῖν, καὶ τούτοις τὸν οἰκεῖον χορὸν συνταξιόμενον ἐκστρατεῦσαί τε κατὰ τῆς οἰκουμένης καὶ ταύτην ἔλειν τε καὶ περιστήσασθαι, πλὴν ὅσον ἀνδρῶδες ἐπιδεδειγμένον ἢ γεννικόν, ἀβρότητι δὲ πάσῃ καὶ θρύψει καὶ μαλακίᾳ, πρὸς δὲ μέθῃ καὶ παραφορᾷ καὶ τοῖς ἀνδρογύνοις λυγίσμασιν ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν συνομιλητῶν ἅπαν τε χειροῦσθαι τὸ ἐμποδῶν καὶ μέχρι τῆς Ἰνδικῆς προελθεῖν. Οὕτως δὲ μανιώδης ἐκείνος ὀπλων χωρὶς κατὰ πάντων εἶχε διὰ μέθης τὸ κράτος. Τό τε νῦν καθ' ἡμᾶς δρώμενον οὐδὲν ἄλλ' ἢ τοῦθ' ὑποβάλλει λογίζεσθαι, τὸν μὲν αὐτοῖς τῆς καλῆς ταυτησί προσηγεῖσθαι στρατηγίας ἢ στρατιᾶς κατὰ τὸν ἐκ Σεμέλης πάντας ὑπερβαλέσθαι τῇ κραιπάλῃ φιλοτιμούμενον, τοὺς δὲ γε καλοὺς ἡμῖν κἀγαθοὺς θιασώτας καὶ ὀπαδοὺς εἰς βακχικὴν φάλαγγα συντεταγμένους τὸ πομπικὸν σύνταγμα συμπληροῦν, ὡς καὶ ἐπ' Ὀκεανὸν ἢ τῶν Αἰθιοπῶν τοὺς ἀπωτέρω ὀξέως ἄγαν ἐφέπεσθαι, εἰ δεήσειε, μόνον ἔστω τις ὁ πρὸς λαμπρὰν ἐστίασιν προκαλούμενος. Ἔχει δ' οὖν ὁμοίως τι καὶ παραλλάττον ἢ παιδιὰ τοῖς περὶ Διόνυσον μὲν γὰρ τοῖς ἀγεύστοις μεταδοῦναι τοῦ πόματος ἢ πᾶσα σπουδὴ καὶ ταύτη τοῦ τόνου παραλυθέντας ὑπὸ χεῖρα σφῶν ἄγειν· οἳ δὲ καθ' ἡμᾶς οὗτοι μῖμοι καὶ βωμολόχοι καὶ

1. κυήσασθαι φασίν 2. τί 6. εὐαγγελιζομένοις 8. ἀναιροίμενοις 15. κατὰ προσέθηκα 19. ἐμποδῶν 24. σελήνης 25. κἀγαθοὺς 27. ἀπωτέρω 29. παραλάττον

Σαρδανάπαλοι πᾶσαν εἴ τις δύναμις ἦν τὴν τοῦ οἴνου ἀπόλαυσιν, ὡς μὴ ἄν ἄλλω ὑπολειφθῆναι πρῶτον ἀθλον ἐκροίψῃσαι ποιοῦμενοι, δεύτερον οὐ φαυλότερον τοῦ προτέρου θήρατρα καὶ πάγας ἰσιῶν εἰς τὸ θηρεῦσαι καὶ συλλαβέσθαι ψυχὴν καὶ ἀθῶον αἷμα καταδικάσασθαι. Οὕτω τὰ θεῖα πέπαικται, οὕτω γεγέλασται τὰ Χριστιανῶν, οὕτω τὰ ἱερά καὶ τίμα τοῖς ὑβρισταῖς περιῦβριστα ὄργα. Ταῦτα καὶ ἡμᾶς δέον ἀπολοφύρεσθαι μὲν, ὀρῶντας καθ' ἡσυχίαν, οἰκτερεῖν δὲ καὶ ἐπικλιῖσθαι ταῖς ἀνθρωπίνων παρατροπαῖς, κἂν εἰ μὴ τινι ἄλλῃ διορθοῦσθαι δυνατὸν περινοῖα, εὐχαῖς γοῦν ἡσυχῇ τὸ θεῖον ὑπὲρ αὐτῶν ἰλεοῦσθαι κἂν τούτοις τὸ διαπίπτον ἀνασηκοῦν, ὁμοίως εἰς τήνδε κατ' ἀνάγκην περιηνέχθημεν τὴν καταδρομὴν, ὑμῖν ὑποδεικνύντες οἷας ἀπεσχίσθης διατριβῆς, οἷας συναγωγῆς. Οὐδὲ γὰρ ἐκκλησίαν ἔτι καθῆκεν οὕτω καλεῖν τὴν οὕτω κατὰ τοῦ συγκροτήσαντος ἀναιδευσαμένην, οἷας συμμορίας πονηρίαν ἐργαζομένης, ἣς οὐκ ἔτι μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν συνδυάσεις, εἰ οἶδα, εἰς Θεοῦ παράταξιν ἀριθμούμενος καὶ βραχέσι μὲν ἴσως ὀπλίταις, πολλῷ δὲ κρείττοσι μυριάδων καταλεγόμενος. Σπάνιον γὰρ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ κτήσιν καὶ τοῦ Θεοῦ ὀλίγους εἶναι τῷ πλήθει, εἰ καὶ τῇ τιμιότητι προὔχοντας καὶ τοσοῦτω μᾶλλον ὄσω τρυφῆς καὶ κολακείας καὶ τῆς ἐν ἀνθρώποις ἄλλης ἀπηλλαγμένης χλιδῆς σκληραγωγία τῇ πάσῃ καὶ φυγαδείᾳ καὶ σώματος ἀνεπιμελησίᾳ ζῆν διεγνώκασιν, οἷς ἐν οἴκῳ Θεοῦ παραρριπτεῖσθαι μᾶλλον ἢ σκηνώμασιν ἀμαρτωλῶν ἀγαπᾶν ἐναυλιζεσθαι. Οἷς οὐδὲ γὰρ ἔτι σαρκὶ ζῆν ἀνεκτόν, πρὸς τὸ πνεῦμα μετατεθεῖσι, μὴ μόνον τοῦ καταπτύστου δοξαρίου καὶ τῆς παιζούσης τιμῆς καὶ τῆς ψευδομένης εὐημερίας φροντίζειν καταφρονεῖν, ἀλλὰ διη καὶ μάστιγι ὡμῶς ἐπανατεινομένη καὶ χρόνιος κάθειρξις καὶ θάνατος αὐτὸς ὁ βιαιότατος τρυφῆς ἀπάσης ἡδῖω καὶ ποθεινότερα, ὑπὲρ γε Χριστοῦ καὶ τῆς ἐντολῆς προτεινόμενα. Τίς γοῦν οὕτω μακάριος, οὕτω τρισόλβιος, ὡς διὰ Χριστὸν πᾶσαν ὑπέχειν δίκην τοῖς τυραννεῖν ἐλομένοις τίς δ' οὕτως αὐτῷ δι' ἀρετῆς προσφκείωται, ὡς χάριτος κατευμεγεθῆσαι τοιοῦτης κατὰ τὰς τοῦ Ἐπικούρου ἀτόμους, εἰ οἷόν τε κατακερματισθῆναι τὰς σάρκας, καὶ λικμηθῆναι ἢ θηρίοις ὑπὲρ αὐτοῦ δοθῆναι βορὰν ἢ ὄλας τῶν παιθῶν αὐτῷ κοινωνῆσαι τῶν

1. σαρδανάπαλλοι 2. ποιουμένοις 9. γ' οὖν 10. διαπίπτον 18. προύχοντας 20. ἀπηλλαγμένοις

σωτηρίων. ἴσον δὲ τίς ἀντιρεῖ λόγος ὑπὲρ τε Θεοῦ ὑπὲρ τε τῶν
τούτου νόμων τοῖς μαιφόνους συμπλέκεσθαι; Ἐπεὶ καὶ τῶν ἐντολῶν
ἐκάστη, κἂν ἐ' ἀχίστη δοκεῖ, μεγίστην πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ κτίσαν-
τος παρέχεται τὴν ῥοπήν, ὡσπερ ἂν ὁποῖασοῦν ὑπεροραθείσης κινδυ-
5 νεύη, ταύτης ὁ σύνδεσμος διαρρηγνυσθαι. Ὅθεν ὁ Κύριος οὐ μόνον
τὸν αὐτὸν ἐκεῖνον ἐνταῦθα ἐπαισχυνόμενον ἀλλὰ καὶ τὸν τοῦς
αὐτοῦ λόγου, ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ἐπαισχυνθήσεσθαι διηπέλησεν.
Ἐνδεία γὰρ καὶ ὑφέσει τῆς ἀγάπης ἢ λύσις ἐκ τῆς ἐντολῆς παρυφί-
στατο ἄσθενούσης δ' ἐν ἡμῖν ἐκείνης ἕκτασις τε καὶ μακρυσμὸς τοῦ
10 καλοῦ παρακολουθεῖ, ὡς ἐντεῦθεν κοινωνίας ἀπορηγνυμένης τοῦ ἀγα-
θοῦ ῥῆστα κατὰ προνοῦς φέρεσθαι τῆς κακίας. Οὔτε γὰρ ἐν λόγῳ
διακένω τε καὶ ψιλῶ τὰ τῆς σωτηρίας ἡμῖν, ἀπ' ἐναντίας Θεοῦ κε-
χωρηκόσι τοῖς πράγμασιν, οἷβ' οἷόν τε Θεῷ συγγενέσθαι, τῷ ἀκραί-
φνεστιάτῳ γῶ καὶ καθαρωτάτῳ, μὴ τῷ [τὸ] παχὺ καὶ φροτικὸν λεπτυνα-
15 μένους φρόνημα τῆς σαρκὸς συχνοῖς τε πόνους τοῖς ὑπὲρ ἀρετῆς καὶ
ἰδρῶσι κακώσεσσι τε καὶ θανάτοις αὐτοῖς, εἰ δεήσειεν. Εἰ δὲ καὶ αἰ-
ρέσεις ἐν ἡμῖν εἶναι δεῖ, κατὰ τὸ Χριστοῦ στόμα Παῦλον, ὡς ἂν οἱ
δόκιμοι γένωνται φρανεροί, πότ' ἂν μᾶλλον ἢ νῦν οἱ τοῦ Χριστοῦ δο-
κιμάζονται, ὅτε μὴ περὶ λόγους καὶ δογμάτων ἀμφιβολίαν τὴν πάλ-
20 λην συνίστασθαι, ἐν οἷς καὶ ἄγνοια πολλάκις τοῖς ἀμαρτάνουσι τὸ
συγγνωστὸν ἐνεποίησε, περὶ δὲ πρᾶξιν ἄσεμνόν τε καὶ μιαν καί,
τὸ τοῦ νομοθέτου φύναι, κτηνώδη καὶ πάντη τοῦ τῶν ἀνθρώπων γέ-
νους ἀλλότριόν τε καὶ ὑπερόριον, ἡνίκα καὶ ἄγνοια παρεῖσθυσιν οὐκ
ἔχει τοῖς ἀμαρτάνουσι καὶ τοῖς ὑποσκελιζομένοις εἰς καταδοχὴν τοῦ
25 ὑπάσματος, τὸν ἴσον τοῖς ἡμαρτηκόσι θεῖοι καὶ ἱεροὶ κανόνες ὄλε-
θρον ἐπισείουσιν. Ὅσα γοῦν πρᾶξις ἐναργεστέρη λόγου, τοσοῦτα
χ ἴσον πρᾶξεως κοινωνῆσαι χωρίζουσης Θεοῦ ἢ δογμάτων μὴ πρὸς
ἀλήθειαν ἐξηγεγεγμένων. Μακκαβαίους δὲ τίς ἄρα πρόφασις τοῦ θανα-
30 τῶν βίαιου καὶ ὠμοτάτου; Ἄρα οὐ φυλακὴ εὐτελῶν τινῶν
καὶ μετρίων, πατρίων δὲ ὅμως ἐθῶν; Τί δαὶ καὶ ὁ ἐν γεννητοῖς γυ-
ναικῶν ὑπὲρ ἀπαντας ἄρα, οὐχὶ σεμνότητος χάριν καὶ σωφροσύνης
ἕξει τῶν σαρκίνων δεσμῶν ἀπελύετο; Οὐκ ἂν γὰρ ἐκεῖνος καὶ θαν

3. δοκεῖ 4. ὁποῖασοῦν κινδυνεύει 14. τὸ προσέθηκα

15. λεπτυναμένης 21. σύγγνωστον 24. ἄρα τινῶν

30. ἡθῶν ἐκ τοῦ ἐθῶν

μάσιος ἄγγελος μικρῶς τινος ἀφορμῆς ἀλογίστως προεῖτο τὸ ζῆν.
ἀλλὰ τοῦ παρόντος καιροῦ φθάσας ἐν ἑαυτῷ τὸ δράμα προετύπω-
σεν, ὁπόσῃ ὑπὲρ σωφροσύνης εἰσφέρειν χρὴ τὴν ἔνστασιν καὶ τὴν
παρησίαν τῷ καθ' ἑαυτὸν ὑποδεικνύς παραδείγματι. Τίς οἶν πρὸς
5 ἐκεῖνον ὁρῶν οὐκ ἂν ἀλογίσει τῆς παρουσίας ζωῆς, ὅλος πρὸς τὴν
μίμησιν ἐγειρόμενος καὶ κατὰ τῆς καινοτομηθείσης ἀντ' στρατεύ-
σαιτο παρανομίας; Τίς δαὶ ἀνθρώπος ἀνάσχοιτ' ἂν Ἡρώδη συμ-
ποδίζεῖν καὶ τῶν παρ' ἐκείνου μετέχειν καλῶν, οὕτω μιανῶς ζῆν
αἰρουμένῳ καὶ ψυχρῶς ἡδονῆς ἕκατι, εἰργμῶ καὶ μάσιξιν αἰκίζοντι
10 Βαπτιστῆν, οἷπω γὰρ λέγω αἱμάτων τούτου κατατροφῶντι, ἢ ὅστις
πρὸς τὸν ἐκεῖνον τρόπον ἑαυτὸν παρασκευασάμενος Θεοῦ μὲν ἦκεν
ἐς παντελῆ λήθην, μᾶλλον δὲ τὴν γαστέρα θεοποιῶν ταύτη διαπε-
πονημένως καὶ τὴν θεραπείαν ἀποπλήροῖ. Ἄλλ' οὐχ ὁ ἐμὸς οἷτω
δεσπότης, Θεοῦ δ' ἑαυτὸν ἐξαρτήσας ἄγαν ἐπιμελῶς, ἐξ οἷ πάσα
15 βούλησις καὶ ἐνέργεια χορηγεῖται τῶν ἀγαθῶν καὶ καθ' ὅσον οἷόν
τε ἐστὶν καὶ αὐτὸς χαρίζεται, ὅλος ἑαυτοῦ καὶ τοῦ δυναμοῦντος γε-
γενημένος Θεοῦ, τοῖς ἐπιπόνους μᾶλλον τῆς σαρκὸς ἐμριλοχωρήσεις
πρὸς διαρκεστέρην Θεοῦ συντεινόμενος θεραπείαν, τραύματα δὲ
καὶ ξιφῶν ἀκμᾶς καὶ ξεσμούς καὶ μάστιγας καὶ πᾶσαν ἄλλην αἰτίαν
20 καὶ φυγαδείαν, ἀλλὰ καὶ ζωῆς αὐτῆς βιαίαν ἀσπάση ἀπόρηξιν ὡς
βασιλείας κρείττονος πρόξενον καὶ ἀνωλέθρον. Ἡ τι κἂν ἐπ' ἐννοίας μὴ
καθ' ἑρέα λήψη Θεοῦ, πρὸς δὲ τὸν ἡμέτερον πτεροιστῆν καὶ πρὸς ἁ-
μαρτίαν ὑμᾶς προκαλούμενος μέχρις αἵματος ἀντιστοίχης ὑπὸ γε Χρι-
στοῦ τῶν πόνων συλλήπτορι, ἡλέθριον τὴν ἴτταν ἡγούμενος καὶ ὄντως
25 θρήνων ἐπάξιον καθ' ὅσον, τὸ πάντων ἐλεεινότατον, μακρύνει Θεοῦ
καὶ τῆς μελλούσης τῆς ἐλπίδας μακαριότητος ὑποτέμνεται καί, τὸ δὲ
μετριώτατον, οὐδὲ τῆς ἐνταῦθα δόξης ἀπόνασθαι συγχωρεῖ, ἀβίωτον
δὲ τὸν βίον ἡμῖν καὶ ἀτιμώτατον ἀπεργάζεται καὶ τριωβόλοις ἀνθρώ-
ποις διαπαίζόμενον καὶ καταγελώμενον. Ἀτιμοῦσθαι γὰρ τοὺς ἐξου-
30 θενοῦντας Θεὸν ὡσπερ δοξάζεσθαι τοὺς δοξάζοντας, ἵνα μὴ λέγω ὅτι
καὶ κακίας μετὰ τῶν ἀγγέλων ἀλλ' ἀπειὴ μοι λέγειν τοῖς ἐξῆς παρά-
δειγμα γενησόμεθα, ὃ πάντων τῷ γε νοῦν ἔχοντι χείριστον. Νικήσαν-
τες δὲ χρηστῶ πάνυ καὶ πεπαρορησιασμένῳ τῷ συνειδότι βιώσομεν, ἐν
ἐχυτοῖς τε τὸν Θεὸν ἀγάσαντες, καὶ τὸ θεῖον ἀξίωμα μὴ νοθεύσαν-

τες ἁγιασθησόμεθα ὑπ' αὐτοῦ κρείττονως ἢ νοῦς ἀνθρώπινος κατα-
δοξασθαι δύναται.

Θεοδώρῳ Χαρτοφύλακι

Πονηρὰ μὲν εἰργάσαντο καὶ τῆς ἑαυτῶν πονηροτέρας ψυχῆς
ἄξια οἱ τὸν οὐκ οἶδ' ὅπως ἡμῖν βεβηκότα νοῦν νομιζόμενον οὕτω
5 σαθροῖς καὶ λεπτοτάτοις παττάλοις ὅσον οὐδ' εἰπεῖν ἔστι διασεΐ-
σαντες καὶ διασαλεύσαντες ὥσπερ εἰ τινα παίδων οἰκίαν ἀνίδρυτον
καὶ ψάμμῳ δεδομένην, ὥς αὐτοὶ φασιν, οὐς ἂν τις Ἰερεμίας, σοφ-
δρῶς εἰ παρῆν ἀπειρήνησεν ἀσύγγνωστα πταίοντας καὶ μηδὲ τῆς
ἑαυτῶν ὅλως ἐπαισιθανομένους ἀπονοίας. Ἐκείνους εἰ τις τῶν νῦν
10 ἔλεγκτικῶν, τῶν πῶς εἶπω ἰατρῶν βρούντων ἔλκεσι καὶ θεραπεύειν
οὐχ ὑπὸ τῆς προνοίας, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων πεπιστευμένων, βαθύτερον
ἐξερεύνησεν, οὐκ ἂν ὑπέστη τοὺς διοιδοῦντας ὄγκους καὶ ἄλλως
ἐπαναστάσεις κατακεντῶν καὶ τὸ σέσηπὸς διακόπτων καὶ τὸ μυρίον
ἔγκος ἀκαθαίρων, μὴ οὐχὶ τῆς αὐτῆς δυσωδίας κινδυνεῦσαι γενέ-
15 σθαι ἀνάπλευς. Καὶ τί λέγω τῶν βαθυτέρων; Εἴ τις ἐπιπολῆς
δακτύλῳ μόνον μικρὸν ἐπαρώμενος διεπίλησεν, ἀνέρορηξεν ἂν τραύ-
ματα κακοήθη καὶ παλαιά, παντοίων ιδέαν ἀκαθαρσίας πυώδους
ἐκφέροντα. Εἴ τις οἶν ἔστι λόγος ὑμῖν τοῖς σοφοῖς παραινέταις
διδασκτικὸς, ἐκείνους ἀποπειράσθε ἑυθιμίξειν καὶ μετασκευάζειν καὶ
20 διορθοῦν, μᾶλλον δὲ πολλῶ τὸ τῆς αὐτῶν ψυχῆς ἐχυροῖς περιβόλοις
καὶ ἐπάλλεσι περιφράξαιτε φρούριον, μήπως σίροῦντες, ὡς λόγος,
αἰρεθῆτε. Ἐκείνοις, εἰ ὑμῖν τέχνη μέτεστιν ἰατρική, φάρμακα κατα-
σκευάζετε τῶν τοιούτων παθῶν ἀναιρετικά, καὶ καίετε καὶ τέμνετε
καὶ μοτοῦτε καὶ καταιονᾶτε καὶ ἀπολοῦτε καὶ τέλεον ἀποθερα-
25 πεύετε, πρὸς τὸ τῶν θηρίων ἐκείνων ἀτίθασον ἐκστρατεύεσθε, πρὸς
τὸ τῶν κινῶν ἐκείνων ἀναιδὲς τὴν παιδευτικὴν ῥάβδον ἐκτείνετε,
τῶν ὅτε μόνον ἀπάρχονται ὑλακῆς καταφύβους καὶ ὑποτρόμους ποι-
ούντων ὑμᾶς, δεδιττομένους αὐτῶν καὶ μόνην τὴν τοῦ χείλους δια-
στολήν. Οὗτοι τὰ παρ' ὑμῶν ἐν σκότῳ καὶ γωνίᾳ λεγόμενα καὶ
30 πραττόμενα οἱ ἀκριβεῖς καὶ δεινοὶ τῶν ὑμετέρων, εἰ καὶ δοκοῦσι
λανθάνειν, ἔξετασταὶ διασύρουσι καὶ διακερτομοῦσι καὶ μετὰ τῶν

μισθύντων ἐπιτωθάζουσι καὶ ἀτιμοῦσιν ὑμᾶς καὶ στόματα διαίρειν
καὶ γλώσσας κινεῖν κατ' ὑμῶν καὶ αὐτῶν τῶν σωφρόνων καὶ δίκαιον
ἀναδεδεγμένων ζῆλον καταναγκάζουσιν. Ἐπεὶ δ' ἡμᾶς, ὡς οἴομεθα
οὐκ ἂν τις, οὐδ' αὐτὸς ὁ Μῶμος, μωμήσαίτο, ἴσμεν οἴου τευχά-
5 νομεν πνεύματος. Οὐ χοραῦλαι καὶ τριταγωνισταὶ καὶ δημοσιῶναι
καὶ τελῶναι καὶ φορολόγοι ἡμᾶς ἐξεπαίδευσαν ἢ ἐξεθρέψαντο· οὐ
γυναικωνίτισιν ὅλως ὡς ἐκεῖνοι συνανετροιάωμεν, οὐ τοὺς ἑαυτῶν
δούλους δυστυχῶς ὡς τύχης ἀνίσου· ἀποκόπους καὶ σπάιδωνας ὡς
αὐτοὶ πρὸς τὸ τὴν αἰσχίστην ἐπιθυμίαν αὐτῶν· αἰσχύνομαι γράφων
10 μὰ τὴν ἀλήθειαν· ἀποπληροῦν. Κακῶς διαμηχανώμενοι πεποιθή-
καμεν ταῦτα· Τί μὴ παρ' ὑμῶν ἔξετάζεται, τί μὴ διορθοῦται, ἀλλὰ
γέρα τῆς ἀτιμίας αὐτοῖς καὶ τῆς τοιαύτης βδελυρίας τὰ μάλιστα
δίδοται σιδεῖσθαι τυχόν διενωτιζομένοις· Καὶ γὰρ, ὡς ἔστιν ὁρᾶν,
κατηνῆρακώθη καὶ ὄλον ἐνερευθῆς τὸ ἴμετερον γέγονε πρόσωπον.
15 ὅπερ ἐπὶ τῶν ἔργων οὐκ ἂν ἐπεπόνθειτε μὴ πως καὶ αὐτοὶ τοῖς
ἴσοις ἐάλοιτε, καὶ τις ὠκεανὸς τὸν τοσόνδε φορυτὸν ἀποκλύσειεν·
Ἄλλὰ θαρρεῖτε· ἐγὼ δῶρα ξεινήιον ἐσθλὸν καὶ τῷ ὑστερον παρι-
πέμψομαι χρόνῳ στήλην ἀνάγραπτόν τε καὶ ἀνεξάλειπτον, τὴν
δικαιοσύνην ὑμῶν καὶ τὸ σῶφρον καὶ ἄμωμον καὶ τὸ πρᾶον καὶ
20 ἀνεξίκακον καὶ τὸ ἀπραγμον καὶ ἀδωρότατον, τό τε ἀληθὲς καὶ τὸ
τῶν τρόπων εὐθὲς καὶ τὸν ἄλλον ἔσμον τῶν ὑμετέρων καλῶν αἰκο-
μένων ὡς ἐκελεύσατε καὶ ἧς ἐπόθουν εὐκαιρίας λαβόμενος, ὡς ἂν ὁ
πολύς ἀνθρώπος μὴ διαμφιβάλλειν ἔχοι περὶ αὐτῶν.

Τοῦ αὐτοῦ

Ἐμοὶ μὲν ἄνδρι πενία συζῶντι καὶ πολλῶν ὄντι ἐπίθεσι, εἴ τις
25 τὸν τῶν παλαιῶν ἀναδέξαιτε ζῆλον ἀνδρῶν, τὰ παλαιοῦ τετυπωμένα
μικρὸν ἐγκαλέσειεν, ἃ καὶ αὐτὰ οὐκ οἶδ' ὅπως ἐξεκόπη λαμβάνοντι,
τῶν διδόντων μὴ παρ' ἄλλου τιγὸς ὑφορωμένων ἐπήρειαν κατ' ἔθος
ἀνωθεν εἰς ἡμᾶς ἀνελθόν. Οἱ δὲ τὰ αὐτοῖς ἰδίᾳ κεκληρωμένα σε-
μνεῖα πλεῖστα ὅσα τυγχάνοντα, καίπερ ἄλλοθεν εἰσρεόντων ὡς εἰ-
30 πινῶν ποταμῶν τῶν χρημάτων ἐκμυζῶντες καὶ οἶον ἐκμυελίζοντες,

πρὸς δὲ καὶ τὰ ἡμέτερα δυό που καὶ τρία τυχὸν τριπλῆ τε καὶ τετραπλῆ ὡςπερεὶ φόρους εἰσπράττοντες καὶ τότε θάλασσαν ἀγαθῶν, ὡς λόγος, κεκτημένοι, πῶς ἂν ἔχοιεν ἐγκαλεῖν μεγαλοκλέπται τυγχάνοντες. Εἰ δὲ καὶ μέχρι χωροῖεν ἐμπίδων καὶ κωνώπων καὶ τὰς ἐκείνων ἀνερευνοῖεν φύσεις καὶ ἀβίωτον ἠγοῖντο τὸν βίον, εἰ μὴ κάκειθεν μφορηθεῖεν τινες πιμελῆς, ἢ καὶ διὰ σμικρότητα πολλάκις ἢ φύσις ἀνεξερεύνητα εἶασε, πῶς ἂν ἐπιτιμήσαιεν τοῖς ἔθει ψυχρῶ μὲν, ἀλλ' ἔθει τέως ἐπομένους, ὅτι μηδ' ἄλλοθεν ἔχουσι τὴν γαστέρα βόσκειν οἱ πρὸς τὸ ἐπιτιμᾶν τὰ κείνων ἐπειγόμενοι παρακερδαίνειν αὐτοί, καίτοι τοῦ ἐπιτιμώμενοι χρῆναι κρείττω τὸν ἐπιτιμῶντα καθεστάναι, ἵνα καὶ ἀξιόπιστος φαίνοιτο. Εἰς ἐδίδοτο χρυσοῦς παρὰ τῶν προχειριζομένων τοῖς τῆς αὐλείου φρουροῖς, τοῖς δ' ὑπογραφεῦσιν τοσοῦτοι ὅσοι τὸ τῆς περιουσίας εἴτε ταπεινὸν εἴτε καὶ ἄλλως ἐπηρμένον ἐν ἑαυτοῖς περιέγραφον, ἢ μᾶλλον ἢ πηλικότης ἐκείνους καὶ ποσότης ὑπέφαιναν, 15 οἷον δύο καὶ τρεῖς ἐπὶ τοῖς πρὸς τὸ πτωχικώτερον ἀποκλίνασι, πέντε δὲ καὶ ἕξ ἐπὶ τοῖς ἔχουσι μέσως, ἐπὶ δὲ τοῖς πλήθουσι δέκα καὶ δώδεκα ἔστιν ὅτε καὶ αὐτὸς ὁ προχειριζόμενος πλούτῳ κομῶν περαιτέρῳ φιλοτιμησάμενος ἐφιλανθρωπεύσατο. Ἴσασι γὰρ καὶ αὐτοὶ πᾶν ὅ τι ἐπέλθῃ αὐτοῖς λυπηρὸν ἐπ' αὐτοῖς ἀποτρέχειν καὶ 20 πρὸς ἄμυναν ἐκκαλεῖσθαι ὅσον εἰκός. Ἐπὶ δὲ τοῖς πάντῃ ἀπόροις καὶ αὐτὸ τὸ τῆς συνηθείας τέλεον ἀπελήλθαι ὄνομα. Οὐκ ἴσασι γὰρ πενήτων δάκρυα ἀμῖσθαι, εἰ καὶ αὐτὸν ὅλον ἐφ' ἑαυτοῖς τὸν πένητα ἐπιγράφουσι. Νῦν οἶν' ἀλλὰ τί τάρρητα λέγειν' ἄνω ποταμῶν χωροῦσι πηγαί. (1) πυλωρὸς τρεῖς ἢ καὶ τέτταρας ἑξαπαιτεῖ, 25 καὶ, εἰ μὴ τοῦτο, φυλακαὶ καὶ ποδοκάκαι καὶ λιμὸς πολυήμερος, καὶ ἴδοις ἂν πολλάκις πλήρεις εἰρκτὰς μονιχῶν, ὅτε δὲ καὶ στενοχωρουμένας διὰ χρυσίον μικρὸν, μέχρις ὅτε τις κατελεήσας καὶ οἰκτισάμενος ἀναλήψατο γραμματεῖον καὶ ἐπιδοίῃ χρυσίον, καίτοι τὸν ἐν Ἄδου φασὶ κέρβερον μάζῃ ἀρκεῖσθαι μικρῶ καὶ 30 προσσαίνων τοῖς εἰσιούσι καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Χάρωνα ἐφ' ἐνὶ ὄβολῳ πεποιῆσθαι τὸν πλοῦν. Ποῖα τις τότε ψυχὴ νηλεῆς τοὺς οὕτω διατεθέντας προσαιπαιτήσοι καὶ ἕτερον, ἑξαργυριθέντας οὕτως ἐλευσινῶς, ἢ συνήθειαν ὅλως προβάλῃτο παλαιάν, εἰ μὴ τις ἔστι βαρβαρική καὶ ἀνήμερος καὶ ὅλη τοῦ κέρδους.

22. ἀμῖσθαι 30), πεποιῆσθαι 33. τι;

Οὕτω πῶς συμβαίνει τοὺς ὑπερμαζῶντας ἐπὶ τοσῶδε δεινοῦς κενθίσταται πράκτορας, τοὺς δὲ καὶ αὐτῶν πολλάκις τῶν ἀναγκαίων στερουμένους ὑπογραφεῖς ἐπικλινεῖς πρὸς ἔλεον γίνεσθαι καὶ τοῖς οἰκείοις τὰ κείνων ἀναπολεῖν. Τίς σοι τούτων δοκεῖ, συμπαιθέστατε, 5 πλεονεκτικώτερον κεκτήσθαι τὸν τρόπον καὶ ἀδικιώτερον; οἶμαι, συμφήσειας ὁ κατὰ πενίας πλουτῶν. Ἐνεκλήθημεν, μὴ προγραφῆς τῶν ἐνταλμάτων ποιούμενοι πρὸ τῆς μολύβδου σφραγίδος ὑμῶν κατ' ἄλλον δὴ τινα τρόπον οὐκ εὐσεβῆ, καὶ τοῦτ' ἄνωθεν καὶ μνήμην τῶν νῦν ἀνθρώπων ὑπερβαῖνον. τὸ ἔθος κάτειν εἰς ἡμᾶς, ὥστε μετὰ 10 τὸ σφραγισθῆναι τῇ δεσποτικῇ σφραγίδι προγράφεσθαι καὶ τοὺς ἠγουμένους ἕξ ἡμετέρων λαμβάνειν χειρῶν καὶ τὰ εἰκότα νοθευεῖσθαι μετὰ τῶν τοιούτων ἐφοδίων προπέμπεσθαι, εἰ μὴ καὶ τοῦτο δόξειε τινὶ ἀσεβές. Ἐκεῖνα δὲ με ὑποθράττει καὶ ὡςπερ ὑποψίας δίδωσιν, ὅτι περ, τριῶν προκεχειρισμένων, τὸ τοῦ ἐνὸς ἐζητήθη καὶ 15 μόνου καὶ τοσαύτης ἔτυχε πολυπραγμοσύνης, ὥστε με κυνδυνεύειν ἕτερούς ἄπερ αὐτὸς ἐγκαλοῦμαι ἀντεγκαλεῖν. Καὶ πῶς ὁ τοσοῦτος παρελθὼν χρόνος ἡμέτερος καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν οὐκ ἀνέμνησε περὶ τούτου διερωτᾶν; πῶς δὲ καὶ τὰλλα συναποσταλέντα τῷ ζητούμενῳ ἐν Ῥουφιαναις διὰ τρίτης ἐρριμμένα χυμαί; Ὅψὲ δὲ σχολὴν ἀγα- 20 γόντων ὑμῶν καὶ τῆς δολιχῆς ἐκείνης καὶ ἀργαλέας ἐπανηκόντων ὁδοῦ, οὐ συνεζητήθη κάκεινα, πῶς οὐκ ἐπ' ἐκείνους ἢ οὕτω φανερὰ καὶ πικρὰ ἔξικετο ἀγανάκτησις; Ἄλλ' εὐφημος ἔστω γλῶσσα. Ἐπεὶ μηδὲν ἀπόφημον οἶδα κατ' εὐεργέτου κινεῖν, ἐλαττώματα φύσεως ἐγκαλοῦμαι, μετὰ δὲ τινων ψυχικῶν. Καὶ ὅτι μὲν οὐκ ἀσεβῆς ἐγώ, 25 ὡς ἀνεδόθη μοι τὸ λαΐδορον ἐκεῖνο βυβλίδιον, αὐτόθεν οἱ γεγραφότες πεφώρηνται. Πῶς γὰρ ἀσεβῆς ὁ οὕτως ἐμπεριεχόμενος τοῦ θεοῦ, ὡς ἐκεῖθεν ἔχειν πᾶν εἴ τι μοι καλὸν ἀγνώτι καὶ ἀφανεῖ τυγχάνοντι προσεγένετο, ἄτε τῆς ἕξωθεν προστασίας γυμνῶ. Πῶς δὲ καὶ τοῦτ' ἂν τις εἰκάσειεν ἐπ' ἐμοί, τροφείων ἐκ παιδὸς τετυχηκότι 30 χρηστῶν παρὰ τε γονέων καὶ δεσπότην τῶν ἐκ βήματος ἱεροῦ καὶ ἱερῶν καὶ γάλακτος ἐμπεφορημένῳ τοῦ ἐκ τῶν θείων ἡμῶν ἀναστομυμένου πατέρων ἀκραιφνοῦς καὶ ἀδόλου καὶ οἷοι ἐκείνων μαζοῖ

1. πῶς 15. ὡς τὲ 19. ἐρριμμένα 27. τι ἀφανῆ 28. γυμνός 30. παρὰ τι

ἀπορρέοντες. Ποῦ δ' ἂν μοι καὶ τὰ τῆς πλεονεξίας ἐπιγράφοιτο, μὴδ' ἐστὶαν οἰκείαν κεκτημένῳ καὶ τὰ τῆς περιουσίας οὕτω στενῶ, ὡς μόνην ἐρανίζεσθαι παρὰ τῶν μεγαλοφύχων τὴν ἐπέτειον τροφήν καὶ αὐτοῦ τοῦ ὀφρικίου ὅση περιελείρηθι συνήθεια, ὣν πανομένων
 5 αὐτος ὀφρῆσομαι καὶ ξηρός. Ὡστε κἄν τούτῳ τοῖς βασκάνοις τὰ τῶν ἐλπίδων διέπεσε. Τίς δ' ἂν με καὶ τῶν σφόδρα γενναίων ἀπελέγξειεν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἰσχυροῦσαιτο ἐπὶ χροσίῳ δεκάσαντα ἢ ἑτέροις τοῖς τὴν δωροδοκίαν ἐμφαίνουσι, μάλιστα τῆς ἡμέρας οὕτως πονήρως ἐχούσης καὶ ὑπὸ πονηρῶν κυκλουμένης, εἰ καὶ τυχόν, ὅπερ
 10 ἀπείη, τὸν τρόπον ἦν παρεξηλημένος ἐγὼ εἰ μὴ τισι βροτοῖς καὶ οἷς ἀμιφέννυμαι, καὶ τούτοις πεμπομένοις ἐκ προαιρέσεως, ἐπεὶ μὴδ' αὐτοῖς τοῖς τοῦ λόγου κήρυξιν ἀδάπανον διέθει τὸ Εὐαγγέλιον. Κατὰ τίνος ἐπήγειρα μοναχούς, οἷα τῆς πολλοῖς εἴθισται, ὥστε λημμάτιων ἑτέρους ἀνθ' ἑτέρων ἐπιλαβέσθαι παρασκευάσαι ἀρχῆς; Τοσοῦτον ἀμείλικτος ἐγὼ περὶ τὸ νόσημα, ὃ μὴδὲν τοῦ τῆς εἰδωλολατρείας
 15 ἀπέοικε. Ποίας δὲ πανηρίας εὖρει τις ἡμέτερον, ὡς οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ φασιν, ἐπιτήδευμα, οἷ μὴδὲ τὰ ὄντα διεπετάσασμέν ποτε πρὸς τὰ καθ' ὑμῶν ὁσημέρια ἀδόμενα, μὴ τι γε κἄν μεμυνόσι χεῖλεσι παρεψάλομεν, ὡς τὸ τοῦ Δαυὶδ ἐξισχύειν λέγειν Ὡσεὶ κωφὸς οὐκ ἤκουον
 20 καὶ ὡσεὶ ἄλαλος οὐκ ἀνοίγων τὸ στόμα αὐτό. Ὅτι δὲ μοι μὴ πώγων βαθύς· ἐν γὰρ τι καὶ τοῦτο τῶν σκωμμάτων· ἢ τράχηλος λιπαίνόμενος ἢ κοιλία ἐξογκουμένη τε καὶ οἰδαίνουσα, ὡς εἶναι τις προγάστωρ καὶ πρόκοιλος, συνεσφιγμένα τε ταῦτα καὶ οἷον κατεσκληκότα, καὶ κατὰ τοῦτο τῶν ἄλλων ἔρχομαι δεύτερος. Εὐξαίμην ἂν
 25 ἔτι τῶν σαρκῶν ὑπεῖναι τι, ὡς ἂν τὸ μὲν πνεῦμα λιπαίνοιτο, ὃ δὲ νοῦς ἐπὶ μᾶλλον λεπτόνοιτο. Παχεῖα γὰρ φησι γαστήρ λεπτόν οὐ τίκτει νόον. Περὶ γὰρ τριχῶν, ἃ καὶ περιττὰ, ὅτι μὴδὲν τῷ σώματι συντελεῖ, τίς ἄρα μοι λόγος, ὅποτε καὶ πολλοὶ τῶν τὸν ἄνδρα σωζόντων ἀκριβῆ τούτων ἐστέρηνται, οἷ δὲ καὶ ὡς τινα φύσεως φλυαρίαν ἢ παίγνιον ὑλῆς ἀποσκευάζοντες τέλεον Ἐπεὶ τί μοι περὶ τῶν
 30 ἀμφιβόλων, εἰ καὶ τούτους εἰκόνα παρέλαβον ἤδη τοῦ ἡμετέρου ἑαυτοὺς ἀτεχνῶς ἀποκρινόντων συλλόγου καὶ οἷον ἀπομαχομένων πρὸς αὐτὸν τὸν δημιουργόν; Καὶ μὴν καὶ αὐτοὶ τὰς γνάθους πε-

πυκασμένας ἀποχρώντως ἔχομεν καὶ τὸν πώγωνα, εἰ καὶ μὴ ὡς τινα μυιοσόβην τὴν ὑπήνην καθειμένην ἐπὶ πολὺ, ἴσως δὲ καὶ τοῖς μὴ βλέπουσιν ἐξ ὀρθοῦ πλαγίως ὑποφαινόμεθα καθορᾶν, ὅποιοι
 5 τοῖς ἀκροθώραξι καὶ τοῖς ἄλλως οἰνωμένοις δοκοῦσιν οἷ νήφοντες ἢ τὰ παγίως ἐστῶτα κινούμενα. Τί δ' ὃ μὴ δούς ποτε τῷ Μώμῳ χάραν μωμῆ δι' ἡμᾶς καὶ τοὺς ὀνειδούς αἰτίους περιποιῆ; Ἀρχέτωσαν ὅσοι τοῖς ἡδέσι κατευφρανοῦσιν, ἐνστρεφέσθωσαν μεθ' ὑμῶν οἷ κατ' ἀρέσκειαν πάντα καὶ ποιοῦντες καὶ λέγοντες. Τούτους καὶ γὰρ ἐνευδοκιμοῦντας ἐν τοῖς ἡμετέροις ὀρῶ, εἰ βούλη, καὶ ὅσοι τὴν
 10 πλατεῖαν ὀδεύουσι καὶ τῆς ἀγαπωμένης ὑφελείας ἀνευρίσκουσιν ἀφορμάς. Ταῦτα γὰρ ἡμῖν οὐδ' ὄλως ἐξήσκηται καὶ ἄλλως ἀποτρόπαια φαίνεται. Οὕτω καὶ αὐτοὶ ἠρεμήσετε κἀκείνοι παραθηγόμενοι τοῖς τοιούτοις ἐνευσχολήσεσι, καὶ ἡμεῖς ἀτρέμα πῶς ἀπαλλάξομεν καὶ τοῦ μυρίου θανάτου καὶ φόβου καὶ τοῦ λαγῶ βίου ζῆν ἐξαιρούμενοι.

Τοῦ αὐτοῦ τῆ συνόδῳ

15 Μήτε κατὰ τῆς τοῦ αὐτοκράτορος καὶ θεοῦ βασιλέως ἡμῶν ζωῆς μελετήσαντες μήτε κατὰ τοῦ θεοῦ ἀπόφημόν τι ῥῆμα εἰπόντες, ἱερώτατοι δεσπῶται καὶ πάντων ἀνδρῶν συμπαθέστατοι, τσαύταις περιπετελαῖς περιεπέσομεν πλην εἰ μὴ διὰ τὰς ἡμετέρας εἴποι τις ἁμαρτίας ὅσαις οὐδ' οἷ κακοῦργοι. Καὶ πρὸς πάσας μὲν εὐχαρίστως, οἷα εἰκόσ, διετέθημεν, εἷς τι δὲ πλεόν καὶ παρ' ὃ δυνάμεθα πειραζόμεθα, πάντας ἐναποκλείστους ὀρῶντες τοὺς ἀνθρώπους ἡμῶν καὶ
 20 καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐξεταζομένους, ὡς περ τοὺς προδοσίαν τινὰ βουλευσαμένους τῆς πόλεως ἢ φωραθέντας ἐπιβούλους ἢ ἕτερόν τι πεπραχότας τῶν ὅσα διαλυμαίνεται τῷ κοινῷ. Ἀρχεῖν εἰπόντες Ῥωμαίων τὸν ἅγιον βασιλέα ἡμῶν ἐνεκλήθημεν ὑβρισταί, δεδώκαμεν
 25 δίκην τῆς νομιζομένης ὑβρεως, ἀπελαθέντες τῶν τοῦ βασιλείου ναοῦ περιβόλων καὶ αὐτοῦ τοῦ κλήρου· ἀπηντήσαμεν καὶ δευτέραν, ὑπερβάντες τὸ οὐκ ἐκδικήσει Κύριος δις ἐπὶ τὸ αὐτό, καταλυθέντες καὶ

1. εἰ καὶ μὴ 2. μυιοσόβην 3. ἐξορθοῦ 7. ἐνστρεφέσθω
 9. βούλει 10. πλατεῖαν

Περιλαμβάνεται ἐν φ. 38β-40α τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil.gr.342

20. εἰς τί 22. προδοσίαν τινα 27. ἀπαιτήσαμεν

παυθέντες τοῦ ὄφφικίου ἡμῶν καὶ τῆς τάξεως. Τῆς γὰρ τρίτης, τῆς
 εἰς ἐξορίαν οὐκ οἶδ' ὅπως ἀπαγούσης, χρηστότητι βασιλέως ἡλευθε-
 ρώμεθα, τοῦτο μόνον δυνηθείσης τῆς τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως πρε-
 σβείας. Οὐκ ἀρκεσθησόμεθα τούτοις, ἀλλ' ἔτι μενοῦμεν, τὴν βασιλι-
 5 κὴν ἀγανάκτησιν ἐπ' σπώμενοι, ὡς περ' ἀσύγνωστα πταίσαντες, καὶ
 αἰεὶ ἐκ κακῶν ἡμᾶς κακὰ διαδέξεται; καὶ ποῦ στήσεται ταῦτα, Κύριε
 καὶ θεέ; Ἀπολυθήτω τὰ δυστυχῆ ἀνθρώπια τῶν δυστυχιστέρων
 ἡμῶν δι' ἡμετέρας ἱκετηρίας τοῦ δεσμοῦ καὶ τῆς ταλαιπωρίας καὶ
 τῆς τῶν ἀφανῶν ἐξετάσεως, ἵνα μὴ λέγω τῶν ἐν ἀγνοίᾳ, ὧν μόνος
 10 ἐξεταστής καὶ κριτὴς ὁ θεός, ἐφ' οἷς οὐδὲ παρ' ἐκείνῳ κριτῆ ἔμπλη-
 θησόμεθα, ψευδέσιν οὔσι καὶ παρ' ἐχθρῶν φημισθεῖσι. Περὶ ὧν οὐδ'
 ἀπολογεῖσθαι ἐχρῆν μέχρι τοῦ καταθέσθαι καθ' ἡμῶν τοὺς κατηγο-
 ρους γραφῆν, τὸν ἴσον ὑποτιμωμένους κίνδυνον ἑαυτοῖς, εἰ μὴ τὰ
 κατηγορούμενα ἀληθῆ ἀπελέγχοιεν, περὶ ὧν εἰ καὶ ἀναπεισθεῖεν οὐ
 15 ἀνθρώποι ἡμῶν, ἀναγκαζόμενοι καταψεύσασθαι τοῦ κυρίου αὐτῶν,
 οὐδὲν μενοῦσιν ἀνενέργητοι, ὁπότε, καὶ εἰ αὐτόκλητοι πρὸς τὰς κα-
 τηγορίας ἐχώρουν οἷ τε δοῦλοι καὶ οἱ ἄλλως οἰκειακοί, τὴν ἐσχάτην
 ἂν ὑπέμειναν τιμωρίαν κατὰ τοὺς Ῥωμαίων νόμους, μηδὲν ἡμᾶς κα-
 ταβλάψαντες. Ἀφείσθω καὶ θεῷ μοῖρα τῆς καθ' ἡμῶν κρίσεως, καὶ
 20 μὴ ὅλην ἀρπάσαιεν οἱ ἐλέους. καὶ αὐτοὶ χηρίζοντες καὶ φιλανθρω-
 πίας, ἵνα μὴ λέγω κρίσεως, ὡς περ' ἡμεῖς. Ἐπύρωσαν ἢ ἄς, ὡς πυ-
 ροῦται τὸ ἀργύριον· ἐξαγάγετε ἡμᾶς εἰς ἀναψυχὴν οἰκτειρήσατε
 ἀνθρώπον δυστυχῶς πράττοντα καὶ μὴ ἄλλοθί που ἀφορῶντα πλὴν
 εἰς θεὸν καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἐκδίκησιν ἀναμένοντα. Οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ
 25 ἔστιν ὁ βοηθήσων, ὀργιζομένου τοῦ αὐτοκράτορος. Ἴνα τί καταδιώ-
 ξουσιν ὀπίσω κώνωπος ἢ ἐμπίδος ὄν καὶ τὸ νικῆσαι ἠττηθῆναι ἔστι
 καὶ πολλῶν γε δήπου τὸ νικηθῆναι. Οὐκ ἔχομέν τινα τὸν ἐξυπηρετη-
 σόμενον. Πάντες κατάκλειστοι, αὐτοὶ ἑαυτοῖς, τὸ δὴ λεγόμενον, βαλα-
 νεύομεν. Κρεῖττον ἡμῖν ἐκκαλέσασθαι τὸν βασιλικὸν θυμὸν καὶ τάχιον
 30 ἴσα φρονεῦσιν ἀπελαθῆναι ταυτησί τῆς ἐπωδύνου ζωῆς ἢ μακροῦ ἔλ-
 κειν τὴν τιμωρίαν καὶ βιώναι βίον ἀβίωτον.

23. ἄλλοθι

Τοῦ αὐτοῦ
 εἰς τὸν αὐτοκράτορα

Εἰ τοσοῦτον ἢ λοιδορὸς γλῶσσα καὶ διάβολος ἴσχυσεν, ὥστε
 βασιλικὴν πείσαι φρένα συνθέσθαι τοῖς περιαδομένοις ὑπ' ἀνθρώ-
 πων πράγμασι κατατετριμμένων, τί ἂν εἰς τὸν πολὺν καὶ χυδαῖον
 ἀνθρώπον κατειργάσαιτο; Ἄλλ' οἶμαι τὴν ἑτέραν τῶν ἀκοῶν τῷ
 5 ἀπόντι φυλάττεσθαι τὴν ὑμῶν εὐθιῆ καὶ ἔννομον βασιλείαν καὶ τὰ
 δίκαια στέργουσαν. Εἰ γὰρ ὁ Φιλίππου, βάρβαρος ὢν καὶ βαρβάρων
 ἀρχῶν, οὐκ ἠνέσχετο τῷ διαλοιδορουμένῳ ὅλην διαφεῖναι τὴν ἀκοήν,
 ἀλλ' ἐξ ἴσου τῷ μὴ παρόντι διεφυλάττετο ταύτην, καίτοι περὶ κατα-
 λύσεως τῶν ὅλων τὸ ἐνδιαβαλλόμενον ἦν, πῶς ὁ πρῶτος καὶ ἡμερος
 10 σὺ καὶ Ῥωμαίων ἀρχῶν, καὶ ταῦτα μὴ καθοσιώσεως ἐγκλήματι
 περιπίπτοντος, μμῆση πάντως τὸν δίκαιον δίκαιος ὢν, τὸν τῆς
 κραυγῆς κατακούοντα τῶν ἐπιμελῶς ἐχόντων ἐπὶ τὰ πονηρὰ τὴν
 διάνοιαν καὶ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν ἐξ ἀναμφιβόλου μάγας εἶναι
 εἰδότα, τῶν δὲ παραιτουμένων τὴν τιμωρίαν καὶ καταβάς ὄψομαι
 15 λέγοντα. Οὐκ αἰτοῦμαι φιλανθρωπεύσασθαι τὴν σὴν ἐπ' ἐμοὶ βασι-
 λείαν. Μὴ γὰρ ἂν οὕτω τὴν ἀρετὴν ἴδοιμι δυστυχοῦσαν ἐπ' ἐμοῦ, ὡς
 μηδὲ διᾶραι στόμα δυνηθῆναι καὶ φθέγξασθαι τὰ εἰκότα. Μόνη σε
 τῇ συνήθει χρήσασθαι δικαιοσύνη δέομαι καὶ ἀντιβόλῳ καὶ μηδὲ
 συμπαθείας ὅπως ἀξιῶσαί με τοιοῦτον εὐρισκόμενον οἶος ὑποπτεύο-
 20 μαι τοῖς πολλοῖς καὶ παρ' αὐτῶν ἐνδιαβάλλομαι τῶν ἐχθρῶν. Οἶδά
 σου τὸ κριτήριον δίκαιον, ἀδέκαστον, ἀπροσπόληπτον, ἀπροσπαθές,
 μὴ δουλεῦον θυμῷ, μὴ ἀντιπαθείᾳ ἐξυπηρετούμενον. Ἐπὶ τούτου
 στήναι ἀξιωθεῖς κατὰ Παῦλον, μακάριον ἡγῆμαι ἑμαυτόν, καὶ ὁποῖαν
 τὴν ψῆφον ἀποίχομαι, εἴτε τὴν λευκὴν εἴτε τὴν ἐτέρως ἔχουσαν
 25 καταδέξομαι καὶ ἀπαλλάξω φροντίδος τοὺς τὴν ὑμετέραν κατάλυσιν
 ἐπισπεύδοντας.

Τοῦ αὐτοῦ

Ἀφασία μέ τις καὶ φρενῶν ἕκστασις ἔλαβεν, ἄγιο δέσποτα, τῆς
 ἐπωδύνου ἐκείνης φωνῆς διενωτισάμενον, ὡς μὴ ὄφελε, τῆς τῶν

Περιλαμβάνεται ἐν φ. 40α-β τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil. gr. 342.

13. ἐξαναμφιβόλου

Περιλαμβάνεται ἐν φ. 41α-43α τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil. gr. 342

ἱερῶν κωλυούσης εἰσόδου με· τεφύκασι γὰρ τὰ παράδοξα τῶν ἀκου-
 σμάτων, εἰ μάλιστα τύχοιεν καὶ ἀποτρόπαια, ἀθρόον προβάλλοντα
 ὡςπερ ἀχλὺν τινα καταχέειν τῷ νῶ καὶ μὴ τοῦτον ἔαν γενναῖόν τι
 καὶ ἀνδρεῖον ἀπογενιᾶν. Καὶ νῦν ἀναφρονήσας μικρὸν πυθέσθαι
 5 τὴν ἱεράν σου καὶ ἀπαθῆ ψυχὴν βούλομαι, ἀντὶ τίνος ἐγὼ τοῖς ἐχθροῖς
 ὑποχείριος ; "Οτι μὴ πρὸς σε συνθήκας, μᾶλλον δὲ πρὸς θεὸν ὡς
 ἐκεῖνοι ἠθέτησα; Οτι μὴ προκαλινδοῦμαι τοῖς ἐκείνων ποσὶ, νυκτὸς
 πορείαις χρώμενος, κατ' εὐεργέτου λυτῶν καὶ τὴν γλῶτταν ἔξακο-
 νῶν : Τίς δὲ πᾶσαν τὴν κτίσιν, ὡς εἶποι τις, ἐκίνησε κατὰ σοῦ
 καὶ αὐτοῦ σε τοῦ ἐπιφθόνου θρόνου κατασπάσαι κατέσπευσε καὶ
 10 καταβαλεῖν, εἰ μὴ τις ἀντέσχε θεία ῥοπή καὶ τὰ τούτων ἠκύρωσε
 διαβούλια ; Τίς ἐγγράφοις λοιδορίαις ἐν τύπῳ κανόνων σχεδιασθεί-
 σαις ἦδε τὰ σὰ καὶ ὑπέψαλλεν, ἀφειδῶς ταῖς διαβολαῖς καταχρώμε-
 νος ; Τίς καὶ αὐτὸ τὸ συγγενές· ἄλλ' εὐφημος ἔστω γλῶσσα· ἔξεπο-
 λέμησε κατὰ σοῦ ; Οὐκ ἐκεῖνοι ; Εἶτα ἐκεῖνοι μὲν τῷ κόλπῳ περι-
 15 θαλφθήσονται, οἱ καὶ θαλπόμενοι δάκνοντες, ἡμεῖς δὲ [τὰς] ὑπαί-
 θρωσ [βιοῦν] κατακριθῶμεν ; Καλὰ γὰρ φασὶ τινα μοναχὸν κατασκε-
 δάσαιμεν φλήναφον· ἀνερευνάτωσαν φλήναφον, ἀνερευνάτωσαν ἕτε-
 ρον, ἀγέτωσαν ἐκεῖνον εἰς μέσον, Οὗτος γὰρ αὐτοχειρία τὸ πάθος
 διήλεγξε καὶ οὐκ ἐκεῖνος μόνος, ἀλλὰ καὶ πόλεις ὀλόκληροι παρ'
 20 ἀνδρὸς οὐ φίλου, ἀλλ' ἴν' εἶπω καὶ διαφόρου. Πρὸς τοῦτο παρακα-
 λουμέν σε μὴδ' ἐκεῖνου τοσαύτην ἀνασχομένου παριδεῖν ἀτοπίαν,
 μὴδὲ ψεῦδος ἀποκαρτεροῦντος ὄραν καθυπερτεροῦν τῆς ἀληθείας.
 Ἄλλὰ δεδόσθω καὶ τοῦτον ἡμῶν κατεπειν. Ἄρα προδιασκέψεως
 ἐξοίσει τις κατακρίνουσαν ψῆφον κατὰ τοῦ φεύγοντος ; Οὐκ ἂν, οἴ-
 25 μαι, φήσεις, ὃ τῆς κατακρίσεως ὀφθαλμός. Ὅποτε δὲ μὴδὲ ταῦτα,
 μὴδ' ἐτέρως· ἀλλ' ἀνάσχου, συμπαθεστάτη ψυχὴ· ἀναρρίψαι τοσοῦ-
 στον ἐτόλμησα κύβον κατ' ἑαυτοῦ, μὴδὲ τοιοῦτον ὑπέδυν ἄγωνα,
 πῶς ὑπὲρ ὄνου σκιᾶς, τὸ δὴ λεγόμενον, παρ' ἐκείνοις δῆλον κριταῖς
 ἐγκαλούμεθα ; Οὐκ ἐνάρκησαν ἐγεῖραι τὸν βασιλικὸν θυμὸν κατ'
 30 ἀνδρὸς παρεωραμένου καὶ εὐτελοῦς, προσωπεῖον θέντες ἐμὲ καὶ
 σκηνήν καὶ τὴν ὄλην κτευὴν τοῦ δράματος μετάγοντες ἐπὶ σέ. Καὶ
 οἱ τοιοῦτοι ἐν ἐταίρων καὶ φίλων λόγῳ καὶ οὐκ ἐν Καρὸς αἴσῃ τετά-

6. μη 9. κατασπᾶσαι 10. θεῖα 15. τὰς ἔξοβελιστέον
 16. βιοῦν προσέθηκα γε 26. ἀναρρίψαι 32. καθαρὸς

ξονται : Πῶς δὲ καὶ καθ' ἡμῶν, εἰ καὶ τἀληθῆ ἔλεγον, ἀκουσθήσονται
 οἱ οὕτως ἐχθρῶς ἡμῖν προσφερόμενοι ; Πόθεν δὲ καὶ τὸ πιστὸν
 ἔξουσιν οἱ, ὡς αὐτοὶ φασιν, βουλευόντες ἀγαθὰ, οἱ τὸν ὀπίσω χρόνον
 ἡμῖν μὴ σπεισάμενοι ὡς οὐδὲ νῦν, εἰ καὶ βιάζονται τὴν ὑπόσχεσιν ;
 6 Στήτωσαν εἰς τὸ μέσον, ἀπελεγχέτωσαν τὰ παρ' αὐτῶν προτεινό-
 μενα, δεικνύσθω προφανῶς ὃ κατὰ θεόν, ὡς ἡ πόρισις, ζῆλος
 αὐτῶν. Πρὸ δὲ τούτων ἀνέξη με, συμπαθέστατε, τῶν θείων ἀπειρ-
 γεσθαι, οἷος ἐκεῖνοις σκοπός ; Μὴ παραδῶς τοῖς θηρίοις ψυχὴν
 ἐξομολογουμένην σοι. Τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματί μου ; Ἴνα τί μὴ
 10 ὑπερήφανον αὐτῶν κατασπάσης ὄφρὸν καὶ πείσης μειοῦναι καὶ τῷ
 δικαίῳ στοιχεῖν ; Μέχρι τίνος τοῖς ἑαυτῶν ἀγνοήσαιεν ὄρους ; Ὅρα
 τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο καὶ ἀπαραλόγιστον δικαστήριον. Ἐξ ὀδυνωμένης
 καρδίας τὰ ρήματα, καὶ πάντως ἀνέξη. Ἐκείνῳ τοῦτο ἀντίθεος καὶ
 μὴ οὕτω ταῖς αὐτῶν ψυχοφθόροις συμβουλίαις συναπαχθῆς ὃ τοσοῦ-
 15 τος τὴν φρόνησιν καὶ ὄνειδος ἡμῖν προσάψης αἰώνιον. Ἀφορμὴν
 γὰρ τοῦτο πάλιν μελετηθεῖσαν εὐρέσθαι βούλονται, ἢν λαβόμενοι,
 ταύτην αἰεὶ διὰ βίου ἐπισείσουσι, καὶ ἀπείροισι τὴν ἡμῶν προκο-
 πήν. Ἡμεῖς, ἄγχι δέσποτα· ἀλλὰ μηδεὶς ἀπαιδεύσις μου καταγνώ,
 τὰ οἰκεῖα ἐξάιροντος· ἀνάγκη γὰρ ἐπὶ τοῦτο προῆγμα· ἐν φανερῷ
 20 ἐβιώσαμεν καὶ ἐν τῇ γεννησαμένη καὶ εἰς τύδε ἡλικίας ἀγούση ὑπὸ
 διδασκάλῳ καὶ ἀγίῳ ἀνδρὶ καὶ οἷῳ θυμιᾶζειν βίον μὴ τὸν οἰκεῖον
 μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ χεῖρα παιδείας ἐλάχομεν καὶ διαίτης καὶ
 ἀγωγῆς, οὐ ταύτης τῆς ἀνειμένης καὶ ἐκμελοῦς, ἀλλὰ καὶ τῆς σκλη-
 ρῶς καὶ κατὰ θεόν· καὶ ἐνταῦθα δὲ παρ' οἷς παρῳκήσαμεν καθε-
 25 στήκαμεν δῆλοι καὶ τοῖς ἐνδον καὶ τοῖς ἐκ γειτόνων. Οὗτοι διερω-
 τάσθωσαν, ἀγέσθω εἰς φῶς τὰ ἡμέτερα καὶ μὴ ἐκ λόγων ἐν γωνίᾳ
 παρ' ἐχθρῶν, ὡς καὶ αὐτὸς οἶσθα, λαλουμένων κατακρινώμεθα, καὶ
 ταῦτα ἐν ἡμέραις αἷς τοῖς ἐκπολεμωμένοις θεός διὰ σαρκὸς καταλ-
 λάττοιεν. Εἰ γὰρ ὑμῶν οὐκ ἐφείσαντο, σχολή γ' ἂν ἡμῶν, καὶ εἰ τὸν
 30 οἰκοδεσπότην Βεβλζεβούλ ἐκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκειακούς
 αὐτοῦ. Οὐκ ἔχω τι πλέον εἰπεῖν, δακρύοις ἀνακοπτόμενος. Τοιοῦτος
 ἡμῖν φάνηθι οἷος ἄχρι τοῦ νῦν καὶ οἷον βούλη καὶ αὐτὸς ἐν τοιαύ-
 ταις ἀνάγκαις οἷα τοῦ βίου ἐπὶ σοὶ εὐρεῖν τὸν θεόν.

9. ἱνατί 10. ὄφρὸν 14. συναπαχθεῖς 19. προῖγμα
 31. τί 32. βούλει

Τοῦ αὐτοῦ

Οὐκ ἦν, ὡς οἶμαι, τῆς ὑμῶν συμπαθοῦς καὶ κατ' ἰθὺ βαινούσης
 μακαρίας ψυχῆς το ὠμὸν ἐκεῖνο καὶ ἀφιλόανθρωπον ὄημα, ὅπως
 ἠδεῖτο καὶ αὐτὸς ἀπαγγελεῖν ὁ ὑμέτερος, ἀλλὰ τινος· καὶ τί τάρρητα
 λέγει αἰδοῖ τοῦ καιροῦ; Καὶ γὰρ ἐξαιτησαμένοις κατ' ὄφθαλμοῦς
 5 ἐποφθῆναι ὑμῖν καὶ λόγῳ παρακληθῆναι σοφῶ καὶ οἷος ὁ ῥέων
 στρογγύλος καὶ ἄπαστος ἐκ τῆς οὕτω καθαρᾶς ὑμῶν καὶ ἠδείας
 πηγῆς, μὴ που καὶ λάθοιμεν τῷ μικροῦν ἰσχύῳ κατολισθήσαντες ἐπὶ ταῖς
 ὡς ὄρᾶς συχναῖς περιπετεῖαις εἰς βυθὸν ἀπογνώσεως καὶ τοῦτο μὲν
 δεδηλωκόσι περὶ δαίτην ὀψίαν ποιήσασθαι, καίτοι τίς ἦν ὁ κατ'
 10 ἀνάγκην πρὸς τοῦτο ἡμᾶς ἀπωθῶν, εἰ μὴ που τὸν Ἄρη λιπόντες
 Δεῖμος καὶ Φόβος αὐτοῦ περιεδινοῦντο καὶ φοβερόν τι ἐπέσειον, καὶ
 παρεσκευασμένοις ἡμῖν πρὸς τὴν ἀνοδὸν καὶ θερμαῖς οὕτω καὶ ἀνε-
 στηκυῖαις ἐπιρρωννυμένοις ἐλπίσιν, οἷος ὄφθῆσθαι γαληνὸς τὸν ὄφθαλ-
 μόν, τὸ πρόσωπον ὑπομειδιῶν, τῷ ἀταράχῳ τοῦ ἡθους ἀτρέμα πῶς
 15 τὸ τῆς ψυχῆς ὑποδηλῶν ἀνδρῶδες καὶ παρέγκλιτον, τὸν λόγον ἠδὲς
 μὴ κατὰ στροφήν σταλάζοντα, ἀλλ' ἀποφητὶ καθαπερεὶ χεόμενον
 ἔλαιον καὶ τὸ κῦμα τῶν συμφορῶν ὑποστοροῦντα καὶ γαλήνην ἐν
 οὔ . . . . . παρεχόμενον ἀτεχνῶς. Ταῦτα δὴ καὶ πλείω περιπολοῦσα
 τῷ νῶ ἤκέ τις κόπτων τὴν αἴλειον, ὄφθεις δ' ἡμῖν, ποιητῆς ἂν
 20 εἶπεν ἀχνυμένη σκυτάλη, τεταραγμένῳ ἔοικώς κάπλι τῶν ἕψεων
 φέρων τὸν ἐνδοθεν θόρυβον, οὐδὲ χαίρειν προσεῖπε, τοῦτο δὴ τὸ
 σύνηδες, ἀλλ' ἐκ δ-σπίτου λέγων ἀφίχθαι ἀνελευθέρους ἀπεροῦπτοι
 λόγους καὶ ἀγενεῖς, ὡς εἰ καὶ τὴν κατ' ὄψιν, φησὶν ὁμιλίαν ὑπε-
 σχόμεθα. Ἀλλὰ τίς ἕτερος ἀνήκε θυμὸς· μεμνήμεθα βασιλεῖ καθ'
 25 ὑμῶν ἐντυχόντες καὶ διαβεβαιωσάμενοι μὴ ἐποφθῆναι σοι δι' ὄλης
 ζωῆς, μηδ' ἂν αὐτὸς ἐκ ἴνος καὶ τοῦτο καταναγκάζοι, καὶ μου τὴν
 καρδίαν ἐπὶ τῷ λόγῳ μέγας εἰσέδου χειμῶν, εἰ οὔτος ἐκεῖνος ὁ πο-
 λὺς τὴν σοφίαν καὶ ἀρετήν, ὁ προκινδυνεύειν τῶν ὑπὸ χεῖρα ἐγκε-
 λευόμενος, εἰ μὴ τὴν ἄλλως ἐθέλοι τῷ ἰδρωτί κάμνειν τῆς ἀρετῆς, ται-
 30 αῦτα διανοεῖσθαι ἔγνω καὶ καταπράττεσθαι, ὁ πρὸ τοῦ τῆς ἀνωτάτω
 δόξης καὶ θρόνων ἐπιβατεῦσαι τῇ παρορησίᾳ χρησάμενος. Ἀλλ' οὐ

κατὰ γνώμην ἔφην ταῦτα, δοκῶ μοι, τοῦ τῶν ἄλλων καὶ αὐτοῦ τοῦ βα-
 σιλεύοντος βασιλέως, χρῆναι δὲ μᾶλλον καὶ τοὺς ἔχοντας ἐχθρῶς
 ἀγαπᾶν, ὅτι κοινὸν καὶ αὐτοῖς βαρβάρους τὸ τοὺς φιλοῦντας φι-
 λεῖν. Καὶ μὴν οὐδ' ὁ θεῖος ἡμῶν ἀντινομοθετήσῃ βασιλεῖ, οὐδ'
 5 ἀνάσχοιτό τι τελεῖν παρὰ τὸ δοκοῦν τῷ Θεῷ, ὁ τῶν ἐκείνου
 νόμων τοσοῦτον ἐκκοσμάμενος καὶ περιεχόμενος, ὡς μηδὲ τοὺς ἐπιθέ-
 σθαι βουλευσαμένους ἀμύνασθαι· ἀλλὰ τῶν ἀσυνήθων ἐγὼ; ὅς καὶ
 ἰδιωτεύουσι ἐστὶν ὅτε συνῆν καὶ φίλος ἐντυγχάνων ἐνόμιζόμεν, ὅς καὶ
 τῆς ἐξ ὑμῶν ἀπονάμην ἀρελείας ποτέ· τί δὲ εἰ καὶ τῶν ἀγνώστον
 10 ἐτύγχανον, ἄλλως δὲ πράσσω κακῶς; Εἶτα τὴν τοῦ ἀρχιερέως ἑξκα-
 λούμην βοήθειαν, ὡς μὴ ἂν ἕτερος εὐρέσθαι τὴν τῶν λυπούντων
 ἀπαλλαγὴν. Ἄρα τὸν καιρὸν ἵποπτεύοντες τὴν σωτηρίαν τοῦ φεύ-
 γοντος ἀνεβάλλεσθε; Ἢ δε καὶ τὸ πολὺ τῆς ὀργῆς δεδίατε τῆς βα-
 σιλικῆς, ἔτε μετὰ ρύμης ὄσης φερόμενον, ἀλλ' οὐχ' οὕτως ἐκεῖνος
 15 βαρύνηται, ὡς εἰς ἀπειρον μηνεῖν. Πῶς γάρ, ὅπερ ἔξόν καὶ αὐτῆς
 ἀφαιρήσειν ζωῆς, ὁ δὲ λαβὼν οἶκτον ἡμῶν καὶ μετεπέμψατο καὶ
 ἡμέρῳ ἐπέιδεν ὄφθαλμῷ καὶ λόγον πράξας μετέδωκε καὶ τὰ καθ'
 ἡμῶν παρ' ἐχθρῶν συμπερορημένα ἐνέφηθεν, εἴτε τὴν οἰκίαν
 ὑπαναχωρήσας φύσιν ὁ γλυκὺς καὶ τῶν πρόποτε μνημονευομένων
 20 ἠδύτατος ἠνέσχετο καὶ τῶν ἡμετέρων ἀκοῦσαι λόγων ἀοργητῆ, καὶ
 εἰ ὁ τῆς οἰκουμένης δεσπότης καὶ βασιλεὺς, ἢ τῶν κάτω τῷ κράτος
 ἀνήκε θεός, ὅμοιον εἰδὼς ἑαυτῷ τὰ παρ' ἡμῶν ἀκόντων μὰ τὴν
 ἀλήθειαν εἰς αὐτὸν διημαρτημένα ὅποια ποτ' ἂν ἢ τίς γάρ ἂν
 εἰς οὔτω περιφανῆ κίνδυνον ἐκὼν ἐπέροισεν ἑαυτόν, παρ' οὐδὲν
 25 θέμενος, τῆς κατ' ὄψιν ὁμιλίας ἠξίωσε τοὺς ὅσον δοκεῖ τοῖς πολλοῖς
 ἀπηχθιμένους αὐτῷ; Ὑμεῖς, οἷς οὐδὲν σίνισμεν πεπραχότες, εἰ μὴ
 καὶ κατὰ τὸ ἐνὸν θεραπεύσαντες ἐπὶ ταῖς κοιναῖς λειτουργίαις,
 ἐν ἐχθρῶν ἡμᾶς, ὡς δίκη καὶ νέμεσις, καταθήσετε μοῖρα. Ἀλλ' ἐρεῖτε
 καὶ τοῦθ' ὑμέτερον, τὸ μικρὸν ὑποχαλάσαι τὸν αὐτοκράτορα τῆς
 30 ὀργῆς; Καὶ ποῦ τὰ τῆς ὀφελείας, οἷ γε λόγοις τότε κατοχυροῦτε
 μὴ ἂν ἀνέξεσθαι τι τῶν λυπούντων ἡμᾶς κατιδεῖν, ἀλλ' αἰρήσεσθαι
 πρότερον τὴν οἰκίαν προέσθαι σωτηρίαν ἢ τὴν ἡμῶν, ὁ καὶ μᾶλλον,
 οἶμαι, κατέβλαψε καὶ πάντων τῶν ὅσα ζωῆς οἶδεν ἐμπαρέχειν ἀφορ-

μάς ἀπεστέρησεν, ἐπεὶ πάντως οἴκοι μένοντες, ὃ καὶ πολλάκις ἐξη-
 τησάμεθα, οὐδὲ τῶν ἐλαττόνων ἂν ἐστέρημεθα, εἰ μὴ ἄρα φήσητε
 τὴν δολιχὴν ἐκείνην κατακαλύσαι ὁδόν, τὴν εἰ καὶ μετ' ἀγανακτή-
 σεως, ἀλλ' εἰς τὴν οἰκείαν ἀπάγουσαν, καὶ τοῦτο χάρις ὑμῖν, ὅτι
 5 πρὸς τὰ μείζω τῶν ἀνιαιρῶν τετηρήμεθα ἐν ὀφθαλμοῖς, ὁρῶντες
 τοὺς ἐχθροὺς παιανίζοντας καὶ κατορχουμένους ἡμῶν καὶ τοὺς ἐξυ-
 πηρετούμενους ἡμῖν ἔλκοντας ἐν εἰρκταῖς καὶ ὅσον τὸ ἐπ' αὐτοῖς
 διαθέντες τὰ πάνδεινα, εἰ μὴ χρηστότητι βασιλέως ἀγαθοῦ δια-
 φείθησαν. Ἴσως εἰρήσεται καὶ τοῦτο ὑμῖν, ὅτι χρόνος ἐν μέσῳ
 10 συχνός, καὶ σὺ τὴν οἰκίαν κάθη τηρῶν, τὰς οἰκουροὺς τῶν γραί-
 δίων μιμούμενος τῷ πάντως ἀπεστέρησθαι τῆς προστασίας ἡμῶν,
 καὶ ὁ πρὸ μικροῦ λιπαρῆς, ὡς φῆς, περὶ σὲ καὶ τὸν λόγον ἠδὺς οὐκ
 ἠμύνατο, καὶ τοῦτ' ἐκεῖνος ἐμηχανήσατο μεθ' ὁδῶ σοφῆ. ὥστε περι-
 αιρήσαι πᾶσαν πρόφασιν κενὴν τῶν συκοφαντῶν. Τοῦτο γὰρ καὶ
 15 οὐκ ἄλλο τεκμήριον τῆς πρὸς τοὺς ἐκείνων λόγους εὐπειθείας
 καὶ πίστεως. Εἶτα τὴν αὐτῶν οὕτω καταπαλαίσας ἰσχὺν βαθείᾳ
 φρενὶ καὶ ἀπήλεγξας σὺν θεῷ φάναι ψευδεῖς ἐκείνους μὲν ἐνδίκως
 ἀμυνεῖται καὶ κατὰ καιρὸν τῷ νόμῳ χρησάμενος· οὐδὲ γὰρ ὁ
 τοῖς νόμοις τιθεὶς τὸν κατὰ συκοφαντῶν καὶ ψευδολόγων νό-
 20 μον ἠγνόησεν, ἡμῖν δὲ τὸ τοῦ βίου λοιπὸν ἀνεπηρέαστον ἀπερ-
 γάσεται. Ἐπεὶ τί ἂν ἄλλο βούλοιτο τὸ δοῦναι τῷ κατη-
 γόρῳ πᾶσαν ἄδειαν καὶ μετακαλεῖσθαι πυκνότερον καὶ βαθ-
 μῶ καταλέξει βασιλικῶ· Οὐ γὰρ, ὡς ἂν εἴποι τις, τῶν τῷ Μώμῳ
 ἐξυπηρετουμένων παρακαλοῦντός ἐστι καὶ ἑτέρους παρὰ τὰ τοιαῦτα,
 25 ἀλλὰ πᾶσαν ἐκκάπτοντος τοῦ διώκοντος ἀφορμὴν, ἵν' ἐκείνου ἀπα-
 γορεύοντος αὐτὸς μὲν τὸ ἴδιον ἀναλήψαιτο ὅπερ ὑπέληφεν ἔχειν
 ἀμοιβὴν τῆς διαβολῆς ὁ λαβὼν, ἐκείνῳ δὲ τὰπίχειρα τῶν πεπρα-
 γμένων καὶ βεβιωμένων εἰς καιρὸν ἀποδῶ, ἡμῖν δὲ τιμωρὸς ἀνε-
 παίσχυντος ἢ προσῆκεν ἀναφανῆ, μὴ λέγειν ἔχοιεν οἱ διαβασκαί-
 30 νοντες τοῖς καλοῖς, ὡς ἄρα μάτην τὸν οὐκ ἄξιον εὐεργεσίας εὐερ-
 γετῆ, καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ πᾶσα σχεδὸν ἢ πόλις μετέωρος, ὅσον
 οὐπω φανταζομένη κατόψεσθαι τὴν ἡμετέραν καί, τὸ κρεῖττον, ἐκ
 βασιλέως μεταβολήν. Ἦτις καὶ συμπαθείας κατέχει δάκρυον, οὐκ

οἶδ' ὅθεν οἰκτισαμένη καὶ τῆς βαρυνδαμονίας κατελείψασαι· οὐδὲ γὰρ
 λέληθε τὸν ἀλάθητον καὶ συνετὸν βασιλέα ἡμῶν, ὡς, εἰ τὸ μέρος
 καθ' ὃ τοῖς νόμοις δοκεῖ ἐξετισθεῖεν οἱ κατειπόντες ἡμῶν ἀνομολο-
 γήσαιεν ἔχειν μηδὲν ἀλλ' ὑπ' ἑτέρων καὶ τοῦτο κατασυρῆναι καὶ
 5 ὑποσχέσεσιν ὑποκλαπῆναι καὶ ἀπίτη δελευσθῆναι καὶ τῷ ψεύδει
 σπουδάσαι τὴν ἀλήθειαν ἐπιχρῶσαι καὶ δι' αὐτοῦ σκεπασθῆσθαι.
 Εἰ γὰρ καὶ βασιλεῖς κεχρησθαι τῇ ἐξουσίᾳ οἷός τε ἀδεῶς, ἀλλὰ δί-
 καιος, ἀλλ' ἀγαθός, ἀλλὰ συμπαθής, ἀλλ' ἔννομος καὶ οὐ μὴ νόμοις
 ὑπέικων, ἀλλὰ κατὰ νόμους πολιτευόμενος, ἀλλὰ συγκεκριανὴς τῷ
 10 δικαίῳ τὸν ἔλεον. Καὶ γὰρ ἐξὸν τῷ θεῷ ἐν ἀκαρεῖ τοὺς πταίοντας
 ἀπαλεῖψαι τῆς γῆς, ὁ δὲ μακροθυμεῖ καὶ καιρὸν διωρίσατο τὸν
 προσήκοντα, ὡς, εἰ μὴ τοῦτο, πάλα ἂν εἰς τὸ μηδὲν ἕπιαντες ἴκομεν.

Ταῦτά μοι τεθορυβημένῳ πρὸς τὴν ὑμετέραν ἰταμωτάτην καὶ
 σκληρὰν ἀπολελογίσθω ἀπόφασιν, ὅτι μηδὲ σχολή μοι περαιτέρω
 15 χρῆσθαι τῷ λόγῳ, περιελκομένῳ τὴν ψυχὴν ὑπὸ τε δειμάτων βασι-
 λικῶν καὶ σκευωριῶν των ἐχθρῶν, καί, ὡς ἂν εἴπεν ἕτερος, ἐνδύας
 τῶν ἀναγκαίων καὶ τῆς ὑμετέρας ἀληθοῦς παροράσεως, ὡς αὐτὰ
 διδάσκει τὰ πράγματα, ἐν ἔχοντι παραμύθιον, τὸ διὰ τῆς κατὰ
 σχολὴν μελέτης ἐπελαφρίζειν ταῦτα δι' τὰ δεινὰ

Τοῦ πρωτονοταρίου.

20 Οἶδα σαφῶς ὡς ἐπὶ χειρῶν σε τῆς ἀθυμίας ἀπάγειν, τριπόθητον
 τέκνον καὶ τίμιον, ταῦτόν ποιῶ τοῖς πειρωμένοις κατὰ τὴν παροι-
 μίαν λίθον ἐμπεῖν ἢ πλίνθον καθαίρειν ἢ σμήχειν αἰθίοπα. Τὸ γὰρ
 πάθος τὸ συναντήσάν σοι, καὶ ἀδαμαντίνην ψυχὴν κατεργάσασθαι
 δυνατὸν ὄν, ὑποβάλλει νοεῖν ὡς δύσφορα καὶ κατώδυνα πάντα τὰ
 25 κατὰ σὲ καὶ πάσης παρηγορίας ἐπέκεινα. Οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν
 οὕτω σε διακεῖσθαι, μητρὸς ἀπεστερημένον τοιαύτης, ἢ καλλώπισμά
 σοι καὶ καύχημα ἦν καὶ παραψυχὴ καὶ ὠφέλεια καὶ τῶν λυπηρῶν
 πάντων ἀπαλλαγὴ, καὶ μεθ' ἧς ὁ ἐπώδυνος βίος καὶ σφαλερὸς ὄλος
 ἠδὺς κατεφαίνετό σοι καὶ προσηνής, καὶ δι' ἣν ἀγαλλίασις καὶ
 30 χαρὰ σοι καὶ θυμηδία προσῆν, εὐχερῶς ἀποκρουσμένῳ τῇ ταύτης
 διενθυμήσει τοῦ κόσμου τὰ δυσχερῆ. Πλήν, ὦ καλὲ ὀδεδῖνα, σκέψαι

καθ' ἑαυτὸν, ὡς οὔτε πρῶτοι οὔτε μόνοι τοῦτο πεπόνθαμεν ἐπὶ γῆς, ἀλλὰ μετὰ τοῦ κόσμου παντός, καὶ τοῦτο χρέος τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει κεκλήρωται, τὸ ἐκ γῆς γενομένης εἰς γῆν αἰθίς ὑποχωρεῖν καὶ μικρὰ τῷ σώματι λειτουργήσαντας εἰς διηνεκῆ καὶ αἰδίων μετανίστασθαι κατοικίαν, κακῶν ἀπαλλαγέντας μυρίων, οἷς ἅπας ὁ βίος ἠκάνθεται ἢ τετράχυνται, καὶ ὧν ἅπασα πλήρης ἡ γῆ. Λογισάμενος δὲ καὶ ὡς ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμετέροις ἡ μήτηρ ἐξέψυξεν, εὐλογήσασα καὶ οἰκέτας καὶ τέκνα καὶ φίλους καὶ τοῖς προσήκουσι προῖκα τιμίαν καταλιποῦσα τὰς ταύτης εὐχάς, μετ' ἀγαθῶν τῶν ἐλπίδων ἀπήρε
 5 πρὸς τὰς ἐκεῖθεν μονάς, ἐν αἷς, καὶ αὐτὸς ἐγὼ καὶ σὺ καὶ πάντες ἀπελευσόμεθα, χρηστοτέρων γενοῦ τῶν ἐλπίδων, καὶ ταῦτά σοι ἔστωσαν ἅπαντα φάρμακον νηπενθές καὶ ληθεδανὸν καὶ τὴν ἀλγηδόνα τοῦ πάθους ἀποκρουέσθωσαν, καὶ γενοῦ καὶ ἄλλοις ὑπόδειγμα καρτερίας τε καὶ ὑπομονῆς πρὸς τὰ λυπηρά, καὶ θαυμασάτωσαν
 15 πάντες τὴν σὴν ἀρετὴν, καὶ μακαρισάτωσαν σὲ μὲν τῆς εὐψυχίας καὶ γενναιότητος, ἐκείνην δὲ γε τῆς εὐτεκνίας καὶ τῆς σεμνότητος.

Τοῦ πρωτασηκρῆτις

Τὶ δὲ ἔμελλον νῦν ἐν τοιούτῳ καιρῷ πρῶτον τοῖς σοῖς ἐστιαθῆναι λόγοις, πάλαι τούτους ποθήσας, οἷ τοσοῦτον ἡμᾶς εὐφραναν, ὥστε με καὶ εἰς τοῦναντίον περιστηῆσαι πάθος, τὴν λύπην τῷ ἄκρω
 20 δακτύλῳ, φασί, γεύσασθαι. Μικροῦ γάρ σε καὶ κατεγίνωσκον φθόνον, ὅτι μὴ πλέον τῇ γλώττῃ ἀφῆκας, ἀλλ' οὕτω γλίσχως τῶν ἰδίων ἡμῖν ἐκοινώνησας. Πάντως δὲ ἡμᾶς ἔδει νῦν τοιαύτη γλώττη κεχρησθῆσαι πρὸς σέ, τοιούτῳ σου χρωμένου καιρῷ. Καὶ ἐδεήθης οὖν πρὸς οὐδὲν τῶν Αἰγυπτίων ἐκείνων φαρμάκων ἢ οὐδὲ δεήσῃ τινὸς τῶν
 25 ἔξωθεν, ἀνὴρ βουλόμενος εἶναι καὶ ἀρκῶν αὐτὸς σεαυτῷ πρὸς παράκλησιν. Πλὴν οὐδὲ γὰρ εἰδέναι χρήσεις τὸν ἄνδρα αἱ περιστάσεις, καὶ νῦν, τοῦ καιροῦ καλοῦντος, ἀγωνιστέον εὐψύχως καὶ τὸν ἄνδρα ἐπὶ τῶν πραγμάτων δεικτέον, ἐπεὶ οὐδὲ κοινωνήσομεν ὀνόματος οὐ βουλόμεθα γνησίως ἔξω τοῦ πράγματος ὄντες. Μὴ

4. λειτουργήσαντος

Περιλαμβάνεται ἐν φ. 47β-48β τοῦ Βιενναίου κώδικος 342.

17. δαι^ς 19. ὅστε τουναντίον 23. χρωμένω 24. κοι-
 νωνήσωμεν

λυπέτω δὲ σε μᾶλλον, ὡς αὐτὸς ἔφη, ὅτι ψευδῆ τὰ κοινούμενα, ἀλλ' εἶπερ τι ἕτερον αὐτὸ τοῦτο ἔστω τὸ θεραπεῦον. Ἀκούεις ἐκεῖνον τὸν Σωκράτη τὸν πάνυ, ὃς ἐπειδὴ θάνατος αὐτοῦ κατεκρίθη τοῦ Ἀπολλοδώρου, φιλοῦντος μὲν αὐτὸν ὡς μάλιστα, εὐηθεστέρου
 5 δὲ ὄντος ἄλλως καὶ ἐν τούτῳ χαλεπώτατα φέρειν εἰρηκότος, ὅτι ἀδίκως ὁρᾷ θνήσκοντα, καὶ ἐπεπέμψατο δικαίως, καὶ τὸ γέμον ἠδονῆς καὶ θαύματος ἐκεῖνο ἔφη τὸ Σὺ δὲ ὃ ἔμελλες ὁρᾷν δικαίως. Τούτῳ καὶ ἡμεῖς, ἀδελφέ, χρώμεθα τῷ λόγῳ, καί, καθάπερ παιδὸς εὐηθίζεσθαι βουλομένου τοῦ ἀλόγου, κατεπαύδομεν αὐτὸν τῆς ψυχῆς
 10 καὶ ἔξον ἡμῖν ἔξει πάντα τὰ ἐνοχλοῦντα.

1. κινούμενα 2. εἶπερ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΩΙ ΒΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑΣ*

Περαιώσαντες ἐν τοῖς προηγουμένοις τό περιεχόμενον τοῦ ὑπ' ἀριθμόν Β' τετραδίου ἐκθέτομεν κατωτέρω ἐν δυνατῇ συντομίᾳ τό περιεχόμενον τοῦ ὑπ' ἀριθμόν Γ' τετραδίου, ὅπερ ὡς γνωστόν ἁποτελεῖται ἐκ σελίδων 150, ὧν αἱ 109 πρῶται διὰ μολυβδίδος κυανῆς ἰριθμημέναι. Σελίδες τινές ἔχουσι διαγραφῆ διὰ μολυβδίδος ὡς δημοσιευθεῖσαι ἤδη.

Κ.Ι.Δ.

No 30 seconda. Ἐκ Τριπόλεως 29 Σεπτεμ., 1690

Ζητοῦσιν ὁδηγίας περὶ τῶν σχέσεών των πρὸς τὸν ἑβραῖον Σαμουήλ Balsami, ὅστις εἶχε λάβει τό παρελθὸν ἔτος παρὰ τοῦ Prov. gen. τὴν ἄδειαν ἐξαγωγῆς θείου ἀπὸ τοῦ ὄρους Londii ἐν Λιβανῶν ὑποχρεούμενος εἰς πληρωμὴν 3000 ἐπὶ τῆς παραγωγῆς. Καὶ τότε μὲν ἐκεῖνοι δὲν εἶχον abhrociato τό ζήτημα per essere fuori del Regno, νῦν δὲ ζητοῦσιν ὁδηγίας, τοῦ Βαλσάμη προτείνοντος τὴν πώλησιν εἰς τό δημόσιον τῆς rendita anche della sua portione in ragione di soldi sei la libra, ὅπερ εὐρίσκουν ἀκριβόν. Τό θεῖον ἦν ἄλλως assei bene purificata, ἀπεφάσισε δὲ τὴν παραχώρησιν διὰ τὴν πτωχείαν του καὶ ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων instrumente.

Ἐν Τριπολιτσᾷ εὔρον δύο botteghe che ne lavorano (σάπωνα) per uso della città diz poca buona conditione καὶ εἰδοποιούσι ζητοῦντες ὁδηγίας.

Καὶ ἐν Τριπόλει λατινικὴ ἐκκλησία τῶν Μινωριτῶν del

ze ordine, ἄλλη ὑπὸ Carmelitani Scalzi e l'altra ὑπὸ τῶν Riformati di S. Domenico.

Ἐνέργεια πρὸς εἰσαγωγὴν τῆς λατρείας della B^{na} Vergine del Carmine.

No 31 (sola) Malvasia 20 9bre 1690 S. No.

Sciogliessimo di conferirsi nello parte di Mistra ch'è la Capitale della provincia di Laconica, postra sopra la schiena di un alto et eminente Monte, nella dicui sommità risiede la Fortezza, che domina una fertile Campagna di quindici e piu miglia di lunghezza e quarto in cinque di larghezza, copiosa d'acqua κτλ. Ὑποδοχὴ προύχόντων μετὰ μητροπολίτου.

Ἐν Μονεμβασίᾳ ἐπίσης ὑποδοχὴ. Εὐρίσκουσιν univertita τό μέγα τζαμίον εἰς ἐκκλησίαν alla B. V. del Carmine καὶ ἄλλας ἐκκλησίας λατινικὰς.

Ἐκτελοῦσι καὶ ἐκεῖ τὰς ἐκμισθώσεις κτλ. παραχωροῦσι γαίας εἰς τοὺς βοηθήσαντας εἰς τὴν ἄλωσιν.

Στέλλουσι τὴν ἀρίθμησιν τῶν κατοίκων Μονεμβασίας (ἀλλὰ λείπει).

Ἀπὸ ἕξ μηνῶν δὲν ἔχουσιν εἰδήσεις τοῦ Σενάτου.

No 32 prima. Curia 1 Apr. 1691. S.N. ὑπογεγραμμένη ὑπὸ μόνου τοῦ Critti.

Φθάσαντες εἰς Μιστράν καὶ προκηρύξαντες τὰ δέοντα περὶ τῶν ἐκμισθώσεων, μετὰ χαρᾶς ἀγγέλλουσιν ὅτι τὰ ἔσοδα τῆς Μονεμβασίας καὶ Μιστρά ὑπερέβησαν κατὰ 22018 βεάλια τὰ τοῦ παρελθόντος ἔτους, τὰ ἔσοδα Μονεμβασίας ὑψώθησαν εἰς 43118.

Ἐν Μονεμβασίᾳ εὔρον περὶ τὰς 40 ἄθην. οικογενείας, αἰτινες εἶχον λάβει οἴκους καὶ γαίας ἐπὶ μόνῃ τῇ δεκάτῃ bene-

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τόμ. Κ' τεύχ. Δ' σ. 359

1. Πρὸςλ. Τομ. ΙΘ' τεύχ. Δ' σ. 328.

dicando l'ombro adorata di così benefiosa prottatione.

Προσέτρεξαν εἰς αὐτοὺς καὶ διάφοροι Esteri ζητοῦντες ν' ἀποκατασταθῶσιν ἐν Πελοποννήσῳ. Τοὺς παρεμύθησαν con proportionati assegnamenti de Beni incolti, e lase inhabitate προεκήρυξαν δὲ ὅτι πᾶσα διευκόλυνσις παρέχεται εἰς τοὺς ξένους.

No 33. seconda ὑπὸ Gritti. M'attrovo in obbligo di prospone tutti gl'altri ben rimarcabili riguardi della mia avanzata κτλ.

Λυπεῖται πολὺ ὅτι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μεταβῶσιν εἰς Κόρινθον διὰ τὸ βάρυ τοῦ χειμῶνος.

Περιμένει τὴν ἀνάκλησίν των. Δυνατὸν τινα τῶν ὑπολειπομένων χρεῶν ν' ἀφεθῶσιν εἰς τοὺς διάφορους ἀντιπροσώπους. Ἄδυνατεῖ διὰ τὸ βᾶρος τῶν ταξιδίων καὶ πολλῶν κόπων, οἷτινες, ἐλπίζει, θὰ ἤξλωσαν αὐτὸν di chindere l'ultimo de miei giorni in grembo della Patria con la gloria de Pubblichì sovranì aggradimenti. Curia 2 April. 1691.

No 34 prima

Ἐν Τριπολιτσᾷ συνηντήθη μετὰ τοῦ γενικοῦ προνοητοῦ Zeno, ἐκεῖθεν διαβαίνοντος, μεθ' οὗ πολλὰ συνεσκέφθησαν. (ὁλ.η ἀντιγραπτέα).

Calaurita 20 Aprile 1691.

Demenico Gritti sindaco.

No 35 seconda. Ἐκ Καλαθρύτων 20 Ἀπρ. 1691 (ἀντιγραπτέα ὅλη).

Διάφοροι annesse, ἐν οἷς Concetto di ridur Moschee in chiese. Ἀπὸ 10 Μαΐου 1689 ἐν Γαστούνη.

Ἀντίγραφον διαφόρων παραχωρήσεων εἰς ἐπισκόπους, ὧν ἐξάγω τὰ ὀνόματα. Ὁ Μητροπολίτης Χριστιανουπόλεως Ἀθανάσιος (Κορίνθος), Νεόφυτος ἐπίσκοπος Κορώνης, Ἀγαθάγγελος μητροπολίτης Τριπόλεως, Ἀρσένιος μητροπολίτης Πατρῶν, Ἰωάσαφ μητροπολίτης di Talamnides (:) et il Vescono Arsenio con dodeci Religiosi κλ. Γρηγόριος Εἰςerio (:) μητροπολίτης Μονεμβασίας.

No 36 solo. Ἐκ Τρικκάλων territorio di Corinto 20 Maggio 1691. Domenico Gritti sindaco catasticatore.

Μετὰ τὴν ἀποτέλεσιν τῶν δεκάτων καὶ τελῶν ἐν Καλαβρύτοις πρὸς τοῖς τῆς Βοστίτζας καὶ Πατρῶν. Αἱ ἐκμισθώσεις τῶν Καλαβρύτων καὶ Βοστίτζης περιλαμβανομένων τῶν τελῶν ἀνέβησαν εἰς 1459 ῥεάλια, ἐνῶ τὸ παρελθὸν ἔτος μετὰ καὶ τοῦ Michiel τὰ εἶχον ἀναβιδάσει μόνον εἰς 1277 ῥεάλια. Αἱ τῶν Πατρῶν νῦν 8544 ἐνῶ πέρυσι 7375. Τὴν δὲ τῶν ἄλλων Camere ἐκμισθωσιν ἀνέθηκεν εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ δημοσίου. (Ἴδε πολλὰ ἀντίγρ. κατὰ συν. μέχρι τέλους).

No 36 sola. Κατὰ λάθος ἐπανελήφθη ὁ ἀριθμὸς 36 οὐδὲ διορθοῦται τὸ ἀμάρτημα, ἀλλ' αἱ ἐξῆς ἐπιστολαὶ ἀριθμοῦνται 37 κ. ἔ. Ἐκ Τρικκάλων 16 Ἰουν. 1691 Γρίττη.

Ἐν Γαστούνη ὑπερέβησαν τὰ τέλη καὶ αἱ δεκάται κατὰ 15 ῥεάλια τὰς εἰσπράξεις τοῦ παρελθόντος ἔτους. Αἱ τῶν Τρικκάλων ἐφθάσαν εἰς 2915. Αἱ ἐκμισθώσεις Κορώνης, Μεθώνης, Ναυαρίνου ἀνετέθησαν εἰς τὸν Μολίνον, ἵνα ἀπαλλαγῶσιν οἱ ἐκεῖ κάτοικοι ὁρόμου πέντε ἡμερῶν, ἵνα εὕρωσι τὸν Γρίττην ὁμοίως τὰ τοῦ Ναυπλίου ἀνετέθησαν εἰς τὸν Ργον, gen. Zeno διαμένοντα ἐκεῖ. Ὑπερέβησαν δὲ τὰ τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ 14546 ῥεάλια.

No 37 sola. Ἐκ Κορίνθου 12 Luglio 1691. Gritti. (ἄντεγρ. μέρος ἀναφερόμενον εἰς Ἀθηναίους καὶ ἄλλους).

Τὰ λοιπὰ κτήματα ἐθεώρησε καλὸν νὰ μισθώσῃ διὰ 1 ἔτη θέλων νὰ ἐξασφαλίσῃ ἔσοδον δέβριον.

Στέλλει τὸ γενικὸν ristretto delle rendite di questo Regno distinte a Camera per Camera restando a me donata la buona sorte κτλ.

Ὁ ἐπίσκοπος Σαλώνων τῇ αἰτήσῃ του ἔστειλεν ἐκ Βοστίτζης σημείωσιν τῶν ἐκεῖ οἰκογενειῶν, ἐκ Σαλώνων 420, ἀλλαχόθεν τῆς ἡπειρ. Ἑλλάδος 206, τὸ σύνολον τῶν 626 οἰκογενειῶν ἐκ 2216 ψυχῶν. Ζῶσιν ἐν παραπήγμασι, διὸ σπεύδει ὁ Γρίττι πρὸς τὰ ἐκεῖ πρὸς διάταξιν τῶν πραγμάτων.

No 38 prima 16 Aύγ. 1691. Gritti ἐκ Πατρῶν. Τελειώσας ἐν Κορίνθῳ μετέβη εἰς Βοστίτζαν σπεύδων.

Pervenuto dunque nel secondo giorno in quella terra situata in uno aperta pendice fra il montuoso e il piano sopra il golfo di Lepanto κτλ.

Τινὰς τῶν οἰκογενειῶν ὠκονόμησεν ἐν τοῖς δημοσίοις οἴκοις. Δίδονται αὐτοῖς τινες παραχωρήσεις.

Εἶτα προεκήρυξεν ὅτι ὅσοι τῶν ἐκ Σαλώνων, Λεβαδείας ἢ ἄλλοθεν τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος ἀναλάβωσι τὴν καλλιέργειαν τῆς Campagne καλουμένης Volumeno che s'estende per il lavoro di cento cinquante κτλ.

Ἄλλοι τέλος ἐπεισθήσαν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀχαΐας.

Ἐπρονόησε καὶ περὶ τοῦ ἀτόπου τῆς κατὰ ζεύγη βοῶν (para di Bovi) ὑπολογίσεως τῶν κτημάτων κτλ.

Ἴδε ἀντιγ. περὶ μοναστηρ. Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ.

Τελειώσας τὰ ἐκεῖ διὰ traghetto μετέβη εἰς Πάτρας. ἐνθα

εὔρε διαμενούσας διαφόρους οἰκογενείας Ἀθηναϊκῆς, αἵτινες εἶχον ἔλθει per ricevere li concorsi generosi della Pubblica pietà verso le dirogo indigenze. Περιμένει τὰς διαταγὰς ἵνα ἀπέλθῃ εἰς Βενετίαν.

No 39 seconda. Ἐκ Πατρῶν 17 Aύγ. 1691. Γρίττι (Ἀντιγραπτέα ὅλη).

Ἐπιστολὴ ἄνευ ἀριθμοῦ τοῦ Michiel ἐκ Μιστρᾶ ἀπο 6 Ἀπριλίου 1691.

Λαβῶν τὸν διορισμὸν του εἰς τὴν αρματα ἀνεχώρησεν εἰς Κορώνην μέλλων νὰ ἐπιβιβάσθῃ περιμένων πλοῖον. Περὶ τῶν γενικῶν καταστίχων λέγει ὅτι ἀπαιτοῦσιν ἐτι ἐργασίαν 8-10 ἐτῶν τῆς ἐργασίας τῶν periti κατὰ τοὺς ἀγροὺς προχωροῦσης βραδύτατα.

Δὲν ἀμελεῖ ἐτι τινὰ τῶν τῆς ἀσχολίας ὡς καταστιχάτορος νὰγγέλη.

Ἀντιγρ. τῶν περὶ μοναστηρίων.

Ἐπιστολὴ ἄνευ ἀρ. τοῦ Γρίττι ἐκ Τρικιάλων 2 Ἰουν. 1691

Πρότασις περὶ παραχωρήσεως κτημάτων τινῶν εἰς τὴν ἐν Ναυπλίῳ κρητικὴν οἰκογένειαν Λουκᾶ Χορτάτζη.

No 40 sola.

Ἐν Πάτραις in questa devo dire fatale città ἠσθένησαν ὅλοι οἱ ministri principali. ἠσθένησε δὲ καὶ αὐτὸς ἔχων καθημερινὸν πυρετὸν κρατήσαντα αὐτὸν ἐπὶ 24 ἡμέρας εἰς κίνδυνον θανάτου ἕως ἐσώθη ὑπὸ τοῦ σταλέντος ὑπὸ τοῦ γενικοῦ προνοητοῦ Ζένου ἰατροῦ. Καὶ εἶνε μὲν καλλίτερα, ἀλλ' ἦναγκασμένος νὰ μένη κλινῆρης ὑπὸ infinita debolezza ch'è conaturale con questo Clima, quale pare hobbi preso per mirta di bersagliare questo magistrato κτλ. Λυπημένον διὰ ταῦτα καὶ τὴν ἀπώλειαν ὅλου μηνὸς ἐργασίας ἐξωογόνησεν ἡ

ἄφιξις τῶν ἀπὸ 21 Ἰουλίου ἐπιστολῶν, αἵτινες παρέχουσιν αὐτῷ τὴν ἄδειαν τῆς ἐπιστροφῆς καὶ θέτουσιν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ γαλλέραν πρὸς διάπλουν μέχρι Κερκύρας. Ἐν τούτοις περιμένει ἀπὸ Αἰγίνης παρὰ τοῦ Cap. general πλοῖον. Θὰ διοργανώσῃ ἔτι ὅ,τι δύναται, θὰ συνεννοηθῇ μετὰ τοῦ Ζένου, εἰς ὃν μετὰ τὴν εἰς τὰς Camera παράδοσιν τῶν σχετικῶν ἐγγράφων, θὰ παραδώσῃ τὰ ὑπόλοιπα quelle carti che stimaro confacevoli a lume delle direttioni. Συγχρόνως καὶ οἱ ministri θὰ κάμωσι τὰ δέοντα εὐρισκόμενοι ἐν ἀναρρώσει, ἀλλ' ἐν πλημμύρᾳ ἐργασιῶν. Εἰς τοὺς συρρεύσαντας Ἀθηναίους θὰ παράσχῃ πᾶσαν βοήθειαν μὴ ἀμελῶν καὶ τοῦ δημοσίου συμφέροντος.

№ 41. Ἐκ Πατρῶν 26 Σεπτεμβρίου 1691.

Μετὰ τὴν ἀνάρρωσιν ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐξοικονόμησιν τῶν ἀθην. οἰκων, ὧν τινες ἐκ τῶν πρώτων καὶ delle piu benemerite.

Come pero il primo mio riguardo fu di staccarli della città e territo di Napoli, sufficientemente popolato così applicai tutto lo spirito per insinuarle a stabilirsi in quello di Gastuni λειψανδροῦν, ἐπιμενόντων δ' ἐκείνων νὰ λάβωσι κτήματα ἐν τοῖς sub urbi τῶν Πατρῶν, fattele, fra l'altro io comprendere a dissentioni et amarezze che sarebbe insorte fra questi del Luogo κτλ.

Φοβεῖται ὅπωςδὴποτε μὴ τινες τῶν οἰκογενειῶν forse con la forza degl'affitii, possi indurre quei Primati κτλ.

Ἐστρεψε τὴν προσοχὴν του εἰς τὴν usurpationi. Εὖρεν ἐν αἰδικῶ κτήσεσι πολλὰς Ville κτλ.

Ἐξ ἄλλων ville ὁμοίως παραδοθειτῶν εἰσεπράχθησαν 600 ρεάλια σὺν τῇ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους διαφορᾷ 173 ρ. τὸ ὅλον 773.

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ ὀρισμοῦ ἐνιαίου μέτρου διὰ τὰς γαίας ἀνεβλήθη διὰ τὴν συμπεσοῦσαν ἀσθένειαν ἐμποδίσασα τὴν ἐκ τῶν διαφόρων μερῶν συναγωγὴν τῶν ἀναγκαίων εἰδήσεων.

Ἐκθεσις τοῦ Michiel ἐκ Κορώνης τῇ 22 Μαΐου 1691, ἀναφέρεται δὲ πρὸς τὴν ἐκ Μισιτρᾶ ἐπιστολὴν τοῦ αὐτοῦ ὡς prima καὶ μετ' ἐκείνης τακτέα. Ἀντιγ. ὅλη.

Ἄνευ ἀριθμοῦ ὑπογεγραμμένη Dom. Gritti ritornato dal sindacato di Morea. Ἡμερομ. φέρει Dato 28 Dicembre 1691. Ποῦ γεγραμμένη; Πραγματεύεται περὶ τῶν παζαρίων.

Διέταξα τὴν ἀντιγραφὴν ὅλης.

Πολλὰ τῶν ἐπιστολῶν διὰ κοπίδος διατετρημέναι, σημείον ὑποψίας περὶ λομποῦ πρὸς κάθαρσιν.

Αἱ ἐπιστολαὶ ἐπρωτοκολλοῦντο καὶ ἐγράφετο ἐπὶ τῆς ἀγράφου σελίδος ὁ ἀριθμὸς των μετὰ τοῦ ποσοῦ τῶν παραρτημάτων κτλ.

(Ἔπεται συνέχεια)

Ο ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 668 ΚΩΔΙΞ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΠΑΤΜΟΥ

Ἐκ τῶν χειρογράφων, τῶν περιεχομένων ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης τῆς Πάτμου, τῷ ἐκδοθέντι ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Σακκελίωνος ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Πατριακὴ βιβλιοθήκη (Ἀθήνησιν ΔΩΪ') προσεῖλκεσεν ἰδιαζόντως τὴν προσοχὴν τοῦ Λάμπρου τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΧΞΗ' (ἐνθ. ἀν. σ. 262), χειρόγραφον, ὅπερ, ὡς ἀκολούθως περιγράφει ὁ Σακκελίων.

ΧΞΗ'

Ὁμοιον (= Σύμμικτον)

Τεῦχος ἐν σήματι τετάρτου κατὰ τὴν Η' ἑκατονταετηρίδα ὀρθῶς γεγραμμένον, ἐκ φύλλων δὲ 308 συγκείμενον, ἀλλ' ἑλλιπὲς τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους. Περιέχονται ἐν αὐτῷ,

α') Ἀδήλου Διάλογος μεταξὺ ὀρθοδόξου καὶ αἰρετικοῦ β') Νομικά. γ') Ἀποφθέγματα κατὰ ἀλφάβητον ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἑξωτερικῶν συγγραφέων δ') Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Γνώμαι, τετράστιχοι μετὰ τῆς ἐρμηνείας αὐτῶν ε') Ἐπαινος σοφίας καὶ σοφοῦ. Ψόγος ἀμαθούς. Ἐπαινος ἀρχιερέως καὶ διδασκάλου. Ἐπαινος μαθητοῦ. Ψόγος αἰρετικῶν. Ἐπαινος βασιλέως. Ψόγος βασιλέως Ἐπαινος στρατοῦ. Ἐπαινος στρατιᾶς. Ψόγος στρατηγοῦ. Ἐπαινος ἑναρέτων ἀπλῶν. Ψόγος πονηρῶν καὶ κακούργων καὶ περὶ ἀρετῶν καὶ κακιῶν, ἐν κεφαλαίοις ΟΖ' στ') Ὁ πρὸς τοὺς νέους Πατριαντικὸς τοῦ Μ. Βασιλείου Λόγος (ἑλλιπής). ζ') Ὑμνος ἑμμετρος τοῦ Συνεσίου εἰς Θεόν. η') Ἀδήλου κατὰ Λατίνων. θ') Χρήσεις τῶν ἁγίων Πατέρων ἀποδεικνύουσαι..... ι') Ὑμνος Λαμπηνοῦ εἰς τὸ θαβύριον φῶς. ια') Νικητὰ μοναχοῦ καὶ πρεσβυτέρου τοῦ Στιηθάτου ὅτι..... μετέχουσι σοφίας καὶ γνώσεως. ιβ') Ἀδήλου κατὰ Λατίνων. ιγ') Ἀδήλου Μονοψῆδι εἰς τὴν Σεβαστοκρατορίαν ιδ) Γνώμαι διαφόρων πατέρων περὶ ἁγίου Πνεύματος»

Ἐκ τῶν περιεχομένων ἐν τῷ ἀνωτέρῳ χειρογράφῳ τῆς Πάτμου ἰδιαζόντως προσεῖλκεσεν τὴν προσοχὴν τοῦ Λάμπρου τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ε' τούτου δὲ ἔνεκα ἀνέθηκεν εἰς τὸν ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Σωκράτην Κουγέα νὰ ἀντιγράψῃ τὸ κείμενον καὶ μελετήσῃ καθό-

λου τὸ χειρόγραφον. Ὁ Κουγέας ἐκτελῶν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Λάμπρου ἐμελέτησεν τὸ χειρόγραφον καὶ ἀντέγραψε τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ε' ἔργον, τὸ περιεχόμενον ἐν τῷ εἰρημένῳ χειρογράφῳ τῆς Πάτμου. Ἡ μελέτη αὕτη τοῦ Κουγέα μετὰ τοῦ ἀντιγράφου τοῦ ὑπ' ἀριθμ. ε' ἔργου εὑρηται ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν ΡΟΓ' καταλοίπῳ τοῦ Λάμπρου. Ἐκ τοῦ καταλοίπου τούτου δημοσιεύομεν κατωτέρω τὰς τοῦ ἀντιγραφέντος κειμένου προτασσομένας παρατηρήσεις τοῦ Σ. Κουγέα.

Κ.Ι.Δ

Βιβλιοθήκη μονῆς Πάτμου.

Κῶδ. 668.

Χαρτ. 4ον ἐκ φύλλων 314 ἄκρηφαλος καὶ χολοβός 1.

0,22×0.15

Ὁ κώδιξ εἶναι διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς γεγραμμένος, ἡ γραφὴ ὅμως ἀλλάσσει, ἐνιαχοῦ μὲν οὖσα πυκνὴ, ἐνιαχοῦ δὲ ἀραιότερα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν στίχων τῶν ἐν ἑκάστη σελίδι περιεχομένων κατὰ μέσον ὄρον ἀνέρχεται εἰς 35.

Τὰ γράμματα εἰς τὸ ἄνω ἥμισυ τῶν φύλλων ἀπὸ τοῦ 1ου μέχρι περίπου τοῦ 150ου ἔχουσι καταστῆ ἐξίτηλα ἐξ ὕδατος. Ἀκολούθως συμβαίνει τὸ αὐτὸ μόνον εἰς τὰ πλησίον τῆς ῥάχεως τοῦ κώδικος γράμματα.

Πολλαχοῦ τῆς ὥσας, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ τοῦ γεγραμμένου φύλλου ὁ κώδιξ εἶναι διαβεβρωμένος, πλεῖστα δὲ φύλλα ἀπεσπασμένα ἐκ τῆς συρρίψεως.

Ὁ κώδιξ ἀπὸ τοῦ 1ου φύλλου μέχρι καὶ 157ου περιέχει ἅπερ καὶ ὁ Σακκελίων ἀναγράφει. Μεταξὺ ὅμως τῶν Γνωμῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ θεολόγου καὶ τῶν οζ' κεφαλαίων παρεμπίπτει ἐν κεφάλαιον περιεχόμενον ἐν τῷ βῳ ἡμίσει τοῦ 157^α καὶ τῷ ὅλῳ 157^β μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν ἐν τῇ ὥσας Μακαρίου, ἀρχεται δὲ «Ἐγκωμίων πολλῶν καὶ μεγίστων ἀξίος καὶ ἀληθῶς καθέστηκας εὐγενέστατε καὶ ὑπερήδιστε καὶ οὕτως ἐν ἀνδράσι διαπρέπεις, ὥσπερ ἐν ἀστράσιν ὁ πρωτὶ ἀνατέλλων τηλαυγέστατος ἥλιος· πρὸς γὰρ τῇ φρονήσει καὶ

1. Ὁ ἀριθμὸς 308 τῶν φύλλων τοῦ κώδικος, ὃν οὗτος φέρει εἰς τὴν ὄψαν τοῦ πρώτου φύλλου καὶ ὅστις εἰς τὸν κατάλογον τοῦ Σακκελίωνος ἀναγράφεται εἶναι ἀνακριβής.

σοφροσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ δικαιοσύνη ὠραῖα, μηδενὸς καταγε-
λῶν μηδενὶ ἐχθραίνων, ἀλλὰ πάντας δι' εὐγενείας καὶ φιλοστοργίας
εἰς τὴν φιλίαν τὴν ὄντως ἐρασίμου προσκυλούμενος» καὶ τελευτᾷ «τί
ἐστι κουστωδία, ἄνδρες ξ' σπεῖρά ἐστιν ἄνδρες τ' λεγεῶν δέ ἄνδρες
πεξοὶ χ'. Τί ἐστι τὸ ἀποδίδουσι ἁμαρτίας γονέων ἐπὶ τέκνα ἕως τρί-
της καὶ τετάρτης γενεᾶς; Πρώτην γενεάν ὑπελήφαμεν εἶναι τὴν
σποράν τοῦ κακοῦ, τοῦτέστι τὴν προσβολήν, δευτέραν δὲ τὴν ἐπι-
θυμίαν, τρίτην τὴν ἔξιν τοῦ κακοῦ, τοῦτέστι τὴν συγκατάθεσιν, τε-
τάρτην τὴν ἐνέργειαν τοῦτέστι τὴν πράξιν. Ἀποδίδεται οὖν ἕως
τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς τοῦτέστιν ὑπὲρ τῆς συγκαταθέσεως καὶ
τῆς πράξεως ἢ γὰρ προσβολή καὶ ἢ ἐπιθυμία ἀνεύθυνός ἐστι. (ἴσως
ὅς) μὴ εἰς πέρας τοῦ κακοῦ προελθόντος».

φ. 158α¹.

Πίναξ τῶν ἐν τῇδε τῷ βίβλω ἐμπεριεχομένων κεφαλαίων

α' Προοίμια καὶ ἐγκωμιαστικά ἔννοια. β' Ἐπαινοὶ σοφίας καὶ
σοφοῦ. γ' Ψόγοι ἀμαθῶς. δ' Ἐπαινοὶ ἀρχιερέως καὶ διδασκάλου. ε'
Ἐπαινοὶ μαθητοῦ. στ' Ψόγοι αἰρετικῶν. ζ' Ἐπαινοὶ βασιλέως. η'
Ψόγοι βασιλέως. θ' Περὶ βασιλειῶντος. ι' Περὶ φιλαρχίας. ια' Ἐπαι-
νοὶ στρατοῦ. ιβ' Ψόγοι στρατηγοῦ. ιγ' Ἐπαινοὶ στρατιᾶς. ιδ' Ψόγοι
στρατιᾶς. ιε' Ἐπαινοὶ ἐναρέτων ἀπλῶς καὶ οὐ περὶ τῆςδε εἰδικῶς ἢ
τῆςδε τῆς ἀρετῆς. ιστ' Ψόγοι πονηρῶν καὶ κακούργων καὶ οὐ περὶ
τῆςδε ἢ τῆςδε τῆς κακίας. ιζ' Περὶ θρασέως καὶ τολμηροῦ. ιη' Περὶ
νεωτεροποιῦ. ιθ' Περὶ ταπεινοῦ. κ' Περὶ πιναροῦ καὶ ἀδύμωντος
ὑπὸ φιλοσοφίας. κα' Ταπεινολογία. κβ' Περὶ κενოდόξου καὶ ἐπηρ-
μένου καὶ ἀλαζόνος. κγ' Ἀτοπία λόγων. κδ' Περὶ ἀληθείας καὶ ἀλη-
θοῦς. κε' Περὶ ψεύδους καὶ ψευδοῦς. κστ' Περὶ ἀπάτης καὶ δόλου
καὶ ἀπατεῶνος καὶ δολεροῦ κζ' Περὶ ἔποκροῦ. κη' Περὶ ἀνδρείου.
κθ' Περὶ στεροῦ καὶ ἀκαταπλήκτου. λ' Καταφρονητικά καὶ παρηρη-
σιαστικά ἀποφθέγματα. λα' Περὶ δειλοῦ καὶ εἰσπτοῦ. λβ' Περὶ

1 Τὸ φύλλον τοῦτο καθὼς καὶ πλεῖστα ἄλλα ἦτο ἀπεσπασμένον ἐκ
τῆς συρράφης τοῦ κώδικος καὶ ἦτο παρεντεθειμένον εἰς ἄλλο μέρος
τοῦ κώδικος ὅπως τυχόν καὶ ἐν οὐδεμιᾷ σχέσει πρὸς αὐτὸ εὐρισκόμενον.
Τοῦτο, ὡς ἐκ τοῦ καταλόγου φαίνεται, ὁ Σακκελίων δὲν εἶρεν ἢ δὲν ἐτο-
παθέτησε καταλλήλως καθὼς καὶ πλεῖστα ἄλλα δι' ὃ καὶ τὰ κεφάλαια
ἀκέφαλα φαίνονται παρακειρομένου τοῦ α'.

μακροθύμου ἀνδρός. λγ' Περὶ ἀγνώμονος. λδ' Περὶ φιλανθρώπου.
λε' Περὶ ὁμοῦ καὶ ἀπανθρώπου. λστ' Περὶ θυμώδους καὶ ὀργίλου.
λζ' Περὶ διαβήλλοντος. λη' Περὶ χαμηλάτων ὑπερόπτου. λθ' Περὶ φι-
λαργύρου καὶ ἀσχορκεροῦς. μ' Περὶ πλεονέκτητος καὶ ἄρπαγος. μα'
Περὶ γαστριμύχου. μβ' Περὶ μεθύοντος. μγ' Περὶ πλουσίου καὶ τρυ-
φῶντος. μδ' Περὶ πενομένου. με' Περὶ κάλλους νεανίσκου. μστ' Περὶ
σώφρονος. μζ' Περὶ ἐρῶντος καὶ ἀκολάστου. μη' π... (περιγεγραμ-
μένον καὶ ἀπεξεσμένον) περὶ νέου. μθ' Περὶ γηραιῶν. ν' Περὶ νο-
σοῦντος. να' Περὶ ἀπράγμονος. νβ' Περὶ δραστηρίου καὶ πολιτικοῦ.
νγ' Περὶ περιεσσεμένου. νδ' Περὶ φαιύλου καὶ εὐκαταφρονήτου.
νε' Περὶ δαιτύμου καὶ νοῦθοῦ. νστ' Περὶ δορυμέως. νζ' Περὶ παλαι-
στοῦ. νη' Περὶ στοργῆς συγγενῶνς. νθ' Περὶ οἰζέτου μοχθηροῦ. ξ'
Περὶ δίκης καὶ δικαίου. ξα' Περὶ ἀδίκου. ξβ' Περὶ ἐπαίνοιο κριτοῦ.
ξγ' Περὶ φόγου κριτοῦ. ξδ' Περὶ δικαζομένων [φ. 158β]. ξε' π...
{ἀπεξεσμένον}. ξστ' Περὶ μαρτυρικῆς. ξζ' Περὶ φόγου... (ἐξι-
τηλον) δεινοῦ πρὸς λόγους ξη' Περὶ διαλεγόμενον, ὃν τὰ πλείω
πλα... [ἴσως πλουσία]. ξθ' Δημοσθενικά περὶ συμβουλευομένων
ο' Περὶ πειθοῦς καὶ π... οα' Περὶ ἀπειθοῦς. οβ' Περὶ ἀκροάσεως
δηγημάτων... (ἀπεξεσμένον). ογ' Περὶ ἀσαφ... (ἀπεξεσμέ-
νον). οδ' Περὶ ἔποσχεσεων. οε' Περὶ ὄρκου. ος' Περὶ ἐλπίδος. οστ'
Περὶ... (ἀπεξεσμένον). οζ' Περὶ κατασκευῆς καὶ κάλλους
ναῶν. οη' Περὶ μοναστηρίων. οθ' Περὶ λειμώνων καὶ ἄλλους καὶ
κήπου καὶ ἀγροῦ καὶ ἀγροτῶν. π' Περὶ τῶν κατὰ θάλασσαν. πα' Περὶ
φίλων. πβ' Εὐχαριστ. πρὸς φίλον (Ἡ λέξις ἐν τῷ ἄκρῳ τοῦ στίχου
καὶ ἴσως τὸ β' μέρος παρελείφθη). πγ' Ἀπολογία πρὸς φίλον
καὶ χαριεντισμοί. πδ' Περὶ ἐχθροῦ. Περὶ ἐπιστολιμαίων. Πρεσβευτικά.
πε' Περὶ χαίροντος. πστ' Περὶ ληπουμένου. πζ' Περὶ συμφορῶν.
πη' Περὶ θρηνοῦντος. πθ' Περὶ ἐλεεινολογιῶν. Παραμυθητικά.
Ἔτερα παραμυθητικά ἐπὶ τεθνεῶσι. Παραγγέλματα καὶ ὑποθῆκαι
καὶ διαμαρτυρία. Ὀνειδισμοὶ καὶ ἔλεγχοι καὶ καθάψεις. Μικτὰ καὶ
πολιειδῆ. Περὶ φήμης καὶ παιδείας (δεξιὰ καὶ ἀνωθεν τοῦ παιδείας
ἦα')

Μετὰ τὰς παρατηρήσεις ταύτας ἔπειτα τὸ ἀντίγραφο τοῦ κει-
μένου καταλαμβάνει 42 σελίδας. Τοῦ ἀντιγραφέντος τούτου κειμέ-
νου παραβέτομεν τὴν ἀρχήν.

• Προίμια καὶ ἐγκωμιαστικά ἐννοιαί

Πάλαι με προθυμούμενον τὴν σὴν ἀρετὴν καὶ τὰς πράξεις ὑμνήσαι, τὸ μέγεθος αὐτῶν ἀπεκάλυψε, κρίνοντα δεινὸν οὐ τὸ λειψιῆσαι τῶν ἔργων τοῖς λόγοις, ἀλλὰ τὸ διαμαρτεῖν πάντῃ τῆς ὑποθέσεως. Ἄπειρον βουλομένῳ βυθὸν ἀνιχνεύειν νοῦς μὲν ἱλιγγιᾷ προσβάλλειν, λόγος δὲ συστέλλεται, γλῶσσα δὲ λαλεῖν ἀναδύεται πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ πράγματος τὴν ἑαυτοῦ σταθμιζόμενος δύναμιν ὀκνῶ τὴν ἐγχείρησιν· ἢ γὰρ ὑπερβολὴ τῶν κατορθωμάτων ὑπερβαλλούσης γλώσσης δεῖται πρὸς εὐφημίαν οὐ παρὰ τὴν τοῦ λέγοντος ἀσθένειαν τοσοῦτον, ὅσον παρὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν σῶν κατορθωμάτων, ἐλάττους οἱ λόγοι γίνονται. Δεῖ δὲ τῆς μὲν εὐπειρίας τοσοῦτοι φροντίζειν, ὅσον μὴ λυπεῖν τοὺς ἀκούοντας, τῆς ἀκριβείας, δὲ μάλιστα τῶν λεγομένων, ὅπως ἀκριβῆ δόξαν ἐναπεργασώμεθα τοῖς ἀκούουσιν».

ΕΡΕΥΝΑΙ ΕΝ ΤΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΙΟΙΣ
ΡΩΜΗΣ, ΒΕΝΕΤΙΑΣ, ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗΣ ΚΑΙ ΒΙΕΝΝΗΣ

Δημοσιεύσαντες ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει (Β-Γ τοῦ εἰκοστοῦ τόμου) τὸ περιεχόμενον τοῦ ὑπὸ στοιχείου Θ' τετραδίου, δημοσιεύομεν νῦν τὸ περιεχόμενον τοῦ ὑπὸ στοιχείου Ι' τετραδίου ἀποτελουμένου ἐκ σελίδων 24.

Κ.Ι.Δ.

Archiv des Ministeriums des Inneren (Sudenplatz II)

Διευθυντῆς Dr Heinrich Kretschmayr

Prot. Über die Acten der K. K. Polizey Haftstelle von
Novemb 797 bis incl. 798

210 Veletinli Riga ein zu Triest eingezogenen
395 Griechen soll bald und sicher anhier geliefert kommen.

D^o ist wegen vorgehabten Revolutionirung der Levante zu Triest eingezogen-anhergeliefert und nach gepflogenen Untersuchung die Pforte ausgeliefert worden.

(Ministerialschreiben an Gouverneur in Triest dat. 25 Jan. über ein Schreiben dessellen von 20 ejusden.

Aktenconv.

F r e m d e. Verzeichniss derjenigen, welche von 1 Juni bis ende September D J. von hier und aller erbstaf-fen abgeschafft worden sind.

(Εἰδικωτέρα ἀναγραφὴ τῶν σχετικῶν ἐγγράφων)

G r i e c h e n Die Verhaftenehmung einigen Propagandisten καὶ παράδοσις αὐτῶν εἰς τὴν Τουρκίαν.

27 Dec. 797 Konvol. von vielen Aktenstücken sammt Expeditionen.

43 Mauroyeni ein Grieche wird in den Aussagen der
395 hier untersuchten Griechen beschuldigt dass er von der vorgehabter Revoluzionirung der Levante Wissenschaft habe und in dieser Absicht nach Paris gereist sei. Convolut von mehrerer Ackenstücken.

395. Nicolides Déméter Med. Doz. ist wegen vorgehabten Revoluzionirung der Levante eingezogen und nach gepflogenen Voruntersuchung an die Pforte ausgeliefert worden.

Ein Akten convol. Griechen.

10. 287. Nako Christoph soll confrontiert werden.

107 1056. Pulios Georg ein von hier und aus den Erb-
297 laden ab geschafftem Griech. dessen Gesuch um Erlaubniss nach Wien zurückzukehren da dürfen wurde der P. O. Ed. zur Erledigung zugestellt.

Decret an die P.O.D. 8 Dec. 798.

30 130 Graf Colloredo Kabinetsminister. Demselben
100 wird die Verhaftnehmung mehrer Griechen bekannt gemacht und ein Brief den Karl Bontrout an die französische Kinjessin übermacht.

G. Nota an Cabinetsminister 25 Δεκ. 1797.

55. 210. Coronio Anton soll bald und sicher anhier eingeliefert werden.

Schreiben an Gouverneur. v. Triest.

26 Jan. (1798) über ein Schreiben desselben von 20 ejusdem.

Protokoll τῆς ἀστυνομίας 1797.

6. Nako griech—Handelsmann. Akt der mit ihm wegen leinzichtigen Bestellung zum Morde gepflogenen Voruntersuchung, dessen Übergabe an das Kriminelge

richt und die eingeleitete Beobachtung des Anzeigers. N. 253.

Item Die von demselben in der Gratzzerzeitung erschiene unrichtige Anekdote N. 257.

Wien Archiv des Ministeriums der Inneren
Polizeihofstelle αρ. 210 τοῦ 1798.

Σχέδιον τοῦ Ministerialschreiben τῆς 26 Ἰαν. 1798 An den Herrn Gouverneur zu Triest. Περὶ συλλήψεως Ἰστριανοῦ τινος Στάγκοβιτς καὶ εἶτα

Die mir urterm 18 zu ertheilen beliebte Naricht von der erfolgten gefänglichen Einbringung des mit Veletinlis in verdächtiger korrespondenz gestandenen Anton Coronio gereht zur angenehmen Wissenschaft und E. E. werden Sorge tragen dass selber so we Veletinlis bald und sicher anher eingeliefert werde.

Jch. habe die Ehre

Wien den 25 Januar 798.

Inveatar des allgemeinen Archivs des Ministeriums des inneren. Wien 1909 Aus dem K. K. Hof und Staatsdruckerei.

II 8. Verhandlungen mit fremden Staaten zugunsten österreichischen Untertanen, welche Forderungen und andere Geschäfte im Ausland haben et.c. (1525, 1530, 1536, 1560, 1627—1827 Fasc. 374—377.

IV 1. Ansiedelung und Baubegünstigung (1571—1634 1827 Kart. 378—400).

IV. 5. Ein und auswanderung 1523. 1525. 1684. 1685. 1690. 1703—1827. K. 413—443.

M. Polizeianstalten.

2. Zensur 1573—1680. 1681. 1721. 1728. 1741. 1744. 1749. 1827. K. 1094—1111.

IV. C. Verschiedene Gesuche.

1570, 1799, 1827 K. 2705—2707

Die Akten dieser Abteilung sind nach den geschlechtsnamen der Verfasser alphabetisch geordnet.

V. F. 12 Handel mit fremden Staaten.

Beförderung der Ausfuhr inländischen Waaren. Beschränkung der Einfuhr ausländischen Waren und Produkte (1458, 1564, 1664, 1666, 1699, 1711, 1827) K. 2963—2973.

Εἶδον τὸ InnerArchivprotokoll τούτου τοῦ τμήματος. Ἐν αὐτῷ ἄξια λόγου Griechen und Armenien Handeltreibenden Duldung in Siebenburger 691, Türkischen Unterthanen in Hungarn mit Tod abgehenden Verlassenschaften Juridictionsbehandlung 787.

Ἄρ. 691 τοῦ 1718 (κατὰ τὴν ἐν τῷ ArchivsProtokoll füs fremde Gegestände. Περίληψις Original sub No 16 v. J. 1718.

Allen türkischen Unterthanen, auch jenen in der Wallachey und Moldau, wenn sie Pässe oder Certificate von der Pforte haben, ist freyer Handel und Wandel erlaubt.

Die Griechen und Armenier sollen, wenn sie Handel treiben, in siebenbürgen geduldet und bewogen werden, sich, wenn sie als Kais. Unterthane respectiret werden wollen, nit Weib und Kinder in den Kais. Erbländern wiederzulassen.

Für türkische Waaren dürfen durchaus nicht 5 o/o sondern nur 3 o/o abgefordert werden.

Die Waaren, welche nach der Türken gehen, sollen zweymal visitirt werden, bey der Aufgabe und bey dem Gränzmanth.

Hinsichtlich des Handels mit Vieh und Wein aus der

Turkei und Wallachey ist der Fleischkreutzerbeitrag und das Hayfenmass mitzuführen.

Mit der Turkei soll ein Waarenauschenhadel eingefurt werden

Die Visitation der türkischen Waaren, welche durch Siebenbürgen nach Pohlen gehen, soll ein Mahl geschehen heym Eingang in Sieberbürger, zweimal wenn sie verdüchtig sind.

Griechische Handelsleute sollen mit den Pässen nicht aufgehalten werden.

Turcica 1709.

Ἀχρονολόγητον συνημμένον εἰς φ. 201α—205δ.

REFLEXIONS SUR LE COMERCE DE TURQUIE.

Pour estre persuadé de l'importance de ce Comerce et de celui du Levant il n'y a qu'a considerer la richesse des flottes que les anglois et Hollandois y envoient et en reçoivent la richesse des marchands Anglois qui composent la compagnie du Levant et la prodigieuse despense qu'ils font pour s'en conserver les Prerogatives au préindice de toutes les autres nations et mesme des marchands de la leur propre qui ne sont de la Compagnie.

Mais si l'Utilité que les anglois françois Hollandois et autres est grande celle de S. Majesté Jle par le voisinage de les Estats et leur qualité et Comodité le peut estre encor plus et s'estendre sur un grand nombre de ses sujets n'étant pas une cause iuste de se rebutter et abandonner un comerce parce qu'au commencement l'on y a de la peine et qu'on ne peut y faire concurrence à d'autres nations qui l'ont établi dès longtemps il ne faut pas aussi s'étonner que jusques à présent les marchands d'autriche l'ayent si

peu pénétré puis que la manière de vivre de la Turquie paroît fort antipatique à la leur et que les Hongrois y ont peu d'application, mais la nécessité estant la meilleure maîtresse pour nous pousser à chercher les moyens de notre subsistance estant pareille qu'on a découvert des pays inconnus par plusieurs siècles au delà des mers ainsi l'occurrence du temps arrivée dans l'autriche par la guerre portée hors du pays qui fait y transporter l'argent et la ruine du Commerce causée par la mauvaise conduite et négligence des negociants et de ceux qui en ont eu la Direction ou administration donnera lieu de chercher plus loin et de ne s'arrêter au seul vienne et pays circonvoisin où jusques à présent ayant trouvé à negotier et vivre à son aise l'on a négligé les occasions que la Conquete de la hongrie et transylvanie presentoit pour estendre le Commerce et profiter de ce que la nature y fournit abondamment ce qui m'oblige de faire reflection sur l'essence du Commerce pour en donner une vraie Idée.

Le Commerce consistant dans la Communication des choses qui abondent dans un pays à un autre qui en est privé comme aussi de particulier à particulier de ce qui leur manque ce qui fait le lieu de la société il faut considérer les artisans et ouvriers comme la cause première les marchands les depositaires et le Prince le Chef qui ayant à disposer et retirer la principale utilité est obligé de les protéger et profiter par l'industrie de ses habitans de tous les avantages que possèdent ses États tant par leur situation que production à quoy l'on auroit pu faire plus d'attention en hongrie et transylvanie.

La fin qu'on se propose par le Commerce de Turquie est d'augmenter les Revenus de l'Empereur par les droits qu'il

pourra tirer l'aggrandissement et la Conservation de ses États et l'affoiblissement du Turc voisin trop puissant dont l'on peut se prevaloir du mauvais gouvernement present qui s'observe mieux sur les frontières et provinces éloignées que dans sa cour.

Pour profiter d'un moyen si utile avec succes il est facile de iuger qu'il y a plusieurs observations à faire et de précautions à prendre, savoir la situation du pays la comodité pour le transport des marchandises tant par la mer que par terre, celle pour voyager en seureté, la qualité du pays en ce qu'il produit et ce qu'il luy deffaut, la Religion le naturel et les coutumes des habitans tant chrétiens qu'autres qui sont en Turquie et sur les frontières avec lesquels l'on doit traffiquer mais principalement celles des Turcs dont il faut observer le gouvernement afin de se procurer de la seureté d'un peuple brutal ignorant avare et variable en sa fasolle, mais sobre oisif fier et insolent ce qui le fait craindre de ses voisins et rend les suiets sauvages et malhabiles pour le Commerce.

Les obstacles qu'on a apporté à l'établissement de ce Commerce après la paix de Carlowitz par des motifs qu'il vout mieux faire que publier ont esté si insurmontables jusques à présent qu'on n'a pas pris la cognoissance de ceux qu'on pourra recevoir de la part des Turcs et des nations Etrangères qui traffiquent dans leurs pays desquelles les deux principales pourront estre les anglois et les venetiens les premiers par un mal entendu pousser à cela par les vains Projets de mons. Weccelli marchand Venetièn ignorant dans la cognoissance du Commerce des pays héréditaires de S.M. Je ce qui paroît par son projet présenté à divers ministres.

Pour cet effet afin de prevenir les obstacles il faut que le négociant qui aura la Commission avec l'ambassadeur qui doit partir pour la porte afin d'y conclurre le traité de Commerce laissé en suspens au traité de paix de Carlowitz aye la cognoissance du Commerce des nations qui traffiquent dans le Levant et jusques ou s'attend leur Interest afin que par des projets inutiles de Commerce maritime l'on ne s'occupe à combattre des fantosmes car le Commerce des suiets de S.M. Ie estant plus seur plus facile et plus avantageux sur les frontières et par terre il est inutile de s'arrêter à celuy de mer, ayant aussi la cognoissance du Commerce des frontières et l'utilité que les suiets des deux Empires en retirent et peuvent retirer il luy sera facile de detruire la force des preingés des uns pour persuader les autres et faire tomber les Turcs dans le sentiment qu'on se sera proposé n'étans pas personnes avec qui il faille longtems negotier estans par leur ignorance et avarice naturelle tres variables credules et susceptibles de fausses impressions surtout quand les ministres se proposent d'en recevoir de l'argent ainsi les ayant satisfait par quelque recompense presente ou future il faut savoir ce qu'on doit et qu'on peut obtenir d'eux pour conclurre en memse temps et le coucher par écrit y ayant à délibérer sur les articles ci-joints.

Αὐτόθι φ. 206α—207β

ARTICLES SUR LES QUELS L'ONT DOIT DELIBERER

1. Si cette Cour est intentionnée d'établir une compagnie ou permettre qu'ils s'en établisse une avec les mesures privileges, Protection, et prérogatives, que jouissent les autres nations, qui en ont.

2. En considération qu'un grand obstacle pour le commerce des frontières peut venir des Juifs ennemis mortels des Chrétiens aux quels sous la domination des Turcs ils leur en font mieux sentir le venin, si on leur doit permettre laisser ou procurer la liberté du commerce en Hongrie et Transylvanie, ce qui est contraire à l'interest des suiets des deux Empires et surtout des Chrétiens servant actuellement d'espions aux Turcs dans les troubles d'Hongrie.

3. Si la liberté du Commerce et privilege pour les Allemands se doit estendre indifferement sur toute la nation en général ou seulement sur les suiets de S.M. Imple qui vivent sous sa domination, et qui luy payent ses droits.

4. Quelle estendue doit avoir la liberté de commerce des Rascicus, Grecs et Juifs, qui n'en ionissent pas en Turquie come les autres nations payans 5 pour cent, de donane et les Anglois Hollandois, Allemands et autres francs 3 pour cent et quel pouvoir l'on se doit réserver pour regler les lieux de leur commerce

5. Quelles loix auront à observer les suiets des deux Empires en cas de differend entr'eux pour vente, achat, ou payement, afin de se procurer une satisfaction reciproque en cas de refus, et éviter les represailles fort pratiquées des Turcs.

6. Quels juges seront admis de part et d'autre pour iuger et decider les differens.

7. La seureté et pouvoir, qu'aura le consul allemand établi sur les frontières, ce qui est tres necessaire et comme inevitable à l'imitation des autres nations, qui negotient en Turquie, afin de s'y adresser en cas de plainte pour en procurer satisfaction du Bassa ou autres officiers, et observer ce qui se passe chez eux.

8. Sur le reglement des douanes reciproquement à 3 pour cent pour les allemands, hongrois, et Transilvains et Turcs, et à 5 pour cent pour les Grecs, arméniens, Rascicus et juifs.

9. Sur la manière, qu'on aura à observer de part et d'autre pour le payement des droits, comment il faudra declarer la marchandise pour les exiger sans faire tort au Prince, et sans donner lieu à des avarices fort ordinaires chez les Turcs, et souvent imitées des Chrétiens, quand ils pensent le pouvoir faire en seureté.

10. Sur la seureté, qu'on donnera de part et d'autre pour le passage et transport des marchandises, et les droits qu'on aura à payer pour cela.

11. Sur la qualité des marchandises qu'il sera permis d'envoyer et de sortir du pays, et de celles qui ne le seront pas.

12. Sur la liberté, que pourront avoir les allemands d'envoyer des Couriers ou Expres dans les lieux de la Turquie, ou le besoin de leur affaires requerra.

Quand à plusieurs autres articles qu'il y a à régler à la Poste ottomane pour la seureté et la tranquillité sur les frontières, qui appartiennent plus au militaire qu'au commerce, j'en laisse l'information à ceux qui en ont l'administration.

ΤΟ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ ΡΟΣΤ' ΚΑΤΑΛΟΙΠΟΝ

Τὸ ἀριθμὸν ΡΟΣΤ' κατάλοιπον ἀποτελούμενον ἐκ τριῶν φύλλον ὧν τὰ δύο γεγραμμένα ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἡμεῶν περιέχει ἀντίγραφον ἐκ τοῦ κώδικος 5658[152] τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος τοῦ Ἀθωνοῦ (πρὸβλ. τὸν κατάλογον Σπυρ. Λάμπρου) ἀπὸ φύλλον 300β καὶ ἐξῆς. Τὸ ἀντίγραφον τοῦτο ἐγένετο ὑπὸ τινος τῶν συνεργατῶν τοῦ Λάμπρου, πιθανῶς τοῦ Α. Ἀδαμαντίου, ὡς δύναται τὴ νὰ εἰκάσῃ ἐκ τῆς γραφῆς, ὑπαγορευόντος τοῦ Σπ. Λάμπρου, διότι ἐν τέλει σημειοῦται ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ Σπ. Λάμπρου.

«Καθ' ὑπαγόρευσιν
20 Ἰουλίου 1895
Σπ. Λάμπρος»

Τὸ ἀντίγραφον τοῦτο περιέχει ἐπιστολὴν γραφείσῃ τῷ Φιλαδελφείῳ ὑπὸ τοῦ Σοφριανοῦ «Γῶ θεοτιμῆτω πατρὶ καὶ σοφωτάτῳ διδασκάλῳ τῆς Ἐκκλησίας, τῷ ἱεράρχῃ Φιλαδελφείας ὁ Σοφριανός». Εἶνε φανερόν ὅτι πρόκειται περὶ ἀντιγράφων ἐπιστολῆς γραφείσῃς ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ λογίου Νικολάου Σοφριανοῦ πρὸς τὸν περίφημον Φιλαδελφείῳ Γαβριήλ τὸν Σεβῆρον¹. Πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἐκδοχὴν φαίνεται ὅτι ἀντιτίθεται ἡ ἐν φύλλῳ 301β τοῦ ἡμετέρου κώδικος σημείωσις. «Ἐτελειώθη τὸ παρὸν βιβλίον ἐν ἔτει σϜϞδ' ινδ' δ'' (- 1426), ἐν ᾧ ὅτε Γαβριήλ Σεβῆρος καὶ ὁ Νικόλαος Σοφριανός ἤκμασαν κατὰ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος. Ἡ φαινομενικὴ αὕτη ἀντίφασις, ἣτις προέρχεται εἴτε ἐκ κακῆς ἀναγνώσεως τῆς χρονολογίας εἴτε ἐκ τοῦ ὅτι ἡ χρονολογία αὕτη δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπιστολὴν, ἀλλ' εἰς ἄλλο ἔργον περιεχόμενον ἐν τῷ ἡμετέρῳ κώδικι καὶ γραφὴν κατὰ τὸ 1426. Ἐκδίδομεν κατωτέρω τὴν ἐπιστολὴν ἐκ τοῦ ἡμετέρου ἀντιγράφου διορθώσαντες τὰ σφάλματα τοῦ κειμένου, ἅτινα ἐθεωρήσαμεν περιττὸν νὰ ἀναφέρωμεν.

Κ. Ι. Δ.

Γῶ θεοτιμῆτω πατρὶ καὶ σοφωτάτῳ, διδασκάλῳ τῆς ἐκκλησίας, τῷ ἱεράρχῃ Φιλαδελφείας ὁ Σοφριανός.

1. Περὶ τε τοῦ Νικολάου Σοφριανοῦ καὶ τοῦ Γαβριήλ Φιλαδελφείας πρὸβλ. ἐκτὸς τῶν ἄλλων Legrand, Bibliographie hell. τοῦ 15 καὶ 16 αἰῶνος I σ. CCXXXII ε. καὶ II σ. 14! καὶ Phil. Meyer Die theolog. Litt. der griech. Kirche im sechz. Jahrh. σ. 78 ἐ ἐνθα καὶ ἡ σχετικὴ φιλολογία.

Ἔμοι γε, θειότατε καὶ σοφώτατε δέσποτα, παιδιόθεν πολλὰ τὰ δυσχερῆ συνεπεπτώκει, ὡς καὶ τὸν βίον ἀβίωτον παρεσκευάζειν ἠγγεῖσθαι καὶ τοῦτο οὐχὶ πεντάετες οὐδὲ ἐξάετες, ἀλλ' ἐξ ἐκείνου εἰς δεῦρο σχεδὸν ἐνοχλεῖ. Καὶ δὴ τὰ πολλὰ ὄντα καὶ διὰ παντὸς πλήτοντα προαιεῖσθαι ἂν καὶ τὸ ζῆν ἐπηνάγκαζον, εἰ μὴ αὐτός γε, θεία μοι κεφαλή, ὑπῆρξας ἀρχῆθεν αὐτῶν τούτων ἀνταγωνιστῆς πρόπων καὶ ὑπὸ τῆς προνοίας κοινὸν ἄπασιν ἀγαθὸν δεδομένος, οὐχ ἥμισυ τοῦτο ἔμοι ἀνεφάνης, τοῦτο μὲν ἔφηβος ὢν ἐγγύς που τὰς διατριβὰς ἡμῶν ποιούμενος καὶ ταύτη που παρέχων ἀφιλόπως ἀπολαύειν ὁσημέραι τῆς θαυμαστῆς σου φύσεως καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος θαρρούντως ἔχειν ἀποφαίνεσθαι, εἰς ἕσθον προβήσεται τὰ σὰ λιμπρότητός τε καὶ δόξης θειοτέρας, τοῦτο δὲ ἐτέρωθί που τὴν ἀναστροφὴν ποιούμενος ἐξηρημένους ἔχων καὶθάπαξ σαυτοῦ καὶ μηδαμῆ μηδαμῶς παριέντας οὕτω γε τὸ βαδίζειν ὡς σε καὶ ἀπολαύειν σου τῆς θαυμαστῆς ὁμιλίας καὶ διὰ ταύτης ἀπωθεῖσθαι πᾶν τὸ λυποῦν. Οὐδεὶς γὰρ οἶτω βεβήπυσται ὑφ' οὐτινοσοῦν συμφορᾶς ὥστε σοι γ' ἐντυχὼν μὴ τὴν γνώμην αὐτίκα ῥάων γενέσθαι καὶ λύπην πάντων τῶν λυπούντων ἀλλάξασθαι καὶ τῶν ἐξῆς χρόνον μελιττόεσαν εὐδίαν κατὰ Πίνδαρον ἔχειν. Καὶ εἰκότως, μᾶλλον δὲ ἀναγκαίως· ὅτω γὰρ θεία χάρις ἐνοικεῖ καὶ πᾶσιν, οἷς ἂν πρόατη τε καὶ λέγη ἐπιχορηγοῦσα φαίνεται, πῶς οὐχ ὅ γε τοιοῦτος πάντ' ἂν τὸν ἐντυγχάνοντα καὶ ἀδάμαντος στεροτέραν κέκτηται τὴν φύσιν ἐλκῦσαι αὐτὸν ἐπὶ τὰ βελτίω. Τοῦτο οἶν καὶ πρότερον μὲν οὐκ ὀλίγοις τισιν ἐγινώσκετο καὶ νῦν δὲ τελείως ἐξεφάνη καὶ σχεδὸν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ· τὸ γὰρ ἐπὶ τῆς μεγάλης πόλεως ἐξεῖναί σοι προχεῖν ἄπασιν ἀνθρώποις τὰ τῆς διδασκαλίας νάματα, εἰς ἣν τὰ πανταχόθεν ἄκρα ἐντρέχει, οὐκ ἄλλο ἂν τις ἀποφῆναιτο, ἢ τοῦτό γε· διδασκάλους γὰρ πάντως θαυμαστοὺς ἡμῖν ἀλχῆσαι ὁ χρόνος δέδωκεν. Ἄλλ' οὕτω καὶ τήμερον τοιούτω κατὰ σε προαγωνιστῆ καὶ ὑφηγητῆ τῶν καλλίστων παιδημάτων ἐνετίχομεν. Καὶ οὐχὶ μὲν ἐστὶν ἀκούειν λεγόντων, οἳ περὶ πλείστου ποιούμεθα τὰ σά, ἀλλὰ καὶ τῶν πολλῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν, οἳ καὶ εἰς προγόνους τελοῦσιν ἡμῖν ὅσα γ' εἰς τὸν χρόνον ἀναφέρονται. Τοὺς γὰρ Ὀλοβόλους ἐκείνους καὶ Σοφονίας τοὺς παντ' ἀρίστους καὶ ὢν πολὺ κλέος εἰς ἡμᾶς καθήκει, περιττὸν ὅλως ἠγηνται ἀντεξετάζειν σοι· τοὺς γὰρ σοὺς λόγους οὐκ ἄλλο τι ἢ θείας φωνῆς ἠγηνται καὶ

πάντας μὲν τοὺς ἄλλους ἀνθρωπινώτερον φιλέγγεσθαι, σὲ δ' ἀντικρυς ἂπ' οὐρανοῦ, ὅθεν καὶ πάντες πανταχόθεν συρρέουσιν ἀκροασόμενοι τῆς ἠδίστης σου διδασκαλίας. Πηγάζεις γὰρ ὡς ἀπὸ καθαροτάτης καὶ ποιμοστάτης πηγῆς, τῆς θειοτάτης σου ψυχῆς, τὰ πάντων ἠδίστα νάματα, ἅπερ οὐκ ἂν τις δύναται παραβιάζειν τοῖς ἐνταῦθα κρατίστοις τῶν ἠδέων, ὅσον μὲν ἄλλα ἐπὶ καιρὸν ποιεῖ τέφριν, ταῦτα δ' ἀθάνατον ἐμποιεῖ τούτοις, οἷς ἂν προσγένηται ὥστε ἔξεσιν ὄραν ἐνταῦθα τὰ πλήθη καὶ· "Ὀμηρον ἀπαντῶντα πρὸς τὴν ἀκρόασιν ἠγ' ἔθνεά εἰσι μελισσάων ἀδινάων πέτρης ἐκ λιμυροῦς ἀεὶ νέον ἐρχομενάων ἐπίνθεσιν ἐαρινοῖσιν. Οὐδεὶς γὰρ οἶτω σκαιῶς, οὐδὲ τῶν κελῶν ὡς εἶπειν ἀνέραστος, ὅστις οὐκ ἀνίσταται τὴν ψυχὴν καὶ μετέωρος γίνεται τῶν σῶν χαρίτων ἀπολαύων, ὃ παντ' ἀρίστε καὶ θειότατε δέσποτα. Ἔγωγ' οἶν αὐτὸς καίτοι προσεσηκῶς τοὺς λόγους ἐκ παίδων καὶ εἰδὼς τό τε βέλτιστον καὶ μὴ, ὡς καὶ ἐτέρους διδάσκειν ἔχων τί γε τοιαῦτα ἕμους τοσοῦτω βελτίων ἕμαυτοῦ γίνομαι ὑπὸ τῆς σῆς θεσπεσίας φωνῆς ὡς καὶθάπαξ ἀλλοιοῦσθαι τὴν καλλίστην ἀλλοίωσιν καὶ ἄλλος ἐξ ἄλλου γίνεσθαι καὶ θεῶ εἰς τὸ παντελὲς προσιανέχειν τῶν γηίνων παντάπασιν ἐπιλελισμένον. Οὕτω τὸ χοῖμα τῶν σῶν λόγων ὑπὲρ πᾶν παράδειγμα καὶ ἡμᾶς ἀνεφάνης· σὺ γὰρ μόνος διδασκάλων κατὰ ταῦτόν καὶ τοῖς σοφωτέροις καὶ τοῖς ἀσώφοις δόκοῖντα λέγεις, ὡς μηδὲ ἐτέρους ἀπυλάττειν ἐκεῖθεν ἀηδῶς, ἀλλὰ τοῖς μὲν ὑψηλοῖς καὶ ὢν ὁ βίος τοὺς πολλοὺς ὑπερβέβηκεν ὑψηλὰ καὶ θεία φιλέγγη, τοῖς δ' ἀμαθέσι τοιαῦτα καὶ οἷς ὡς μάλιστα χαίρουσι καὶ οὐδεὶς ἄπεισιν ἐκ τοῦ διδασκαλείου μὴ πορισάμενος ἑαυτῷ τὰ λυσιτελῆ καὶ σωτήρια, οἶτω ταύτης ἐξήρηται τῆς ἠδίστης σου γλώττης. Ἄλλ' ὀγίαινέ μοι θειότατε καὶ σοφώτατε δέσποτα καὶ βαλὺ σοι γῆρας καὶ λιπαρὸν περιμένειεν, ἵνα ὅ,τι πλείστους ἀνθρώπων ταῖς σαῖς διδασκαλίαις τῶν μελλόντων καὶ ἀπορρήτων ἀγαθῶν ἀντιποιεῖσθαι παρασκευάσεις πίσῃ σπουδῇ μᾶλλον ἢ τῶν προσκαίρων τούτων καὶ ἄλλοτε εἰς ἄλλους πεφυκότων μεταπίπτειν,

Ἡ ΜΑΡΚΙΩΝΕΙΑ ΤΗΣ ΒΟΔΟΝΙΤΖΗΣ

(1204 1414)¹

Ἀπιστῶν τῶν φρουδαλικῶν κτήσεις τῶν ἰδρυθεισῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς φραγκοκρατίας ἐν τῇ βορείᾳ Ἑλλάδι ἢ σπουδαιοτάτη καὶ μακροχρονιωτάτη ὑπῆρξεν ἡ μαρκιωνεία τῆς Βοδονίτζης. Καθ' ἃ οἱ Βενιέρη καὶ οἱ Βιάρη τῶν Κυθήρων καὶ τῶν Ἀντικυθήρων κατὰ τὰς νοτίους ἐσχατιάς, οἱ δυνάσται τῆς Βοδονίτζης ἦσαν μαρκίωνες (ἀκρίται) ἐν τῇ κυρία σημασίᾳ τῆς λέξεως, ἦτοι φύλακες τῶν ἀκρῶν τῆς βορείου Ἑλλάδος, καὶ διετήρησαν τὸ ὑπεύθυνον αὐτῶν ἀξίωμα ἐν τοῖς ἀπωτάτοις συνόροις τοῦ δρυκάτου τῶν Ἀθηνῶν καὶ μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν Τούρκων ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ. Καὶ πλὴν δὲ τῆς ἱστορικῆς σημασίας ἡ μαρκιωνεία τῆς Βοδονίτζης κέκτηται τὴν ποιητικὴν αἴγλην δι' ἣς περιέβαλε περιώνυμον θέσιν τῆς ἀρχαιότητος ὁ ἱπποτισμὸς τῶν μέσων αἰώνων. Καὶ ἀληθῶς παραδοξοτάτη εἶνε ἡ σύμπτωσις, δι' ἣς δύο εὐγενεῖς ἰταλικοὶ οἴκοι ἀνεδείχθησαν οἱ ἐπάλληλοι φύλακες τοῦ ἱστορικοῦ στενοῦ τοῦ συνδεομένου εἰς αἰεὶ πρὸς τὸν θάνατον τοῦ Λεωνίδου.

Μεταξὺ τῶν τυχοδιωκτῶν τῶν συνοδευσάντων Βονιράτιον τὸν Μομφερρατικὸν, τὸν νέον βασιλέα τῆς Θεσσαλονίκης, κατὰ τὴν διὰ τῆς Ἑλλάδος πορείαν αὐτοῦ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1204, ἦτο καὶ ὁ Γουίδων Παλαβιτσίνης, ὁ νεώτατος τῶν υἱῶν εὐπατρίδου ὁρμημένου ἐκ τῶν περιχώρων τῆς Πάρμας, ὅστις εἶχε μεταβῆ εἰς τὴν Ἀνατολήν² ἐπειδὴ οἴκοι ὁ τυχὼν θὰ ἠδύνατο νὰ σύρη αὐτὸν εἰς τὸ δικαστήριον³. Τοιοῦτος ἦτο ὁ σθεναρὸς ἀνὴρ, ὅστις πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς κατακτήσεως ἐφαίνετο ἰδιαζόντως κατάλληλος νὰ φρουρήσῃ τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, ἐξ οὗ ὁ Ἕλληνας ἀρχὸν Λέων Σγουρὸς εἶχε φύγῃ ἐπὶ τῇ ἀπλῇ θείᾳ τῶν πανόπλων Λατίνων. Διὸ παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν τὸ τιμᾶριον τῆς Βοδονίτζης, καί, πρὶν ἢ παρέλθῃ πολὺς χρόνος ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν ἐρειπίων τῶν ἀρχαίων Φαρυγῶν ὑψώθη τὸ ὑπερήφανον φρούριον τῶν Ἰταλῶν μαρκίωνων.

Ἡ θέσις ἦτο θαυμασίως ἐκλελεγμένη καὶ εἶνε πράγματι τῶν ὄραιοτάτων ἐν Ἑλλάδι. Τὸ χωρίον Βοδονίτζα, Βοδονίτζα ἢ Μενδονίτζα, ὡς ὀνομάζεται σήμερον, κεῖται εἰς ἀπόστασιν τριῶν καὶ ἡμισείας ὡρῶν ἱππασίας ἀπὸ τῶν λουτρῶν τῶν Θερμοπυλῶν καὶ περὶ πού μιᾶς ὡρας καὶ ἡμισείας ἀπὸ τοῦ ὑψώματος τοῦ στενοῦ τοῦ ἀγροντος διὰ τῶν ὄρεων εἰς τὸ Λαδίων παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Παρνασσοῦ. Τὸ δὲ κάστρον, ὅπερ εἶνε ὄρατὸν ἐπὶ μίαν ὥραν καὶ ὑπερέκεινα καθ' ὅσον πλησιάζομεν ἀπὸ τῶν Θερμοπυλῶν, ἴσταται ἐπὶ λόφου φράσσοντος τὴν κοιλάδα καὶ δεσπόζοντος αὐτῆς. Ὁ ἀκρίτης τῶν χρόνων τῆς φραγκοκρατίας ἠδύνατο ἐκ τῶν ἐπάλλεων αὐτοῦ νὰ φρουρῇ τὸν γλαυκὸν Μαλιακὸν κόλπον μετὰ τῆς καὶ τότε ἀξίας λόγου πόλεως Στυλίδος, τοῦ ἐπινείου τοῦ Ζητουνίου, ἦτοι τῆς Λαμίας. Ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ διήκῃ διὰ τοῦ ἀδλωῆνος καὶ πέραν αὐτοῦ μέχρι τοῦ εἰσπλου τοῦ κόλπου τοῦ Ἀλμυροῦ, ὡς ἐκαλεῖτο τότε ὁ Παγασητικός. Ἐν ἀποστάσει δὲ ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ δύο τῶν βορείων Σποράδων, τὴν Σκιάθον καὶ τὴν Σκόπελον, τὸ μὲν πρῶτον ὑποκειμένας εἰς τοὺς φιλίους Γκίζη, ἔπειτα δὲ ἀνακτηθείσας ὑπὸ τῶν πολεμίων Βυζαντινῶν. Ἡ βορειοτάτη τῶν τριῶν λομβαρδικῶν βαρωνειῶν τῆς Εὐβοίας μετὰ τῆς εὐρείας γραμμῆς τῆς δηλούσης τὰ λουτρὰ τῆς Αἰδηψοῦ καὶ ἡ μικρὰ νῆσος Παναία ἢ Καναία, ἡ κειμένη μετὰ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Ἠπείρου ἢ βαρωνεία ἐκείνη, ἦτις ἦτο τῶν τελευταίων λειψάνων τῆς ἰταλικῆς ἀρχῆς ἐν τῷ μέρει τούτῳ τῆς Ἑλλάδος, ἔκειτο ἐξηπλωμένη πρὸ αὐτοῦ καὶ οὐδὲν πειρατικὸν σκᾶρος ἠδύνατο ν' ἀναπλεύσῃ τὸν ἀδλωῆνα τῆς Ἀταλάντης ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ. Ἐν δὲ τῇ μεσογίᾳ ἡ θέα δεσμεύεται ὑπὸ μεγάλων ὄγκων ὄρεων ἀλλ' ὁ κίνδυνος δὲν ἐπέκειτο ἀκόμη ἐκ τοῦ μέρους ἐκείνου, ἐπειδὴ βραχέως φάραγξ, ἡ κοίτη ξηροῦ χειμῶρου, ἀπομονώνει μίαν τῶν πλευρῶν τοῦ κάστρου. Τοιαύτη ἦτο ἡ θέσις ὅπου ἐπὶ δύο αἰῶνας καὶ ὑπερέκεινα οἱ μαρκίωνες τῆς Βοδονίτζης ἐφρουροῦν ὡς πρόσκοποι πρῶτον μὲν τὴν νέαν Γαλλίαν, ἔπειτα δὲ τὸν χριστιανισμόν.

Ἡ ἔκτασις τῆς μαρκιωνείας δὲν δύναται νὰ ὀρισθῇ ἐν ἀκριβείᾳ. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς λατινοκρατίας εὐρίσκομεν τὸν πρῶτον μαρκίωνα συγκύριον τῆς Λαμίας⁴. Αἱ γαῖαι αὐτοῦ ἔξετείνοντο κάτω μέχρι τῆς

1. Ἐδημοσιεύθη ἀγγλιστὶ ἐν τῷ Journal of hellenic studies Τόμ. ΚΗ (1908) σ. 234 κ.έ.

2. Litta Le famiglie celebri italiane Τόμ. Σ. Πίν. XIV.

3. Epistolae Innocentii III Ἐκδ. Baluze Τόμ. Β σ. 477.

θαλάσσης, δι' ἧς ἐπὶ τῶν διαδόχων μαρκιῶνων διεξήγετο ἄξια λόγου ἔμπορικὴ ἐπικοινωνία, ἡ δὲ λιμὴν ἐξ οὗ ἐλαμβάνοντο αἱ ἀναγκαῖαι εἰς αὐτοὺς προμήθειαι ἐκαλεῖτο, ὡς φαίνεται, ἁπλῶς ἡ σκάλα τῆς Βοδονίτζης¹. Καὶ ἐσυνόρεσε μὲν πρὸς νότον ἡ ἀρχὴ τῶν Παλλαβιταίνων πρὸς τὴν αὐθεντείαν (seigneurie) τῶν Ἀθηναίων, ἀλλ' αἱ φρουραλκαὶ αὐτῶν σχέσεις δὲν συνεσχέτιζον αὐτοὺς πρὸς τὰς Ἀθήνας, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἀχαΐας. Εἴτε δεχθῶμεν εἴτε μὴ τὴν διήγησιν τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Μορέως ἐκείνην, καθ' ἣν Βονικράτιος ὁ Μομφερρατικὸς παρεχώρησε τὴν ἀρχὴν τῆς Βοδονίτζης εἰς τὸν Γουλιέλμον Σαμπλίττην ἢ τὴν πιθανωτέραν μαρτυρίαν τοῦ πρεσβυτέρου Σανούδου, καθ' ἣν ὁ Λατίνος αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Βαλδουῖνος Β' ἔδωκεν αὐτὴν εἰς τὸν Γουδεφρεΐδον Β' Βιλλαρδουῖνον², βέβαιον εἶνε, ὅτι ἀργότερον ὁ μαρκίων τῆς Βοδονίτζης ἦτο εἰς τῶν δώδεκα ὁμοτίμων τῆς Ἀχαΐας³, καὶ τῷ 1278 ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως Κάρολος Α' ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ἡγεμόνος τῆς Ἀχαΐας συμφώνως πρὸς ταῦτα ἀνέθηκε τὴν ἀρχὴν βαΐλου τῆς ἡγεμονίας ταύτης εἰς τὴν κατ'ἐκείνον τὸν χρόνον μαρκιωνίδα τῆς Βοδονίτζης⁴. Μόνον δὲ κατὰ τὴν καταλωνικὴν περίοδον ὁ μαρκίων ἐθεωρεῖτο ὡς ὑποτελής τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηναίων⁵. Εἰς δὲ τὰς κτήσεις αὐτοῦ συμπεριλαμβάνετο καὶ μία ἔδρα καθολικῆς ἐπισκοπῆς, ἡ τῶν Θερμοπυλῶν, ἐξηρητημένη ἀπὸ τοῦ μητροπολιτικοῦ θρόνου τῶν Ἀθηναίων. Καὶ κατ'ἀρχὰς μὲν ὁ ἐπίσκοπος ἦδρευεν ἐν τῇ πόλει τῇ φρούρῃ, τὸ ὄνομα τοῦτο. Μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν αὐτῆς ἐν τοῖς πολυταράχοις ἐκείνοις χρόνοις ὁ ἐπίσκοπος καὶ τὸ ὑπ' αὐτὸν ἱερατεῖον διέτριβον ἐν Βοδονίτζῃ. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ εἰσέλασαν οἱ πειραταὶ καὶ ἐφόνευσαν τὸν ἐπίσκοπον· διὸ τῷ 1209 ὁ τότε περιβεβλημένος τὴν ἱερατικὴν ἐκείνην ἀρχὴν, ὁ τρίτος ἐν τῇ σειρά τῶν ἐπισκόπων, παρε-

κάλεσε τὸν Ἰννοκέντιον Γ', νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτὸν νὰ μεταθέσῃ τὴν ἔδραν εἰς τὴν μονὴν Κομμυνίου, ἴσως μοναστήριον κτισθὲν ὑπὸ τινος τῶν Κομνηνῶν καὶ κείμενον ἐν τῇ αὐτῇ περιοχῇ¹. Περὶ δὲ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου τεταίτου αἰῶνος ὁ ἐπίσκοπος ἦτο γνωστὸς ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν ἐπισκόπου Βοδονίτζης, ἅτε διατρίβον ἐν αὐτῇ καὶ ἡ ἐπισκοπὴ αὐτοῦ ἦτο μία τῶν τεσσάρων, τῶν ὑποκειμένων εἰς τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηναίων².

Γουΐδων, ὁ πρῶτος μαρκίων τῆς Βοδονίτζης, ὁ μαρκεζόπουλος, ὡς ὠνόμαζον αὐτὸν οἱ Ἕλληνες ὑπὴκοι, ἔδρασε σπουδαίως ἐν τε τῇ πολιτικῇ καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ τῶν χρόνων καθ' οὓς ἔζη, καθ' ἃ ἐδικαιούμεθα νὰ προσδοκῶμεν παρ' ἀνδρὸς ἀκαθέκτου τὴν φύσιν οἷος ἐκεῖνος. Τὸ ἀνωτέρω μνημονευόμενον χρονικὸν παρουσιάζει αὐτὸν παριστάμενον εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Κορίνθου. Αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφός, ὅστις ὠνομάζετο πιθανῶς Ρουβῖνος, ὑπῆρξαν μεταξὺ τῶν ἡγετῶν τῆς ἀποστάσεως τῶν Λογγοβάρδων ἐναντίον τοῦ Λατίνου αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐρρίκου τῷ 1209³ ἠρονήθη δὲ μετ' ἰσχυρογνωμοσύνης νὰ παραστῇ εἰς τὴν πρώτην ἐν Ραβεννίκῃ συνέλευσιν τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους ἐκείνου, καὶ ἀρεῖς τὸ κάστρον αὐτοῦ ἀνυπεράσπιστον, ἀπεσύρθη μετὰ τῶν ἐτι ἀνθισταμένων ἀποστατῶν εἰς τὰ ὀχυρώτερα τείχη τῆς Καδμείας τῶν Θηβῶν. Ἐνεκα δὲ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου ἡ Βοδονίτζα ἠξιώθη τῆς τιμῆς, ὅπως ἐπισκεφθῇ αὐτὴν ἐφ' ἀπαξ καὶ μόνον ὁ αὐτοκράτωρ. Καὶ δὴ ὁ Ἐρρίκος διέτριψεν ἐν αὐτῇ ἑσπέραν τινά, ἡμέραν Ἑτάριην, κατευθυνόμενος πρὸς τὰς Θήβας, καὶ ἐκεῖθεν μετέβη ἔφιππος, καθ' ἃ καὶ ὁ γράφων ταῦτα, διὰ τῆς κλεισούρας τῆς ἀγούσης διὰ τῶν ὄρεων εἰς τὸ Δαδί καὶ τὸ βοιωτικὸν πεδῖον, ἦτις τότε ἦτο, καθ' ἃ καὶ νῦν, ἡ βραχυτάτη ἀπὸ τῆς Βοδονίτζης εἰς Θήβας ὁδός³. Ἐν δὲ τῇ κλεισούρᾳ ἐκείνῃ ἔκειτο τότε ἐκκλησία τις τῆς Παναγίας, S. Marie de Clusurio, ἦτις ἀνῆκεν εἰς τὸν ἡγούμενον καὶ τὸ ἱερατεῖον τῶν Ναϊτῶν. Ὡς δὲ πολλοὶ τῶν ἄλλων εὐπατριδῶν, οὕτω καὶ ὁ μαρκίων τῆς Βοδονίτζης δὲν ἦτο υπεράγαν εὐλαβὴς πρὸς τὰ δικαιώματα καὶ τὰς

1. Fontes Regum Austriacarum Merg. B Tom. I A σ. 201, 213, 218, 222.

2. Χρονικὸν τοῦ Μορέως σ. 1559, 3187. Le livre de la Conqueste, σ. 102 Libro de los Fechas σ. 25, 26. Cronaca di Morea, Hopf, Chroniques greco-romanes p. 424. Δωροθέου Μονεμβασίας, Βιβλίον ἱστορικὸν ἔκδ. 1814 σ. 461. Sanudo, Historia del Regno de Romanía (Hopf ἐνθ' ἄν. σ. 100).

3. Canciani, Barbarorum Leges antiquae Tom. I σ. 507. Muntaner Cronaca κεφ. 261.

4. Archivio storico italiano Serie IV Tom. A σ. 433.

5. Rubio y Llach. Los Navarros en Grecia σ. 482.

1. Epistolae Innocenti III Tom. B' σ. 265.

2. Rubio y Llach ἐνθ' ἄν. σ. 481.

3. Cairels παρὰ Buchon (Histoire des Conquêtes p. 449). Henri de Valenciennne παρὰ Buchon (Recherches et Matériaux T. B' σ. 203, 205—6).

κτήσεις τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν ἀνήκε. Καὶ παρεχώρησε μὲν εἰς τοὺς Ναΐτας τὴν ὀχυρὰν Λαμίαν, ἀλλ' ὅμως ἀπηλλοτριώσε κτήσεις ἀνήκουσας εἰς τὸν ἐπίσκοπον αὐτῆς καὶ ἐδείχθη ἀπροθυμώτατος εἰς τὴν ἀπότισιν δεκάτης. Οὐχ ἦττον βλέπομεν καὶ αὐτὸν συνυπογράφοντα μετὰ τῶν λοιπῶν εὐπατριδῶν τὴν σύμβασιν τὴν δημολογηθεῖσαν χάριν διασφραγίσσεως τῶν σχέσεων μεταξὺ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πολιτείας ἐν τῇ δευτέρᾳ συνελεύσει τῆς Ραβενίκης τὸν Μάϊον τοῦ 1210 ¹.

Ὡν δὲ ὁ Γουίδων τῶν πρωτοστατούντων εὐπατριδῶν τοῦ λατινικοῦ βασιλείου τῆς Θεσσαλονίκης ἐξηκολούθησε συμμετέχων τῶν τυχῶν αὐτοῦ. Τῷ 1221 εὐρίσκομεν αὐτὸν δρῶντα ὡς βαίλλον, ἀντιπροσωπεύοντα τὴν ἀντιβασιλίαν Μαργαρίταν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀνηλικιότητος τοῦ νεαροῦ βασιλέως Δημητρίου, ἐπ' ὀνόματι δὲ τούτου ἐπεκύρωσε σύμβασιν μετὰ τοῦ κλήρου ἀναφερομένην εἰς τὰς κτήσεις τῆς ἐκκλησίας. ² Ἡ χώρα ἣς ἤρχεν ἀπέβη τὸ ἄσυλον τοῦ καθολικοῦ ἀσχεπιακόπου τῆς Λαρίσης, εἰς ὃν ὁ πάπας Ὀνώριος Γ' εἶχεν ἀναθέσει προσωρινῶς τὴν ἐπισκοπὴν τῶν Θερμοπυλῶν, ὅτε οἱ Ἕλληνες τῆς Ἡπείρου ἐξεδίωξαν αὐτὸν τῆς ἑδρας αὐτοῦ. Καὶ ὅτε τὸ ἐφήμερον βασιλεῖον τῆς Θεσσαλονίκης κατελύθη ὑπὸ τῶν Ἡπειρωτῶν, ὁ αὐτὸς πάπας διέταξε τῷ 1224 τὸν Γοδοφρεῖδον Β' Βιλλαρδουῖνον, τὸν ἡγεμόνα τῆς Ἀχαΐας, τὸν κύριον τῶν Ἀθηναίων Ὀθωνα Δελαρὸς καὶ τοὺς τρεῖς Λογγοβάροδους βαρῶνους τῆς Εὐβοίας νὰ βοηθήσωσιν εἰς τὴν ἀμυναν τοῦ κάστρου τῆς Βοδονίτζης καὶ ἐχάρη ἐπὶ τῷ ὅτι οἱ ἱεράρχαι καὶ ὁ κληρὸς εἶχον συνεισφέρειν κίλια τρικόσια ὑπέροπυρα χάριν ὑπερασπίσεως αὐτοῦ, ὥστε ἡδυνήθη νὰ κρατηθῇ ὑπὸ τοῦ «Γουίδωνος δεσπότη τοῦ προσηθέντος κάστρου» μέγχοι τῆς ἀφίξεως τοῦ μαρκίονος Γουλιέλμου τοῦ Μομφερρατικοῦ ³ Ἐξῆ δὲ ὁ Γουίδων ἀκόμη τὴν 2 Μαΐου 1237, καθ' ἣν ἡμέραν συνέταξε τὴν διαθήκην αὐτοῦ. Βραχὺ δὲ μετὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἀπέθανε πιθανῶς. Ὁ Χόπφ ⁴ μαρτυρεῖ ἐν τοῖς γενεαλογικοῖς αὐτοῦ πίναξιν, ὅτι ἐφρονεύθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ δὲν ποιεῖται

1. Epistola e Innocentii III Tόμ Β σ. 261 - 2, 264, 477, 485-7.—Honorii III Opera Τόμ. Δ σ. 44

2. Raynaldus Annales Ecclesiastici έκδ. 1747 Τόμ. Α σ. 492.

3. Requesta Honorii III Τόμ. Β' σ. 96; 167, 207, 333.

4. Chroniques gréco-romanes σ. 478 καὶ ἐν τῇ Allgemeine Encyclopädie τοῦ Ersch καὶ Gruber Τόμ 83 σ. 276.

μνεῖαν πηγῆς τινος. Ὁ Γουίδων ἐπέζησε μετὰ πολλοὺς τῶν συναγωνισθέντων μετ' αὐτοῦ σταυροφόρων καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῆς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀνακτίσεως τῆς Θεσσαλίας ἢ μαρκιωνεία αὐτοῦ ἐξαίρουμένης τῆς Λαρίσης, ἣτις δὲν εἶνε βέβαιον ἂν συμπεριλαμβανέτο εἰς τὰς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀπελευθερωθείσας Θεσσαλικὰς χώρας, ἦτο τὸ βορειότατον τῶν φραγκικῶν τιμαρίων, αὐτόχρημα ἄκρον σίνορον τῆς λατινικῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Γουίδων ἐνυμφρεύθη Βουργουνδίαν δέσποιναν καλουμένην Σίβυλλαν, ἣτις ἦτο πιθανῶς γόνος τοῦ οἴκου τῶν Σίσον τοῦ ἀργότερον ἐγκαθιδρυθέντος ἐν Ἑλλάδι καὶ κατὰ ταῦτα ἐξαδέλφη τοῦ κυρίου τῶν Ἀθηναίων Γουίδωνος Δελαρὸς. Ἀπέκτησε δ' ἐξ αὐτῆς δύο θυγατέρας καὶ ἓνα υἱόν, τὸν Οὐβερτῖνον, ὅστις διεδέχθη τὸν πατέρα ὡς δεῦτερος μαρκίων τῆς Βοδονίτζης. Παρὰ δὲ τὰς φεουδαλικὰς ὑποχρεώσεις, αἵτινες ὄφειλον νὰ συνδέωσιν αὐτὸν πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς Ἀχαΐας, ἀλλ' ἄς παρέβη θρασέως, ὁ Οὐβερτῖνος ἐβοήθησεν τὸν ἐξάδελφον, τὸν μέγαν κῦριν τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἀδελφικτῶν πολέμῳ μεταξὺ τῶν προσεχόντων ἐκείνων Φράγκων δυναστῶν, ὅστις ἀπέληξεν εἰς τὴν ἡτταν τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Καρουδίου τῷ 1258, εἰς ἣν παρέστη ὁ μαρκίων καὶ ὀπόθεν συνώδευσε τὸν Γουίδωνα Δελαρὸς εἰς τὸ καταφύγιον αὐτοῦ ἐν Θήβαις. Ἀλλὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἡκολούθησε τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Ἀχαΐας, ὅπως συμμετάσχη τῆς ὀλεθρίας ἐκστρατείας πρὸς βοήθειαν τοῦ δεσπότη τῆς Ἡπείρου Μιχαὴλ Β' ἐναντίον τοῦ Ἑλλήνος αυτοκράτορος τῆς Νικαίας, τῆς ἀποληξάσης εἰς τὴν ἐν Πελοποννήσῳ ἡτταν, καὶ τῷ 1263, ὅτε ὁ ἡγεμὼν μετὰ τὴν ἀπολύτρωσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς εἰρκτῆς, εἰς ἣν εἶχεν ἐμβάλει αὐτὸν ὁ Ἕλληνας νικητῆς, ἐκίνησε πόλεμον κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς νεωστὶ ἐγκαθιδρυθείσης ἑλληνικῆς ἐπαρχίας ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, ὁ μαρκίων τῆς Βοδονίτζης ἐκλήθη καὶ πάλιν εἰς βοήθειαν τοῦ Βιλλαρδουίνου ¹. Ἡ δὲ ἀναβίωσις τῆς ἑλληνικῆς δυνάμεως ἐν Εὐβοίᾳ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ αἱ συχναὶ περιστάσεις πειρατείας ἐν τῇ εὐβοϊκῇ πορθμῷ ἐπήνεγκον αἰσθητὴν βλάβην εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Βοδο-

1. Χρονικὸν τοῦ Μορέως σσ. 3196-3207, 3295-6, 4513. Le Livre de la Conquete σ. 119, 160. Cronaca di Morea s. 438-9. Libro de los hechos σ. 56, 75.

νιτζής, ὃν τὰ τροφίμα ἐλήστευον ἐνίοτε οἱ πειραταί¹. Ἄλλ' ὁ μαρκίων Οὐβερτίνος ἐπωφελήθη τὴν διαθήκην τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Μαβιλίας, ἣτις εἶχεν ὑπανδρευθῆ τὸν δυνάστην τῆς Φερράρας Ἄζζωνα Ζ' τὸν Ἀτέστιον (d' Este), καὶ ἐκληροδότησε τῷ 1264 τὰς παρὰ τὴν Πάρμαν κτήσεις αὐτῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς².

Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Οὐβερτίνου ἡ μαρκιωνεΐα, καθ' ἃ οὐκ ὀλίγα ἄλλα φραγκικαὶ βαρωναῖαι, περιῆλθεν εἰς γυναῖκα. Ἡ μαρκιωνὶς αὕτη τῆς Βοδονίτζης, ὑπῆρξεν ἡ δευτερότοκος αὐτοῦ ἀδελφῆ Ἰσαβέλλα, ἣτις συμπεριλαμβάνεται ἐν τῇ ἀνωτέρῳ μνημονευθείσῃ ἐγκυκλίῳ τῇ ἀπευθυνθείσῃ εἰς ἅπαντας τοὺς μεγάλους ἄρχοντας τῆς ἡγεμονίας τῆς Ἀχαΐας ὑπὸ τοῦ νέου ἡγεμόνος, τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως Καρόλου Β' τοῦ Ἀνδρηγανοῦ καὶ γγωρίζουσα εἰς αὐτοὺς τὸν διορισμὸν τοῦ Γαλερανοῦ δ' Ινγκ ὡς γενικοῦ ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ ἐπιτρόπου τῶν Ἀνδρηγανῶν. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην ἡ ἀπουσία τῆς μαρκιωνίδος ὑπῆρξεν εἰς τῶν λόγων οἷς προέλαβεν ὁ Λατῖνος ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν Βενέδικτος, ἐξ ὀνόματος τῶν παριστάντων ἐν Γλαρόντζῃ, ὅπως ἀρνηθῶσι νὰ ὁμώσωσι ὄρκον ὑποτελείας εἰς τὸν νέον βαῖλλον³. Οὕτω σπουδαία ἦτο ἡ θέσις ἣν ἐπεῖχεν ἡ μαρκιωνεΐα τῆς Βοδονίτζης ἅτε ἀρχομένη ὑπὸ ἐνὸς τῶν δώδεκα ὁμοτίμων τῆς ἡγεμονίας τῆς Ἀχαΐας.

Ἡ μαρκιωνὶς Ἰσαβέλλα ἀπέθανεν ἄτεκνος καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῷ 1286 ἐπῆλθεν ἕως περὶ τῆς διαδοχῆς μεταξὺ τοῦ συζύγου αὐτῆς Φριάγκου ἐγκατεστημένου ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καὶ τοῦ πλησιεστάτου ἀρχοντος ἀντιπροσώπου τοῦ οἴκου τῶν Παλλαβιτσίνη, τοῦ ἑξαδέφρου τῆς Ἰσαβέλλης Θωμᾶ, ἐγγόνου τοῦ Ρουβίνου, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πρώτου μαρκίονος. Ἡ δ' ἕως αὐτοῦ ἀνηνέχθη εἰς τὸν δαῦκα τῶν Ἀθηναίων Γουλιέλμου Δελαρὸς ὑπὸ τὴν ιδιότητα αὐτοῦ ὡς βαῖλου τῆς Ἀχαΐας, τὸ δὲ ζήτημα τὸ σχετιζόμενον πρὸς τὴν κληρονομίαν τῆς Βοδονίτζης ἔμελλε νὰ κριθῆ νομίμως ὑπὸ τοῦ φρουδαλικοῦ δικαστηρίου τῆς Ἀχαΐας. Ἄλλ' ὁ Θωμᾶς ἔλυσε τὸ ζήτημα, καταλαβὼν τὸ κάστρον, καὶ οὐ μόνον διτηρήθη αὐτὸς ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ μετεβίβασκε τὴν μαρκιωνεΐαν εἰς τὸν υἱὸν Ἀλβέρτον⁴.

Ὁ πέμπτος μαρκίων μνημονεύεται μεταξὺ ἐκείνων, οἵτινες εἶχον κληθῆ ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Ἀχαΐας Φιλίππου τοῦ Σαββαδικοῦ εἰς τὸ περίφημον **παρλαμέντον** καὶ τὸν **τορναμέν**, ἴητοι ἱππικὸν ἀγῶνα, ἐν τῷ ἰσθμῷ τῆς Κορίνθου κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1305 καὶ ὡς ὑπάρχει εἰς τῶν μεγιστάνων τῶν ὑπακουσάντων εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ ὁμωνύμου καὶ διαδόχου αὐτοῦ, Φιλίππου τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Γύραντος, τῷ 1307¹. Μετὰ δὲ τέσσαρα ἔτη ἔπεσεν ἐν τῇ μεγάλῃ μάχῃ τοῦ Κηφισοῦ, ἀγωνιζόμενος ἐναντίον τῶν Καταλωνίων παρὰ τὴν λεοντοφόρον σημαίαν τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηναίων Βαλθέρου τοῦ Βοιεννίου², ὅστις διὰ τῆς διαθήκης αὐτοῦ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχε κληροδοτήσει ἑκατὸν ὑπέρπυρα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Βοδονίτζης³.

Ἡ μαρκιωνεΐα, μόνη αὕτη ἐκ τῶν πρὸς βορρᾶν τοῦ ἰσθμοῦ φραγκικῶν χωρῶν, διέφυγε τὴν κατάκτησιν ὑπὸ τῶν Καταλωνίων, καίτοι, ὡς ἐν Ἀθήναις, εἶχεν ὑποληφθῆ πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῆς μόνον μία χήρα μετὰ τοῦ τέκνου αὐτῆς. Ὁ Ἀλβέρτος εἶχε νυμφευθῆ πλουσίαν κληρονόμον ἐξ Εὐβοίας, τὴν Μαρίαν Δαλλεκάρτσερη, ἀπόγονον τοῦ λαγγοβαρδικοῦ ἐκείνου οἴκου, ὅστις εἶχε κατέλθει εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξ Οὐρηῶνος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ὑπὸ τῶν Λατίνων κατακτήσεως. Διὰ τοῦ γάμου τούτου ὁ μαρκίων τῆς Βοδονίτζης εἶχεν ἀποβῆ ἐκτημόνος, ἴητοι κύριος τοῦ ἔκτου τῆς Εὐβοίας, καὶ ὡς τοιοῦτος χαρακτηρίζεται ἐπισήμως ἐν τῇ βενετικῇ ἀναγραφῇ τῶν ἐν Ἑλλάδι δυναστευόντων. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ κατ' ἀκολουθίαν τῶν περὶ διαδοχῆς ὀριζομένων εἰς τὰς **Ἀσσίζας** ἢ τὰ **Συνήθεια τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Ῥωμανίας** ἡ μαρκιωνεΐα διηρέθη εἰς ἵσας μερίδας μεταξὺ τῆς χήρας καὶ τῆς διαδόχου θυγατρὸς Γουλιέλμης. Ἄλλ' ἡ Μαρία δὲν ἔμεινεν ἀπαρηγόρητος ἐπὶ μικρὸν χρόνον, ἀπ' ἐναντίας δὲ πολιτικοὶ ὑπολογισμοὶ ὑπηγόρευσαν ἄμεσον γένον γάμον μετὰ τινος ἀνδρὸς ἰκανῶς ἰσχυροῦ, δυναμένου νὰ προστατεύσῃ τὰ συμφέροντα αὐτῆς τε καὶ τῆς θυγατρὸς ἐναντίον τῶν Καταλωνίων τῶν Ἀθηναίων. Μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου οἱ φρουροὶ τοῦ βορείου

85 σ. 321. Τὸ πρωτότυπον ἔγγραφον κατέστη νῦν δυσανάγνωστον ὑπὸ τῆς ὑγρασίας.

1. Livre de la Conqueste σ. 465. Libro de los Fechas σ. 114.

2. Αὐτόθι σ. 120. Hopf Chroniques greco-romaines σ. 177. Sanus. ἐνθ. ἐν. σ. 126.

3. D' Arbois de Jubainville Voyage paleographique dans le Departement de l' Aube σ. 337.

1. Fontes rerum Austriacarum Merg. B. Tom. IA σ. 201, 213, 218, 222.

2. Litta ἐνθ' ἀν.

3. Χρονικὸν τοῦ Μορέως στ. 7915. Le livre de la Conqueste σ. 260.

4. Hopf ἐν τῇ Allgemeine Encyclopädie τοῦ Ersch καὶ Gräber tom.

τινόρου εἶχον ἀνάγην νὰ σκέπτονται μόνον περὶ τῶν κατὰ μέτωπον Ἑλλήνων ἐχθρῶν, ἐπειδὴ ἡ χώρα ὀπισθεν αὐτῶν ὀπόθεν ἡ Βοδονίτζα ἦτο ἐπικολοπιότερον νὰ προσβληθῆ, κατείχετο ὑπὸ Φράγκων καὶ οὐρανῶν. Εὐτυχστέρῃ δ' ἀναδειχθεῖσα πολλῶν ἐξ εὐγενῶν οἴκων δεσποινῶν τῆς φραγκοκρατουμένης Ἑλλάδος ἡ χήρα μαρκωνίς εἶχεν ἀποφύγει τὴν μοῖραν νὰ δεχθῆ ὡς διαδόχον αὐτῆς τινὰ τῶν νικητῶν τοῦ ἰδίου συζύγου. Οὕσα διὰ ταῦτα ἐλευθέρῃ νὰ προβῆ εἰς οἰκείαν ἐκλογὴν, ἐξέλεξε ὡς σύζυγον τὸν Ἀνδρέαν Κορνᾶρον, Βενετὸν ἐκ καλῆς οἰκογενείας, μέγα δυνάμενον ἐν Κρήτῃ καὶ βαρῶνον τῆς Καρπαθίου. Οὕτως ὁ Κορνᾶρος δυνάμει τοῦ γάμου αὐτοῦ ἔλαβε τῷ 1312 τὸ εἰς τὴν σύζυγον ἀνήκον ἡμισυ τῆς Βοδονίτζης ¹, ἐν ᾧ ἄρ' ἑτέρου ἢ θυγάτηρ διὰ τοῦ ἐπακολουθήσαντος γάμου μετὰ τοῦ Βαρθολομαίου Ζαχαρία παρεχώρησε τὸ ἕτερον ἡμισυ εἰς μέλος τοῦ περιωνύμου ἐκείνου γενουατικοῦ οἴκου, ὅστις ἤδη ἐκυριάρχει τῆς Χίου καὶ παρεσκευάζετο νὰ ἰδούσῃ ἰδίαν δυναστείαν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ².

Ἦλθε λοιπὸν τότε ὁ Κορνᾶρος ἵνα ἐγκαταστῆ ἐν Ἐὐβοίᾳ, ὅπου τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ συμφέρον καὶ ἡ βενετικὴ φιλοπατρία ἤγον αὐτὸν εἰς τὸ νάντιταχθῆ πρὸς τὰς ἀξιώσεις τοῦ Ἀλιρόνσου Φαδρίγου, τοῦ νέου ἀντιβασιλέως τοῦ καταλωνικοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλ' ἡ ἀντιπολίτευσις αὐτοῦ ἐκέλη καὶ ἡ φυσικὴ φιλοδοξία τοῦ Φαδρίγου ἐπέσεισαν κατὰ τῆς μαρκωνείας τῆς Βοδονίτζης τὰ δεινὰ ἐπιδρομῆς τῶν Καταλωνίων, καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἴσως ἀπήχθη ὁ Βαρθολομαῖος Ζαχαρίας αἰχμάλωτος καὶ ἐστάλη εἰς εἰρκτην ἐν Σικελίᾳ, ἐξ ἧς ἀπελυτρώθη μόνον διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ παύπα Ἰωάννου ΚΒ'. Ὑπῆρξε δ' εὐτυχία διὰ τοὺς ἐνοίκους τῆς Βοδονίτζης, ὅτι ἡ Βενετία συμπεριέλαβε τὸν Κορνᾶρον εἰς τὴν μετὰ τῶν Καταλωνίων τῷ 1319 ὁμολογηθεῖσαν συνθήκην ³. Μετὰ δὲ τέσσαρα ἔτη ἠκολούθησε τὴν σύζυγον εἰς τὸν τάφον, καὶ ἕκτοτε ἀπέμεινε μόνη μαρκωνὸς ἡ θυγάτηρ τῆς Ἰσαβέλλης.

Ἡ Γουλιέλμα Παλλαβιτσίνη ἦτο πιστὴ ἀπόγονος τοῦ πρώτου μαρκωνος. Πάντων τῶν δυναστῶν τῆς Βοδονίτζης, ἐκείνου ἐξαιρουμένου, ὑπῆρξεν ἡ μάλιστα αὐτόβουλος καὶ ὡς πρὸς τοῦτο

δύναται νὰ συμπεριληφθῆ εἰς τὰς οὐδαμῶς ὀλίγας τὸν ἀριθμὸν καρτερόφρονας, ἀκαθέκτους καὶ θερμουρούς, ἃς παρήγαγεν ἡ φραγκοκρατουμένη Ἑλλάς καὶ ἃς ἤθελε φθονήσῃ ἡ ἀρχαία Ἑλλάς ὡς θέμα τῆς τραγικῆς αὐτῆς σκηνῆς. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γενουηνοῦ συζύγου ἡ Γουλιέλμα ἐσκέφθη, ὅτι ἢ τε γειτονία τῆς Βοδονίτζης καὶ τῆς ἐν Χαλκίδι βενετικῆς ἀποικίας καὶ αἱ ἀπὸ μακροῦ ἀξιώσεις αὐτῆς περὶ τοῦ ἐν Ἐὐβοίᾳ κάστρου τῶν Λαομένων ἀπήτουν ὅπως συζευχθῆ μετὰ Βενετοῦ, κυρίως διότι ἡ ἀπόρασις περὶ τῆς ἀξιώσεως αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ δικαίωμα νὰ ἐδρεύσῃ ἐν τῇ νήσῳ ἐξηρωτῶντο ἐκ τοῦ Βενετοῦ βαίλου. Κατ' ἀκολουθίαν παρεκάλεισε τὴν Βενετίαν νὰ διόσῃ εἰς αὐτὴν ὡς σύζυγον ἓνα τῶν εὐπατριδῶν τῆς βενετικῆς πολιτείας καὶ ὅτεσχεθῆ εὐπειθῶς νὰποδεχθῆ οἰονδήποτε ἤθελεν ἐκλέξει ἡ σύγκλητος. Αὕτη δ' ἐξέλεξε τὸν Νικόλαον Γεώργιον ἢ Ζώρξην, ὅπως ὀνομάσωμεν αὐτὸν διὰ τοῦ βενετικοῦ τύπου τοῦ ὀνόματος· ἀνῆκε δ' οὗτος εἰς οἶκον διαπρεπῆ ὅστις εἶχε παράσχει ἓνα δόγην εἰς τὴν πολιτείαν καὶ εἶχε ἐπ' ἐσχάτων συμμετάσχει ὡς ἐπίκουρος τοῦ νεαροῦ Βαλθέρου Βοιεννίου ἐν τῇ ἀποτυχούσῃ ἐκστρατείᾳ πρὸς ἀνακατάληψιν τοῦ ὑπὸ τῶν Καταλωνίων κατεχομένου πατρικοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν. Βενετικὴ γαλέρα ἤγαγεν αὐτὸν τῷ 1335 εἰς τὸ ἐπίνειον τῆς Βοδονίτζης, καὶ νέος μαρκίων, ὁ γενάοχος νέας δυναστείας, ἤρχε καὶ πάλιν ἐν τῷ κάστρῳ τῶν Παλλαβιτσίνῃ ¹.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν δὲν ὑπῆρχεν ἀφορμὴ μεταμέλου ἐπὶ τῷ συναφθέντι γάμῳ. Καὶ οἱ μὲν Καταλωνιοὶ, ἐγκαθιδρυμένοι νῶν ἐν ταῖς Νέαις Πάτραις, [ὡς ἐκαλεῖτο κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ἡ Ὑπάτη], καὶ ἐν Λαμῖᾳ, ἐν ἀποστάσει ὀλίγων ὁρῶν ἀπὸ τῆς Βοδονίτζης, κατέλαβόν τινα χωρία τῆς γείτονος μαρκωνείας παρὰ τὰς συστάσεις τῆς Βενετίας· ἀλλ' ὁ Νικόλαος Α' ἤλθεν εἰς συνθηκολογίαν μετ' αὐτῶν πιθανῶς συναινέσας εἰς τὴν ἀπότισιν τοῦ ἐνιαυσίου ἐκείνου φόρου τεσσάρων τελείως ἐσκευασμένων ἵππων παρεχομένων εἰς τὸν γενικὸν ἐπίτροπον τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν, ὃν φόρον εὐρίσκομεν ἀποτελοῦντα τὸν φρουδαλικὸν σύνδεσμον μεταξὺ τῆς πολιτείας ἐκείνης καὶ τῆς Βοδονίτζης ἐπὶ τοῦ υἱοῦ καὶ διαδόχου Νικολάου ².

1. Sanudo ἐνθ' ἀν.

2. Archivio Veneto Τόμ. Κ' σ. 87, 89.

3. Raynaldus ἐνθ' ἀν Τόμ. Ε' σ. 95. — Thomas Diplomatarium Veneto-Levanticum Μέμ. Α' σ. 120 - 1.

1. Archivio Veneto ἐνθ' ἀν. Ἀρχείου Βενετίας Μιστὶ XVI φ. 97^β (ἴδε τὸ παράρτημα τῆς πραγματείας ταύτης).

2. Rublo y Luch ἐνθ' ἀν. Curia Anales de la Corona de Aragón Τόμ. Β' φ. 537.

Προσηταιρίσθη δὲ καὶ τὰς περὶ τῆς εὐβοϊκῆς κτήσεως ἀξιώσεις τῆς συζύγου, ἀλλ' ἡ Βενετία, ἥτις ἐπωφθαλμια τὸ ὄχυρόν ἐκεῖνο κάστρον τῶν Λαομένων μετὰ διπλωματικῆς τέχνης παρέπεμψε τὸ νομικὸν ζήτημα εἰς τὸ βαίλον τῆς Ἀχαΐας, ἧς ἐξαρτήματα ἐξηκολούθουν νὰ θεωρῶνται κατὰ τύπους ἢ τε Εὐβοια καὶ ἡ Βοδονίτζα. Ὁ δὲ βαίλος ἐπ' ὀνόματι τῆς ἐπικυριάρχου ἡγεμόνης τῆς Ἀχαΐας, Αἰκατερίνης τῆς Βελεσιακῆς, ἀπεφάσισεν ἐναντίον τῆς Γουλιέλμης, καὶ ἡ ἐξώνησις τῶν Λαομένων παρὰ τῆς Βενετίας ἔθηκε τέρομα εἰς τὰς προσδοκίας αὐτῆς. Μαινομένη ἐπὶ τῇ ἀπογοιτεύσει κατηγόρησεν ἡ μαρκωνίς τὸν Βενετὸν σύζυγον ἐπὶ ἀνανδρίᾳ καὶ ἐπὶ μεροληψίᾳ ὑπὲρ τῆς γενεαίρας· ἐξ ἑτέρου δὲ οἰκογενειακοὶ λόγοι ἠύξησαν τὴν δυσφορίαν αὐτῆς. Ὁ μὲν σύζυγος αὐτῆς ἦτο γῆρος, ἐκεῖνη δ' εἶχε θυγατέρα ἐκ τοῦ πρώτου γάμου, καὶ ὑπόπτειεν, ὅτι ἐκεῖνος ἐρρόντιζε περὶ τῶν ἰδίων ἐγγόνων πρὸς βλάβην τῆς ἰδίου ἐαυτῆς θυγατρὸς, τῆς Μαρούλλας, ἧς ἐπ' ὀνόματι εἶχε καταθέσει μέγα ποσὸν ἐν τῇ βενετικῇ τραπέζῃ τῆς Χαλκίδος. Πρὸς συμπλήρωσιν δὲ τῆς οἰκογενειακῆς τραγωδίας τῆς ἐκτυλισσομένης ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς Βοδονίτζης ἔλειπε μόνον ὀλέθριος σύμμαχος τῆς κεχολωμένης συζύγου. Καὶ τοιοῦτος δὲ παρουσιάσθη ἐν τῇ προσώπῳ τοῦ Μαμφρέδου Παλλαβιτσίνη τοῦ συγγενοῦς, πρακτικοῦ συμβούλου καὶ ἴσως ἔραστοῦ τῆς μαρκωνίδος. Ἄτε καταγόμενος ἐκ τοῦ ἀρχαίου γένους τοῦ κατακτητοῦ, ἐθεώρει ἀναμφιβόλως τὸν Βενετὸν σύζυγον τῆς Γουλιέλμης ὡς παρείσακτον, ὅστις πρῶτον ἠξιώθη τῶν τιμῶν τοῦ οἴκου καὶ ἔπειτα προέδιδε τὴν πίστιν αὐτοῦ. Τέλος ἐπῆλθε κρίσις. Ὁ Παλλαβιτσίνης προσέβαλε τὸν μαρκίωνα, τὸν φεουδαλικὸν αὐτοῦ κύριον, οὗτος δ' ἔρριπεν αὐτὸν εἰς τὴν φυλακὴν, ἐπὶ τούτοις δ' ὁ δεσμώτης προσέβη εἰς ἀπόπειράν· κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ αὐθέντου του. Ὁ μαρκίων, ἄτε τασσόμενος εἰς τοὺς ὁμοτίμους τῆς Ἀχαΐας, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλῃ καταδίκην εἰς θάνατον, καὶ ἐξήσκησεν αὐτό. Ὁ Παλλαβιτσίνης ἐθανατώθη, καὶ οἱ βουργήσιοι τῆς Βοδονίτζης, συνελθόντες ἐπεδοκίμασαν τὰ γενόμενα, ἂν πιστεύσωμεν τὴν βενετικὴν παράδοσιν, εἰπόντες, ὅτι ἦτο προτιμότερον νὰ ποθᾶν εἰς ὑποτελῆς μᾶλλον ἢ νὰ ἐπιβληθῇ προσβολὴ εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ.

Ἀλλὰ τὰ ἐπακολουθήσαντα γεγονότα ἀπέδειξαν, ὅτι ἡ Γουλιέλμα δὲν εἶχε διαλλαχθῆ, εἶχε μὲν διὰ τῶν χειλέων συναινέσει εἰς ὅ τι εἶχον εἶπει οἱ βουργήσιοι, ἀλλ' ἐβυσσοδόμευε στηριζομένη εἰς τὰ αἰσθημάτων ἀφροσιώσεως τῶν πολιτῶν πρὸς τὸν ἴδιον οἶκον, ὅστις

εἶχεν ἄρξει αὐτῶν μακρότατον ἤδη χρόνον. Οὕτως οἱ πολῖται ἐπανέστησαν κατὰ τοῦ ξένου μαρκίωνος ἐπὶ τῇ ὑποκινήσει τῆς δεσποίνης αὐτῶν, καὶ ὁ Νικόλαος ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ πέραν τοῦ πορθμοῦ εἰς Χαλκίδα, ἀφελὲς ὀπισθεν αὐτοῦ τὸν υἱὸν Φραγκίσκον καὶ συμπάσας τῆς ἰδίας κτήσεις. Ἐκεῖθεν δὲ μετέβη εἰς τὴν Βενετίαν καὶ ὑπέβαλε τὸ ζήτημα αὐτοῦ πρὸ τῆς συγκλήτου. Αὕτη δὲ ἀνέλαβε τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγῶνα, καὶ διέταξε τὴν μαρκιωνίδα νὰ δεχθῆ καὶ πάλιν τὸν σύζυγον, ἐπαναδίδουσα εἰς αὐτὸν τὸ πρότερον ἔντιμον ἀξίωμα, καὶ ἀποδώσῃ εἰς αὐτὸν τὰς κτήσεις. Ἐν δὲ περιπτώσει ἀρνήσεως αὐτῆς, ὁ βαίλος τῆς Χαλκίδος ἔλαβεν ὁδηγίαν νὰ διακόψῃ πᾶσαν σχέσιν μεταξὺ τῆς Βοδονίτζης καὶ τῆς Εὐβοίας καὶ νὰ δημεύσῃ τὰ χρήματα τῆς θυγατρὸς τῆς Γουλιέλμης τὰ κατατεθειμένα ἀκόμη ἐν τῇ εὐβοϊκῇ τραπέζῃ. Ὅπως δ' ἔτι μᾶλλον ἀπομονωθῆ ἡ μαρκιωνίς, ἀπεφασίσθη νὰ ποσταλῶσι γράμματα εἰς τοὺς Καταλωνίους τῶν Ἀθηνῶν, δι' ὧν ἀπητεῖτο παρ' αὐτῶν νὰ μὴ ἐπέμβωσι μεταξὺ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς συζύγου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Γουλιέλμα ἐξηκολούθει μένουσα ἄκαμπτος, ἡ Βενετία προσέβη εἰς τελευταίαν ἀπόπειραν φιλικῆς διαρρυθμίσεως τῆς διχονοίας, παρακάλεσασα τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Καταλωνίων, τὴν βασίλισσαν τῆς Νεαπόλεως Ἰωάνναν Α' ὡς προϊσταμένην τοῦ οἴκου τῶν Ἀνδηγαυῶν, εἰς ὃν ἀνήκεν ἡ ἡγεμονία τῆς Ἀχαΐας, καὶ τὸν ἐν Βιέννῃ διάδοχον Οὐμβέρτον Β', ὅστις τότε ἦτο κυβερνήτης τοῦ παπικοῦ στόλου ἐναντίον τῶν Τούρκων, νὰ μεταχειρισθῶσι τὴν δύναμιν αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ Βενετοῦ πολίτου. Ὅτε δὲ πάντα τὰ διαβήματα ἀπέτυχον, ὁ βαίλος ἐξετέλεσε τὰς δοθείσας εἰς αὐτὸν διαταγὰς, δημεύσας τὰ ἐν τῇ βενετικῇ τραπέζῃ κατατεθειμένα χρήματα καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπλήρωσεν εἰς τὸν Νικόλαον Κορνᾶρον τὸ τίμημα τῶν κτήσεων αὐτοῦ. Ἀλλ' οὔτε ἡ ἀπώλεια τῶν χρημάτων τῆς θυγατρὸς οὔτε αἰνουθεσίαι τοῦ πάπα Κλήμαντος Στ' ἠδυνήθησαν νὰ συγκινήσωσι τὴν ἰσχυρογνώμονα δεσποινίαν τῆς Βοδονίτζης, καὶ ἐν τῷ ἐπιχωρίῳ Λατίνῳ ἐπισκόπῳ τῶν Θερμοπυλῶν Νιτάρδῳ εὔρεσύνβολον ἀποτρέποντ' αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νὰ συγχωρήσῃ. Οὕτως

1. Ἀρχείου Βενετίας Misti XVII φ. 71 XVIII φ. 10. XXφ. 37^b, 40. XXIII φ. 26, 30^b, 46^b. XXIV, 53^b. 63, 102^b. 103 (Ἴδε τὸ Παράρτημα). P r e d e l l i Commemoriali Τόμ. Β' σ. 153.

ὁ Νικόλαος οὐδέποτε ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Βοδινίτζαν, ὑπηρέτησε δὲ τὴν Βενετίαν ὡς ἀπεσταλμένος πρὸς τὸν τσάρον τῶν Σέρβων Δουσαν καὶ ὡς εἰς τῶν συμβούλων τοῦ δόγη, καὶ ἀπέθανεν ἐν Βενετίᾳ τῷ 1354. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡ μαρκιωνὶς παρέλαβεν αἴφνης τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ Γεωργίου Φραγκίσκου, τὸν **μαρκεζότον** ὡς ἐπωνομάζετο, ὅστις τότε ἦτο μειράκιον δεκαεπταετής, ὡς συνάροντα, καί, ἐπειδὴ οἱ Καταλώνιοι ἠπέλουν καὶ πάλιν τὴν χώραν αὐτῆς, ἦλθεν εἰς λόγους πρὸς τὴν Βενετίαν. Αὕτη δέ, μετὰ χαρᾶς μανηάνουσα, ὅτι ἐκ νέου Βενετὸς τὸ γένος ἦρχεν ὡς μαρκίων ἐν Βοδινίτζῃ, συμπεριέλαβεν αὐτὸν τε καὶ τὴν μητέρα ἐν ταῖς συνθήκαις αὐτῆς μετὰ τῶν Καταλωνίων τῶν Ἀθηναίων, καί, ὅτε ἀπέθανεν ἡ Γουλιέλμα τῷ 1358, μετὰ βίον μακρὸν καὶ περιπετειώδη, ὁ υἱὸς ἀνέλαβε καὶ πάλιν τὴν δημοσιεῖσαν περιουσίαν τῆς θανούσης ἑτεροθαλοῦς ἀδελφῆς¹.

Ἡ εἰρηλικὴ ἀρχὴ τοῦ Φραγκίσκου ὑπῆρξε μεγίστη ἀντίθεσις πρὸς τὸν θυελλώδη βίον τῆς μητρὸς. Οἱ Καταλώνιοι αὐτοῦ γείτονες, διηρημένοι ἕνεκα τῶν ἀντιζηλιῶν ἀντιπάλων ἀρχηγῶν, δὲν εἶχον πλέον τὴν ἀναγκαίαν χάριν νέων κατακτήσεων δραστηριότητα. Μόνον δ' ἡ ἐγκαθίδρυσις σερβικοῦ βασιλείου ἐν Θεσσαλίᾳ ἐπέδρασεν εἰς τὸν μαρκίωνα οὕτως, ὥστε ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν γάμον τῆς θυγατρὸς μετὰ Σέρβου ἡγεμονίδου². Ἀλλ' ὁ ἐκ τῶν Τούρκων κίνδυνος, ὅστις ἦτο προωρισμένος νὰ σαρώσῃ τὴν μαρκιωνεῖαν ἐν τῇ ἐπομένῃ γενεᾷ, ἠπέλει ἤδη ὁμοίως τοὺς τε Καταλωνίους, τοὺς Σέρβους καὶ τοὺς Ἰταλοὺς, καὶ διὰ ταῦτα ὁ Φραγκίσκος Γεώργιος ὑπῆρξεν εἰς τῶν δυναστῶν τῆς Ἑλλάδος ἐκείνων, οὓς ὁ πάπας Γρηγόριος ΙΑ' ἐκάλεσεν εἰς τὸ περὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος συνέδριον, τὸ συγκληθὲν ἐν Θήβαις τῇ 1 Ὀκτωβρίου 1373³. Ἀλλ' ὅτε τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηναίων, οὗ ἦτο ὑποτελής, περιεσπᾶσθη ὑπὸ ἔριδος περὶ διαδοχῆς μετὰ τῆς Μαρίας, τῆς βασιλίσσης τῆς Σικελίας, καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀραγωνίας Πέτρου Δ', ὁ Βενετὸς μαρ-

κίων, χαλεπαίνων ἐπὶ τῇ ὑποτελείᾳ αὐτοῦ καὶ φρονῶν, ὅτι ἡ ὥρα ἦτο κατ'ἄλλῃλος, ὅπως ἀποσπασθῆ ἀπὸ τῶν Καταλωνίων, ἐκηρύχθη ὑπὲρ τῆς βασιλίσσης. Ἦτο πράγματι ὁ σπουδαιότατος παράγων τῆς μειονοτηρίας τῆς τασσομένης ὑπὲρ αὐτῆς, ἐπειδὴ μανηάνομεν, ὅτι «εἶχεν ἐξαιρετοτάτην περιουσίαν» καὶ γινώσκομεν, ὅτι εἶχε πλουτήσει δι' ἐπιχειρήσεων ἐμπορικῶν. Κατ' ἀκολουθίαν ἐβουλήθη τὴν ἑταιρεία τῶν Ναβαρραίων, ἐπιχειρήσασαν ἐπίθεσιν ἐναντίον τοῦ καταλωνικοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηναίων διὸ ὁ Πέτρος Δ' ἔγραψε τῷ 1381 πρὸς τὸν Βενετὸν βᾶλλον τῆς Χαλκίδος, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς συμπολίτας τῆς Βοδονίτζης ὅπως βοηθήσωσι τοὺς ἐχθροὺς τοῦ βασιλέως. Ἐπειδὴ δὲ ὁ μαρκίων εἶχε κτήσεις ἐν Εὐβοίᾳ, εἶχε δώσει ὁμήρους ἀντὶ χρημάτων. Τὸ ἐπεισόδιον ἔληξε διὰ τῆς νίκης τῶν Ἀραγωνίων, καὶ ἡ γενναϊόδωρος διαγωγὴ τῶν νικητῶν ἐπεδείχθη ἀναμφηρίστως καὶ εἰς τὸν Φραγκίσκον. Ἀλλὰ τῷ 1388 ἡ τελικὴ κατάλυσις τῆς ἀρχῆς τῶν Καταλωνίων ὑπὸ τοῦ Νερίου Ἀτζαϊώλη κατέστησε καὶ τὴν μαρκιωνεῖαν ὑποτελῆ εἰς τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηναίων¹. Καὶ ἐξακολουθήσασαν ἀναγραφόμενος ὁ μαρκίων τῆς Βοδονίτζης ἐν καταλόγοις φεουδαλικῶν, οἷον ἐν τῷ τοῦ 1391², ὡς εἰς τῶν κατ' ἐκείνο τοῦ χρόνου ὁμοτίμων τῆς Ἀχαΐας³, ἀλλὰ τὸ πραγματικὸν αὐτοῦ ἀξίωμα ἦτο ἡ θέσις αὐτοῦ ὡς «πολίτου καὶ φίλου» τῆς Βενετίας, πρὸς ἣν πλέον ἀπέβλεπε χάριν βοήθειας ἐν περιπτώσει ἀνωμαλιῶν.

Ὁ Φραγκίσκος ἔζησε πιθανῶς, ὅπως ἴδῃ τὴν τοιαύτην πραγμάτων τῶν ἐλπίδων αὐτοῦ, ἐπειδὴ φαίνεται ἀποθανὼν τῷ 1388, ὅτε καὶ κατέλιπε τὴν μαρκιωνεῖαν εἰς τὸν πρεσβύτερον υἱὸν Ἰάκωβον, κηδεμονευόμενον ὑπὸ τῆς χήρας αὐτοῦ Εὐφροσύνης, ἐλκούσης τὸ γένος ἐκ τοῦ περιφανοῦς νησιωτικοῦ οἴκου Σομμαρίπα τοῦ ἔτι καὶ νῦν διασωζομένου ἐκ ταῖς Κυκλάσι³. Ἀλλ' ὁ νεαρὸς μαρκίων μετ' οὐ πολὺ συνείδεν, ὅτι τὰ κατ' αὐτὸν εἶχον μεταβληθῆ καὶ ὅτι εἶχεν ἀπλῶς ἀποβῆ ὑπόφορος τοῦ σουλτάνου ἀντὶ τῆς προτέρας ὑποτελείας εἰς τὸν γενικὸν ἐπίτροπον τῶν Καταλωνίων. Καὶ δὲν γινώσκομεν μὲν ἀκριβῶς τὸν χρόνον, καθ' ὃν ὁ Βαγιαζίτ Α' ἐπέβαλε τὸν φόρον

1. Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium tom. I' σ. 160. — P r e l l i Commemoriali tom. B' σ. 181. — Ἀρχείου Βενετίας Misti XXVII φ. 3 XXVIII φ. 28.

2. U r b i n i Regno degli Slavi σ. 271.

3. R a y n a l d i ἐνθ' ἀν. τόμ. Z σ. 224. — J a n n a Histoire générale des royaumes de Chypre tom. B σ. 882

1. R u b i ó y L, l u c h ἐνθ. ἀν. σ. 436, 482. C u r i t a ἐνθ' ἀν. — Ἀρχείου Βενετίας Misti XXXIV φ. 88to.

2. H o p í Chroniques gréco-romanes σ. 230.

3 Ἀρχείου Βενετίας Misti XLI φ. 58.

τοῦτον, ἀλλὰ μόλις που εἶνε ἀμφίβολον, ὅτι ἡ Βοδονίτζα ἀπέβη τὸ πρῶτον ὑπόφορος τῶν Τούρκων κατὰ τὴν ἐστρατείαν τοῦ 1393—4, ὅτε Βαγιαζίτ ὁ Κεραυγὸς ἐπέδραμε τὴν βόρειον Ἑλλάδα, ὅτε ὁ Σφόδρος γυναικῶδελφος τοῦ μαρκίωνος ἐξεδιώχθη ἐκ τῆς Φαρσάλου καὶ τοῦ Λομοκοῦ, ὅτε ἡ Λαμία καὶ αἱ Νέαι Πάτραι παρεδόθησαν καὶ ὅτε ἡ κομτεία τῶν Σαλώνων, ἡ ἰδρυθεῖσα κατὰ τὸν αὐτὸν καὶ ἡ Βοδονίτζα χρόνον, ἔπαυσεν ὑφισταμένη. Ἡ στρατιὰ τοῦ σουλτάνου, βαίνουσα πρὸς τὰ Σάλλωνα, διήλθεν ἀναγκαίως ἐντὸς τεσσάρων ὡρῶν ἀπὸ τῆς Βοδονίτζης, καὶ εἰκάζομεν ὅτι ἐφείσθη αὐτῆς εἴτε διότι ἡ ἐποχὴ τοῦ ἔτους ἦτο προκεχωρημένη, ἄτε τῶν Σαλώνων πεσόντων τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1394, εἴτε διότι τὸ κάστρον ἦτο ὑπεράγαν ὄχυρόν, εἴτε διότι ὁ δεσπότης αὐτοῦ ἦτο Βενετός. Ἐπεξετάθη δ' ἡ ἀναβολὴ αὕτη ἕνεκα τῆς πτώσεως τοῦ Βαγιαζίτ ἐν Ἀγκύρᾳ καὶ τοῦ ἀδελφοκτόνου ἀγῶνος μεταξὺ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ χρόνῳ ὁ μαρκίων ἐπωρελεῖτο ἐπιμελῶς τὰς μεταξὺ τοῦ σουλτάνου Σουλεϊμάν καὶ τῆς Βενετίας συνθήκας τοῦ 1403, τοῦ 1408 καὶ τοῦ 1409. Εἰδικὸν ἄρθρον τῆς πρώτης τούτων τῶν συνθηκῶν ἀπῆλλασσεν αὐτὸν πάσης ἄλλης ὑποχρεώσεως πλὴν τῆς ἀναληφθείσης πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Σουλεϊμάν, τὸν Βαγιαζίτ¹.

Καὶ κατ' αὐτοὺς δ' ἀκόμη τοὺς χρόνους τοῦ Σουλεϊμάν τοιαύτη ἦτο ἡ συνείδησις ἐλλείψεως ἀσφαλείας, ἣν εἶχεν, ὥστ' ἔτυχε παρὰ τῆς Βενετίας τῆς ἀδείας νὰ στείλῃ τοὺς χωρικοὺς αὐτοῦ καὶ τὰ κτήνη εἰς τὸ ἐν Εὐβοίᾳ ὄχυρόν κάστρον τῆς Καρύστου, ὅπερ εἶχε ἐκμισθώσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Νικόλαος². Συμμετέσχε δ' ὁ Φραγκίσκος καὶ τῆς συνθήκης τοῦ 1405, ἣν συνωμολόγησεν ἡ Βενετία πρὸς τὸν Ἀντώνιον Α' Ἀτζαϊώλην, τὸν νέον δοῦκα τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἠδύνατο ὡς ἐκ τούτου νὰ θεωρῆ ἑαυτὸν ἠσφαλισμένον ἀπὸ προσβολῆς ἐκ τοῦ νότου³. Πράγματι δ' ἐπροθυμεῖτο νὰ εὐρύνη τὰς εὐθύνας αὐτοῦ, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι ὑπῆρξεν εἰς ἐκείνων οἵτινες συμμετέσχον τῆς ἐν τῷ ἐπομένῳ ἔτει πλειοδοσίας ὑπὲρ τῶν

1. Thomas καὶ P r e d e l l i Diplomatarium Veneto—Levantineum Μέρ. Β' σ. 292.—Revue de l' Orient latin Τόμ. Α' σ. 295 302.

2. Σάθα Μνημεῖα Ἑλληνικῆς ἱστορίας Τόμ. Β' σ. 210.

3. P r e d e l l i Commemorazioni τόμ. Γ' σ. 810. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἐξεδόθη πλήρως ὑπὸ Σπ. Λάμπρου Ἐγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν (μεταφρ. Γρηγοροβίου τόμ. Γ' σ. 399).

βενετικῶν νήσων Ἰήνου καὶ Μυζόνου, ἀλλ' ἡ προσφορὰ αὐτοῦ ἀπέτυχεν¹.

Ὁ θάνατος τοῦ Σουλεϊμάν καὶ ἡ ἀνάσθησις τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Μουσᾶ τῷ 1410 ἐπεσφράγισε τὰς τύχας τοῦ μαρκίωνος. Ἀρχομένου τοῦ ἔαρος τοῦ ἔτους ἐκεῖνου μέγιστος τουρκικὸς στρατὸς ἐνεφανίσθη πρὸ τοῦ ἀρχαίου κάστρου. Ἡ Βοδονίτζα ἦτο ὄχυρὰ καὶ ὁ μαρκίων αὐτῆς ἀνὴρ εἰτόλμος, καὶ διὰ τούτους τοὺς λόγους ἡ πολιορκία ἀπέβαινεν ἀκαρπὸς ἐπὶ μακρὸν χρόνον. «Ὁ Ἰάκωβος, λέγει τὸ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ συνταχθὲν ἔγγραφον, προετίμησεν, ἄτε ὢν μεγάλθυμος καὶ πιστὸς χριστιανὸς νάποθάνη μᾶλλον ἢ νὰ παραδώσῃ τὸ φρούριον». Ἀλλ' ὑπῆρχον προδοταὶ ἐντὸς τῶν τειχῶν τοῦ κάστρου ὁ μαρκίων ἔπεσε προδοθεὶς ὑπὸ τινος τῶν θεραπόντων, δίκην ἄλλου Λεωνίδου γενναίως ὑπερασπισθεὶς τὰς μεσαιωνικὰς θερμοπύλας ἐναντίον τῆς ἐπιδρομῆς τῶν νέων Περσῶν. Ἀλλὰ καὶ τότε οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, «ἀκολουθοῦντες τὰ ἔχνη τοῦ πατρός», ἐκράτησαν τὸ κάστρον ἱκανὸν ἀκόμη χρόνον ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ, ὅτι ἡ Βενετία ἔμελλε νὰ ἐνθυμηθῇ τὰ μακρινὰ αὐτῆς τέκνα ἐν τῇ στενοχωρίᾳ αὐτῶν. Πράγματι ἡ σύγκλητος διέταξε τὸν ναύαρχον τοῦ κόλπου νὰ ἐξετάσῃ ἂν ἡ Βοδονίτζα ἀντεῖχεν ἀκόμη καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ στείλῃ βοήθειαν εἰς τοὺς γενναίους αὐτῆς ὑπερασπιστὰς «μετὰ τῆς ὅσον ἔνεστι μικροτάτης δαπάνης», καὶ ἂ προσέθετεν ἡ προνοητικὴ βενετικὴ κυβέρνησις. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ὁ σκοπὸς ὁ φρουρῶν ἐπὶ τοῦ φυλακίου τοῦ κάστρου δινηθῇ νάνακαλύψῃ ἐν τῷ ὁρίζοντι τὸν ναύαρχον ἀναπλέοντα τὸν πορθμὸν τῆς Ἀταλάντης τὰ πάντα εἶχον λήξει. Τοὺς πολιορκουμένους εἶχον ἐπιλείπει αἶτε τροφαὶ καὶ τὰ πολεμικὰ καὶ οἱ Ζώρζη εἶχον ἀναγκασθῆ νὰ παραδοθῶσιν ἐπὶ τῷ ὄρφ διασώσεως τῆς ζωῆς καὶ τῆς οὐσίας. Ἀλλ' οἱ Τούρκοι παρέβησαν τὴν δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ἐστέρησαν τοὺς αἰχμαλώτους τῶν κτήσεων αὐτῶν, ἐξεδίωξαν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἔδρας τῶν προγόνων καὶ ἀπήγαγον τὸν νεαρὸν Νικόλαον εἰς τὴν ἐν Ἀδριανουπόλει αὐλὴν τοῦ σουλτάνου².

Μεγίστη σύγχυσις ἐπικρατεῖ ὡς πρὸς τὴν τελευταίαν ταύτην

1. Σάθα ἐνθ' ἂν τόμ. Β' σ. 145.

2. Revue de l' Orient latin Τόμ. ζ' σ. 119.—Σάθα ἐνθ' ἂν. Τόμ. Γ' σ. 43.—Monumenta spectoria historiam Slavorum Τόμ. Θ' σ. 90 91.—Ἀρχεῖον Βενετίας Misti XLVIII φ. 143, 148.

προΐξιν τῆς δογματικῆς ἱστορίας τῆς Βοδονίτζης ἕνεκα τοῦ λόγου, ὅτι τὰ δύο κύρια πρόσωπα, ὁ ἀδελφὸς καὶ ὁ πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ θανόντος μαρκίωνος ἔφερον ἀμρότεροι τὸ αὐτὸ ὄνομα Νικόλαος. Λιὸ ὁ Χόπφ ἀπεδέχθη δύο διαφόρους διασκευὰς κατὰ τὰς τρεῖς περιστάσεις καθ' ἃς διηγήθη ταῦτα τὰ γεγονότα. Ἀναθεωροῦντες δὲ τὰς μαρτυρίας τῶν οἰκείων ἐγγράφων, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ποδεχθῶμεν ὅτι ὁ ἀδελφὸς, ὁ βαρῶνος τῆς Καρούστου, δὲν εὗρίσκετο ἐν Βοδονίτζη κατὰ τὴν διάρκεια τῆς πολιορκίας καὶ κατὰ τὴν ὥραν τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ ἀνεπιού, ἀνεκήρυξεν ἑαυτὸν μαρκίωνα. Ἡ δὲ Βενετία ἀνεγνώρισε τὴν προσωνυμίαν ταύτην καὶ διέταξε τὸν πρέσβυν αὐτῆς τὸν ἀποσταλέντα πρὸς τὸν Μουσαῦν νὰ συμπεριλάβῃ αὐτὸν ἐν τῇ συνθήκῃ τῇ ὁμολογηθείσῃ μετὰ τοῦ σουλτάνου, ἅμα δὲ καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ υἱοῦ τοῦ θανόντος μαρκίωνος. Κατ' ἀκολουθίαν ἐν τῇ εἰρήνῃ τοῦ 1411 ὁ Μουσαῦς ὑπεσχέθη χάριν τῆς Βενετίας καὶ ἐπειδὴ ἔβλεπεν ὅτι ἐκείνος ἐθεωρεῖτο ὡς Βενετὸς νὰ μὴ ταλαιπωρῇ αὐτὸν ἐπὶ πλεόν ἐπὶ τῷ ὄρφ πληρωμῆς τοῦ κανονισθέντος φόρου. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπετρόπη ὅπως τὰ πλοῖα καὶ τὰ ἐμπορεύματα τοῦ μαρκίωνος εἰσέρχονται εἰς τὸ τουρκικὸν ἔδαφος ἐπὶ πληρωμῇ ὠρισμένου τέλους¹. Οὕτω δ' ἀποκαταθεῖσα ἡ μαρκιωνεία ἔμεινεν ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ θείου, παρ' οὗ ὁ ἀνεπιὸς καὶ μετὰ τὴν ἀπολύτρωσιν αὐτοῦ οὔτε ἠδυνήθη οὔτ' ἐφρόντισε νὰ ξιώσῃ αὐτήν. Ἀπῆλθε δ' εἰς τὴν Βενετίαν, καὶ μετὰ τινα ἔτη ἐπ' ἀνταμοιβῇ τῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἡρωικῆς ἀμύνης τῆς Βοδονίτζης ἔλαβε τὴν θέσιν πυργοδεσπότη τοῦ Πτελεοῦ, κειμένου πλησίον τοῦ στομίου τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου, ὅπερ ἀπετέλει τὴν τελευταίαν βενετικὴν σκοπιὰν ἐν τῇ ἡπείρῳ τῆς βορειοανατολικῆς Ἑλλάδος. Τὴν θέσιν δὲ ταύτην ἐτήρησε ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη².

Ἐν τούτῳ δὲ τῷ μεταξὺ ὁ θεῖος αὐτοῦ, ὁ μαρκίων, εἶχεν ἀποβάλλει τὰ πάντα πλὴν μόνῃς τῆς προσωνυμίας. Καὶ εἶχον μὲν οἱ Τούρκοι ἐκκενώσει τὴν Βοδονίτζαν καὶ εἶχεν ἐπισκευασθῆ τὸ κάστρον, ἀλλ' ὁ μαρκίων ἠσθάνετο ἑαυτὸν ἐπὶ τοσοῦτον ἀδύνατον, ὥστε ἀπέστειλε τὸν ἐπίσκοπον αὐτοῦ εἰς Βενετίαν ζητῶν βηθήθειαν ἐν περιπτώσει νέας ἐπιδρομῆς τῶν Τούρκων καὶ τὴν ἄδειαν νὰ μεταφέρῃ καὶ πάλιν εἰς τὴν Βοδονίτζαν τοὺς δουλοπαροίκους οὓς εἶχεν ἀποστέλλει πρὸς τινῶν

1. Revue l'Orient latin Tom. Δ' σ. 513 Thomas καὶ Predelli ἐνθ. σ. 203.

2. Revue de l'Orient latin Tom. ζ' σ. 119. Σάθα ἐνθ' ἀν. σ. 430—1.

ἐτῶν εἰς τὴν Καρούστου¹. Οἱ δὲ φῆβοι αὐτοῦ ἀπεδείχθησαν δεδικαιολογημένοι. Μάτην ἡ Βενετικὴ πολιτεία ἔδωκε διαταγὴν νὰ συμπεριληφθῇ ὁ μαρκίων εἰς τὴν συνθήκην μετὰ τοῦ νέου σουλτάνου Μωάμεθ Α'. Τῇ 20 Ἰουνίου 1414 μέγας τουρκικὸς στρατὸς προσέβαλε καὶ ἐκυρίευσε τὸ κάστρον καὶ σὺν αὐτῷ πολλοὺς αἰχμαλώτους καὶ αὐτὸν τὸν μαρκίωνα μεταξὺ αὐτῶν, καθ' ἃ φαίνεται, ἐπειδὴ τὸ ἐπόμενον ἔτος εὗρίσκαμεν τὴν σύζυγον αὐτοῦ, σελὴν θυγατέρα τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηναίων ποιουμένην ἐκκλησίαν πρὸς τὴν Βενετίαν νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπολύτρωσιν αὐτοῦ ἐκ τῆς τουρκικῆς εἰρκῆς². Καὶ ἀνέκτησε μὲν τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν μαρκιωνείαν. Ἀπεδόθη μὲν εἰς αὐτὸν ἡ Βοδονίτζα διὰ τῆς συνθήκης τοῦ 1416 ἐπὶ ἀποτίσει τοῦ συνήθους φόρου, ἀλλὰ μετὰ ἑννέα ἔτη βλέπομεν τὴν Βενετίαν μάτην ἀκόμη ἀγωνιζομένην νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπόδοσιν αὐτῆς³. Ἐξηκολούθησε δ' ὁμοίως φέρον τὴν προσωνυμίαν μαρκίωνος τῆς Βοδονίτζης καὶ κατέχων τὸ κάστρον τῆς Καρούστου, ὅπερ περιῆλθεν εἰς τὸν υἱόν, τὸν ἐπονομαζόμενον **μαρμεξότον**, καὶ εἰς τὸν υἱόν τοῦ υἱοῦ, ἕως ἢ ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐν ἔτει 1470 κατὰκτησις τῆς Εὐβοίας ἐπέθηκε τέλος εἰς τὴν ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ νήσῳ τουρκικὴν κυριαρχίαν. Ἐκτοτε ὁ τελευταῖος ἐπὶ μιλῶ ὀνόματι μαρκίων τῆς Βοδονίτζης, ἀφ' οὗ πρῶτον διόκησε ἐπὶ τινα χρόνον τὴν Ναύπακτον ἀπεσύρθη εἰς τὴν Βενετίαν, ἐξ ἧς ἦλθον οἱ Ζώρζη καὶ ὅπου ὑφίστανται καὶ μέχρι τῆς σήμερον πολλοὶ ἔγγονοι τοῦ οἴκου αὐτῶν.

Τοῦ κάστρου ἐκείνου, ἐν ᾧ ἐπὶ διακόσια ἔτη ἤρχον οἱ Παλλαβιταίγη καὶ οἱ Ζώρζη, μέγα μέρος διεσώθη ἀπὸ τῶν δύο ὑπὸ τῶν Τούρκων πολιορκιῶν καὶ τῆς ἀνιστορήτου ἐπηρείας πέντε ὄλων αἰώνων. Κατ' ἀρχὰς πάντως ὑπῆρχε τριπλοῦς περίβολος, ἐπειδὴ ἰκα-

1. Σάθα ἐνθ' ἀν. Tom. Β' 270—1.

2. Sanoio καὶ Navagero παρὰ τῷ Muratori (Scriptores Rerum Italicarum Tom. XXII σ. 890 Tom. XXIII σ. 1080). Orusaca di Amadeo Valier (Cod. Cicogna ἀρ. 297 II, φ. 259, Revue de l'Orient latin Tom. Δ' σ. 546.

3. Sanoio καὶ Navagero ἐνθ. ἀν. Tom. XXII σ. 911 Tom. XXIII σ. 1081 Revue de l'Orient Latin Tom. Ε', σ. 196.

4. Σάθα ἐνθ' ἀν. Tom. I' σ. 429—30. Hoff Dissertazione Documentata sulla storia di Karystos (Ἰταλικὴ ἠδύνημένη μετάφρ. Sarlagua σ. 91—5) (Πρὸβλ. ἑλλην. μεταφρ. Ἑμμ. Γαλάνη).

νοὶ τετράγωνοι πύργοι τοῦ τρίτου καὶ κατωτάτου περιβόλου ἴστανται ἀκόμη ἀνέπαφοι ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ. Τοῦ δὲ δευτέρου περιβόλου τὸ ἀξιολογώτατον λείψανον εἶνε μέγας ἠρειπωμένος πύργος, ὃ δὲ πρῶτος ἐσωτερικὸς περιβόλος ἦτο ὀχυρωμένος διὰ τριῶν ἐπὶ πλεον πύργων. Ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ τελευταίου τούτου τείχους σώζονται τὰ ἐπιβλητικὰ εἴδη τοῦ μεγάλου τετραγώνου ἀποσκοπέου εἰς τοῦτο δὲ παράκειται τὸ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐνδιαφέρον μέρος τοῦ κάστρου, ὃ μέγας ἐκ τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν χρόνων πυλών, ὃ συνδέων ἐν τμήμα τοῦ περιβόλου τούτου μετὰ τοῦ ἄλλου. Περιέγραψε δὲ τοῦτον ὁ Buchon, ἀλλὰ μετὰ μεγάλης ἀνακριθείας¹. Καὶ δὴ δὲν «συνίσταται ἐκ λίθων ἕξ», καθ' ἃ λέγει ἐκεῖνος, ἀλλ' ἐκ τριῶν πελωρίων ὀγκολίθων, οὐδὲ «συμβάλλουσιν οἱ δύο ἀνώτεροι λίθοι εἰς ὄξειαν γωνίαν», ἀλλ' εἰς καὶ μόνος ὀριζόντιος ὀγκολίθος ἀποτελεῖ τὸ ἐπιστέγασμα. Ὁ Buchon παραλείπει τὴν μνησίαν τοῦ βυζαντιακοῦ ὑπερθεῖν τῆς πύλης ταύτης διὰ πλίνθων διακόσμου. Τοῦ δὲ πλινθίνου ἀγωγοῦ οὐ μνημονεύει, ἐγὼ οὐδὲν ἠδυνήθηνα νὰ εἶρω ἵχνος, ἀλλὰ σώζονται ὅμως αἱ δύο δεξαμεναί. Καὶ τὸ μὲν ἕγγυς μέγα κτίριον εἶνε πιθανῶς ἡ φραγκικὴ ἐκκλησίαι περὶ ἧς ποιεῖται λόγος ἀλλὰ τὸ παρὰ τοῦτον ὅπερ εἶδεν ἐν αὐτῇ, δὲν ὑρίσκαται πλέον. Ἴσως δέ, ὅτ' ἐκτίσθη ἐν τῷ χωρίῳ ἡ νέα ἐκκλησία, οἱ οἰκοδόμοι ἔλαβον ἱλικὰ ἐκ τοῦ ἐν τῷ κάστρῳ εὐκτηρίου χάριν τοῦ νέου ναοῦ. Ὅπως δὴποτε τὸ νεώτατον καὶ ἄλλως κοινότατον τοῦτο κτίριον περιλαμβάνει τεμάχια τινὰ ἀρχαίων γλυπτῶν. Οὕτω ὁ λίθινος οὐδὲς τῆς δυτικῆς θύρας φέρει τρία μεγάλα ῥόδα, ἐπ' αὐτῆς δὲ τῆς θύρας παραιτησοῦμεν δύο ἀστέρας, καὶ ἡ βόρειος θύρα εἶνε κεκοσμημένη δαμιλῶς δι' ἐνὸς ῥόδου, δύο περιέργων γλυφῶν παρεμφερῶν πρὸς γρύπας, δύο κύκλων περιεχόντων τρίγωνα καὶ ἐνὸς φύλλου ὑπερθεῖν δὲ τῆς θύρας ταύτης ὑπάρχει σταυρός, οὗ ἕκαστος βραχίων ἀποτελεῖ μικρότερον σταυρὸν. Ὡς δὲ συνήθως συμβαίνει ἐν τοῖς φραγκικοῖς κάστροις τῆς Ἑλλάδος, ἐξαιρουμένου τοῦ Γερακίου, δὲν εὐρίσκονται οἰκόσημα ἐν Βοδονίτζῃ, ἐκτὸς ἂν ὁ πεποικιλμένος οὗτος σταυρὸς ὑπαινίσσεται τοὺς «τρεῖς σταυρούς», οἵτινες, καθ' ἃ λέγεται, ἀπετέλουν ἀρχῆθεν τὸ ἔμβλημα ἐνὸς κλάδου τοῦ οἴκου τῶν Παλαβιτσίνη. Ἡ δὲ νομιζομένη «μεσαιωνικὴ σφραγίς», ἣν κέκτηται

1. La Grèce continentale et la Morée σ. 286.

ἐπιχώριός τις αἰχογένεια εἶνε ἀπλοῦστατα τῶν χρόνων τῆς βασιλείας τοῦ Ὀθωνος. Ὑπάρχει ὅμως γνησία τις σφραγίς τοῦ μοναστηρίου τῆς Παναγίας τῆς Βοδονίτζης, ἣτις, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Schulmberger¹ ἀνήκει εἰς τὸ τέλος τοῦ δεκάτου τετάρτου ἢ τὴν ἀρχὴν τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος.

Οἱ μαρκιῶνες τῆς Βοδονίτζης δὲν κατέλιπον οὔτε εἰκόνας ἐαυτῶν, καθ' ἃ οἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ Παλατινοὶ κόμιστες τῆς δευτέρας δυναστείας, οὐδὲ νομίσματα, καθ' οἱ Γάλλοι κόμιστες τῶν Σαλώνων, πρὸς οἷς ἔχουσι τὰς μεγίστας ἀναλογίας. Ἄλλ' εἰς τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ γένος αὐτῶν, ὁ μαρκίων Ἀλβέρτος, εὐρίσκειται μετὰ τῶν προσώπων τοῦ δράματος τοῦ Κλέωνος Ῥαγκαβῆ τοῦ ἐπιγραφομένου **Ἡ δούκισσα τῶν Ἀθηνῶν** καὶ τὸ κάστρον αὐτῶν καὶ αἱ πόλεις θυελλώδεις αὐτῶν βίαι πληροῦσι μίαν τῶν γραφικωτάτων σελίδων τῆς ῥωμαντικῆς ἐκείνης ἱστορίας, ἣν Γάλλοι καὶ Ἴταλοι φιλοκίνδυνοι ἄνδρες ἔγραψαν διὰ τοῦ ξίφους αὐτῶν ἐπὶ τῆς κλασικῆς γῆς τῆς Ἑλλάδος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

I

1335 DIE XVI JANUARIJ

Capta. Quod vir nobilis Ser Nicolaus Georgio, cum sua familia et levibus arnesiis possit ire cum galeis nostris unionis. Et committatur Capitaneo, quod eum conducat Nigropontum, et si poterit eum facere deponi ad Bondenizam, sine sinistro armate faciat inde sicut ei videbitur.—Omnes de parte.

Misti, xvi. f. 97c^o.

II

1345 DIE 21 JULII

Capta. Cum dominacio ducalis ex debito teneatur suos cives in eorum iuribus et honoribus cum justicia conservare

1 Sigillographie σ. 177.

et dominus Nicolaus Georgio, Marchio Bondanicie, sit iniuriatus ut scitis, et Marchionatu suo per eius uxorem indebite molestatus, et dignum sit, subvenire eidem in eo quod cum honore dominacionis comode fieri potest ideo visa et examinata petitione ipsius marchionis, et matura et diligenti deliberatione prehabita, consulunt concorditer viri nobiles, domini, Benedictus de Molino et Pangracius Justiniano; quod committatur consiliario ituro Nigropontum, quod postquam illuc applicuerit vadat ad dominam Marchisanam, uxorem dicti domini Nicolay pro ambaxatore, exponendo eidem, quomodo iam diu ipsam ad dominacionem misit suos procuratores et ambaxatores petens sibi per dominacionem de uno nobilium suorum pro marito provideri, et volens dominacio suis beneplacitis complacere, consensit quod ipse dominus Nicolaus carus civis suus ad eam iret, quem ipsa domina receptando, ostendit id habere multum ad bonum. Et quoniam ob hoc semper Ducale Dominium promptum et favorabilem se exhibuit ad omnia que suam et suorum securitatem respicerent et augmentum, trenguas quamplurimas confirmando et opportuna alia faciendo. Sed cum nuperrime per relacionem ipsius domini Nicolay viri sui ad ducalis magnificentie audienciam sit deductus de morte cuiusdam Pallavesini inopinatus casus occursus qui mortuus fuit in culpa sua, sicut postmodum extitit manifestum, quia dum ipse Marchio coram omnibus burgensibus congregatis, de velle et consensu dicte domine exponeret rei geste seriem, ab ipsis habuit in responsum quod ipse Palavesin dignam penam luerat propter foliam suam, et melius erat, quod ipse, qui vaxallus erat mortuus fuisset quam dicto suo domino iniuriam aliquam intulisset, quod ecciam ipsa domina in presencia dictorum burgensium ratificavit. Unde consideratis predictis vellit amore domini, ipsum dominum Nicolaum honori pristino restituere, quod si fecerit, quamquam sit iustum et honestum nobis plurimum complacere, et erimas suis commodis stricius obligati. Verum si dicta domina dubitaret de recipiendo ipsum dicat et exponat ambaxator prefatus,

quod firmiter dominacio hanc rem super se assumpsit et taliter imposuit civi suo quod minime poterit dubitare. Que omnia si dicta domina acetabit bene quidem, si vero non contentaretur et ipsum recipere non vellet, procuret habere et obtinere omnia bona dicti Marchionis que secum scripta portet antedictus ambaxator et si ipsa ea bona dare neglexerit, dicat quod bona sua et suorum ubicumque intronitti faciemus, et protestetur cum notario, quem secum teneatur ducere, quod tantam iniuriam, quam dominacio suam propriam reputat, non poterit sustinere, sed providebit de remediis opportunis sicuti honori suo et indenitati sui civis viderit convenire, firmiter tenens quod sicut semper dominacio ad sui conservacionem et suorum exhibuit se promptam favorabilem et benignam, sic in omnibus reperiet ipsam mutatam, agravando factum cum hijs et alijs verbis, ut viderit convenire. Et rediens Nigropontum omnia, que gexerit, fecerit et habuerit, studeat velociter dominacioni per suas literas denotare. Verum si dictus consiliarius iturus tardaret ire ad regimen suum, quod baiullus et consiliarij Nigropontis determinent quis consiliariorum de inde ad complendum predicta ire debeat.

Et scribatur baiullo et consiliarijs Nigropontis, quod si habebunt post redditum dicti ambaxatoris, quod ipsa domina sret dura nec vellit ipsum dominum Nicolaum recipere, quod possint si eis videbitur facere et ordinare quod homines Bondanicie non veniant Nigropontum et quod homines Nigropontis non vadant Bondaniciam.

Item prefati baullus et consiliarij sequestrationem factam de aliqua pecunie quantitate que pecunia est damiselle Marulle filie dicte domine firmam tenere debeant, donec predicta fuerint reformata, pacificata vel diffinita, vel donec aliud sibi mandaretur de hinc.

Et scribantur litere illis de la compagna, quas dominus bayullus et consiliarij presentent vel presentari fatiant, cum eis videbitur, rogando dictos de compagna, quod cum alique discordie venerint inter virum nobilem dominum Nicolam Georgio et eius uxorem Marchisanam se in aliquo

facto dicte domine intrmittere non vellint quod posset civi nostro contrariare ad veniendum ad suam intentionem.

De non 14—Non sinceri 13.—Alij de parte,

Misti, xxiii. f. 26.

III

1345 DIE V AUGUSTI

Capta. Quod respondeatur domine Marchisane Bondicie ad suas litteras substinendo ius civis nostri Nicolai Georgio, cum illis verbis que videbuntur sequendo id quod captum fuit pridie in hoc consilio in favorem civis nostri,

Misti, xxiii. f. 301°.

IV

1346 DIE XXIV JANUARIJ

Capta. Quod scribatur nostro Baiulo et Consiliaris Nigropontis quod Ser Moretus Gradonico consiliarius, vel alius sicut videbitur Baiulo et Consiliaris, in nostrum ambaxatorem ire debeat ad dominam Marchionissam Bondencie, et sibi exponat pro parte nostra quod attenta honesta et rationabili requisitione nostra quam sibi fieri fecimus per virum Nobilem Johannem Justiniano nostrum consiliarium Nigroponti, quem ad eam propterea in nostrum ambaxatorem transmisimus super reformatione scandali orti inter ipsam et virum nobilem Nicolaum Georgio eius virum in reconciliatione ipsius cum dicto viro suo: Et intellecta responsione quam super premissis fecit nostro ambaxatori predicto gravamur et turbamur sicut merito possumus et debemus, de modo quem ipsam servavit et servat erga dictum virum suum. Nam sibi plene poterat et debebat sufficere remissio et reconciliatio cum [eo?] facta coram nobis per dictum eius virum secundum nostrum mandatam, et nuncio suo in nostra presencia constituto de omni offensa et iniuria sibi facta, et debebat esse certa quod quicquid idem Marchio in nostra presencia et ex nostro mandato

promittebat effectualiter observasse. Et quod volentes quod bona dispositio dicti viri sui et paciencia nostra de tanta iniuria facta civi nostro sibi plenius innotescat deliberavimus iterato ad eam mittere ipsum in nostrum ambaxatorem ad requirendum et rogandum ipsam quod debeat reconciliare cum dicto viro suo et eum recipere ad honorem et statum in quo erat antequam inde recederet, nam quamvis hoc sit sibi debitum et conveniat pro honore et bono suo, tamen erit gratissimum menti nostre ad conservacionem ipsius marchionisse et suorum avidius nos disponet et circa hoc alia dicat que pro bono facto viderit opportuna.

Si vero dicta marchionissa id facere recusaret nec vellet condescendere nostre intentioni et requisitioni predictae, dictus Ser Moretus assignet terminum dicte Marchionisse unius mensis infra quem debeat complevisse cum effectu nostram requisitionem premissam. Et sibi expresse dicat, quod elapso dicto termino nulla alia requisitione sibi facta, cum non intendamus dicto civi nostro in tanto suo iure deficere, faciemus intrmittere personas et bona suorum et sua ubicumque in forcio nostro poterunt reperire. Et ultra hoc providebimus in dicto facto de omnibus favoribus et remediis, que pro bono et conservacione dicti civis nostri videbimus opportuna. Et si propter premissa dicta Marchionissa ipsam recipere et reintegrare voluerit bene quidem sin autem scribatur dicto baiulo et consiliaris quod elapso termino dicti mensis et ipsa marchionissa premissa facere recusante mittant ad nos per cambium sine aliquo periculo yperpera octomillia quinquaginta vel circa que sunt apud Thoman Lippomanum et Nicolaum de Gandulfo, qua pecunia Venecias veniente disponetur et providebitur de ipsa sicut dominationi videbitur esse iustum.

Capta. Item quod scribatur domino Delphino Vihennensi et illis de Compagna in favorem dicti civis nostri et recommendando ei iura et iusticiam ipsius in illa forma et cum illis verbis que dominacioni pro bono facti utilia et necessaria videbantur.

Non sinceri 15—Non 12.—De parte 57. Misti, xxiii. f. 46t.

V

1348 DIE XI FEBRUARII PRIME INDICTIONIS

Capta. Quod possint scribi littere domino Pape et aliquibus Cardinalibus in recommendatione iuris domini Nicolai Georgio marchionis Bondincie nostri civis in forma inferius anotata.

Domino Pape

Sanctissime pater pro civibus meis contra Deum et iusticiam aggravatis, Sanctitati Vestre supplicationes meas porrigo cum reverentia speciali. Unde cum nobilis vir Nicolaus Georgio Marchio Bondincie honorabilis civis meus iam duodecim annis matrimonii iura contraserit cum domina Marchionissa Bondincie predictae et cum ea affectione maritali permanserit habens ex ea filium legitimum qui est annorum undecim, ipsa domina Marchionissa in preiudicium anime suae. Dei timore postposito ipsum virum suum recusat recipere et castrum Bondincie et alia bona spectantia eidem suo viro tenet iniuste et indebite occupata in grave damnum civis mei predicti et Dei iniuriam manifestam precipientis, ut quos Deus coniunxit homo non separet. Unde Sanctitati Vestre humiliter supplico quatenus Clementie Vestre placeat dictum civem meum habere in suo iure favorabiliter commendatum, ut dicta domina eum tanquam virum legitimum recipiat et affectione maritali pertractet sicut iura Dei precipiunt, atque volunt, et salus animarum etiam id exposcit. Cum ipse civis meus sit paratus ex sua parte ipsam dominam pro uxore legitima tractare pacifice et habere.

Misti, XXIV, f. 63.

Σημείωσις. Τὰ Misti παρέθηκα ἀκριβῶς κατὰ τὰ πρότυπα τῆς Βενετίας, διώρθωσα μόνον τὰς χρονολογίας κατὰ τὸ νέον ἡμερολόγιον.

Η ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΤΩΝ ΘΕΡΜΟΠΥΛΩΝ ¹

Περὶ τὰς τρεῖς ἢ τέσσαρας ὥρας ἀπὸ τῶν θερμῶν πηγῶν τῶν Θερμοπυλῶν, λουτρῶν περιονύμιον μὲν, ἀλλὰ πρωτογόνων, ἐπὶ λόφου κλείοντος τὴν εἴσοδον πρὸς τὴν Βοιωτίαν καὶ δεσπόζοντος τοῦ πορθμοῦ, οὐ πέραν κεῖται ἡ Εἰβόια, καὶ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου, ὀρθοῦται μεγαλοπρεπὲς ἰταλικὸν κάστρον. Ἡ μεγάλη τετράγωνος κορυφὴ ἐπισκοπεῖ ἀκόμη τὸ χωρίον Βουδονίτζαν, ὅπερ ἐξελίσσειται περὶ τὰ τεῖχη τοῦ φρουρίου. Ἡ μεγάλη πύλη τῶν ἑλληνικῶν χρόνων τὸ «ἔργον γιγάντων», ὡς ἐκάλουν αὐτὴν οἱ Ἴταλοί, διασώζει ἀκόμη ὀρθίους τοὺς τρεῖς πελωρίους αὐτῆς λίθους, καὶ αἱ δεξαμεναί, ἔξ ὧν ἔπινον οἱ ἐνοικοῦντες καὶ τὸ ἐκκλησύδιον, ἐν ᾧ προσηύχοντο, ἐπέζησαν ἀκόμη τὴν ὁρμὴν δύο τουρκικῶν πόλιορκιῶν καὶ τὰς ἐπηρείας πέντε ἑκατονταετηρίδων. Ἐνταῦθα, ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ἀπόφει, ὅπου οὐρανὸς καὶ θάλασσα καὶ ἄρη ἐνούμενα συναποτελοῦσι τὴν πρόσφορον σκηνὴν εἰδυλλιακοῦ ἐπεισοδίου διέτριβε μεσοῦντος τοῦ δεκάτου αἰῶνος, καθ' ὃν χρόνον ἐβασίλευεν ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ Ἐδουάρδος Γ', ἡ Γουλιέλμα Παλλαβιτσίνη, ἡ μαρκωνίς τῆς Βουδονίτζης, ἡ δέσποινα τῶν Θερμοπυλῶν.

Ἡ μαρκωνίς ἐκείνη, ἣν ἡ παραδοξοτάτη τῶν τυχῶν εἶχεν ἀναδείξει κληρονόμον τοῦ Λεωνίδου καὶ φύλακα τῶν βορείων μεθορίων τῆς Ἑλλάδος, κατήγετο ἐξ οἴκου μαχητῶν. Ὁ πρῶτος μαρκίων εἶχεν ἀπέλθει εἰς τὴν Ἀνατολήν μετὰ τῶν πρώτων σταυροφόρων οὐχὶ ἔνεκα λόγων θρησκευτικῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ, καθ' ἃ αὐτὸς ἐκεῖνος εὐπαρρησιάστως ὡμολόγει, δὲν ἠδύνατο ν' ἀνεχθῆ νὰ ζῆ ἐν τῇ πατρίᾳ Πάριμα, ὅπου οἰοσδήποτε κοινὸς ἀστὸς ἠδύνατο νὰ σύρῃ αὐτὸν πρὸ τοῦ δικαστηρίου. Τὸ παράβολον αὐτοῦ πνεῦμα εὗρε κατάλληλον ἐπασχόλησιν ἐν Ἑλλάδι, καὶ ὁ μαρκίων τοῦ Μομφερράτου, [Βονιφάτιος], κριτῆς ἀγγίλους τῶν ἀνθρώπων, κατενόησεν ὅτι ὁ ἐκ Πάρμας εὐπατριδῆς ἐκέκτητο τὰ προσήκοντα προσόντα πρὸς φύλαξιν τοῦ στενοῦ τῶν Θερμοπυλῶν. Διὸ ἀνέδειξεν αὐτὸν φρουρὸν τῶν συνόρων, καὶ ἐκεῖ ὁ Γουίδων Παλλαβιτσίνη ἔκτισε τὸ κάστρον αὐτοῦ καὶ ἴδρυσε τὴν οἰκείαν δυναστείαν. Ὅτε μὲν ἀποστάτης, ὅτε

1. Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ Morning Post.

δὲ νομισματικῆς, ὅτε μὲν φιλόθρησκος, ὅτε δὲ ἀπειθής, καθ' ὅσον συνέφερεν εἰς τὰς προθέσεις αὐτοῦ, κατὰ μὲν μίαν περίστασιν ἀνεπέτασε τὴν σημαίαν ἀποστασίας ἐναντίον τοῦ ἐπικυριαρχοῦ, τοῦ Λατίνου αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐδήμιευσε τὰς κτήσεις τοῦ ἐπισκόπου τῶν Θερμοπυλῶν παρὰ τὰς νομισματικὰς τοῦ μεγίστου τῶν παπῶν [Ἰννοκεντίου Γ'], κατ' ἄλλην δ' εὐκαιρίαν ὑπῆρξεν ὁ ἱπποτικὸς προστάτης τῆς γῆρας βασιλίσσης τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ ἀγγλικοῦ αὐτῆς υἱοῦ καὶ διαδόχου ἐναντίον τῶν προχωρούντων Ἑλλήνων, ὁ προστάτης τῶν Ναυτῶν καὶ ὁ συνυπογράφας τὴν [ἐν Ῥαβεννίκῃ] συνθήκην συνδιαλλαγῆς μετὰ τῆς ἐκκλησίας. Οἱ δὲ ἀπόγονοι αὐτοῦ ὑπῆρξαν ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὁμοίου χαρακτῆρος ἐπειδὴ τὰ τέκνα τῶν κατακτητῶν τῆς Ἑλλάδος δὲν ἐξεφυλίσθησαν, καθ' ἃ οἱ ἔκγονοι τῶν σταυροφόρων τῆς Παλαιστίνης, εἰς το ἀσθενὲς καὶ ἐλαττωματικὸν ἐκεῖνο κράμα παντὸς ὅτι χείριστον ὑπῆρχεν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ καὶ τῇ Ἀνατολῇ τὸ πρὸς καλοῦν τὴν βδελυγμίαν Ῥιχάρδου τοῦ Λεοντοθύμου. Ὁ υἱὸς αὐτοῦ, μαχητῆς ἐκ γενετῆς, συμμετέσχε πιασῶν τῶν συγχρόνων συμπλοκῶν, τοῦτο μὲν ὑποστηρίζας τὰς φραγκικὰς Ἀθήνας ἐναντίον τῆς Φραγκικῆς Σπάρτης ἐν τῇ μάχῃ τοῦ ὄρους Καρυδίου, τοῦτο δὲ ἀγωνισθεὶς ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Μορέως [τοῦ Βιλλαρδουίνου], ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν ὀλεθρίαν μάχην τῆς Πελαγονίας. Τέλος δ' ὁ πατὴρ τῆς μαρκωνίδος, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐπέδειξε τοὺς τρεῖς σταυροὺς τοῦ οἰκοσήμεου τῶν Παλλαβιτσίνη ἐν τῷ λαμπρῷ ἱππικῷ ἀγῶνι τῆς Κορίνθου, ἔπεσε παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ κράνου αὐτοῦ διασχισθέντος ὑπὸ καταλωνικοῦ ἐγχειριδίου, ἐν τοῖς ἔλεσι τῆς Κωπαΐδος [1311].

Κατὰ παράδοξον τῆς μοίρας φερόμεν ἐν ταῖς ποιητικαῖς ἐκείναις ἡμέραις σχεδὸν κατὰ πᾶσαν κρίσιμον περίστασιν ἢ ἡγεσία περιέστη εἰς τὰς γυναῖκας. Καθόλου αἱ θυγατέρες ἐκεῖναι σταυροφόρων καὶ πειρατῶν, ἦσαν δ' αἱ λέξεις αὐταὶ πολλάκις συνώνυμοι, ἀνεδεικνύοντο τελείως ἀντάξια τῆς ἐντολῆς αὐτῶν ἐκ παντὸς τρόπου, ἕως ἐπέλθῃ ἡ ὥρα νὰ δυνηθῶσι νὰ εὕρωσι σύζυγον δυνάμενον νὰ παλάξῃ αὐτὰς τῆς ἀναληφθείσης εὐθύνης. Δὲν ἔλειψαν δὲ μνηστῆρες τῆς νεαρᾶς μαρκωνίδος. Αἱ κτήσεις αὐτῆς ἦσαν εὐρεῖαι, ἀν ὑπολογίσωμεν αὐτὰς πρὸς τὸ μέτρον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος· εἶχεν ἴδιον ὑποχείριον ἐπίσκοπον, ὅστις, ἐξωσθεὶς ὑπὸ πειρατῶν, εἶχεν ἀναγ-

κασιθὴ νὰ ζητήσῃ σκέπην ἐν τῇ ὄρεινῃ αὐτῆς προτενοῦσῃ· εἶχεν ἴδιον λιμένα καὶ κατεῖχε μέγα ἀξίωμα ἐν τῇ ἱπποτικῇ ἱεραρχίᾳ τῆς λατινικῆς Ἀνατολῆς. Ἄλλ' ἡ χώρα αὐτῆς περιεκυκλοῦτο ἐπ' ἐχθρῶν, Ἑλλήνων μὲν κατὰ μέτωπον, Καταλωνίων δὲ ὀπισθεν, καὶ ἦτο πιθανὸν νὰ γείνη ἀναγκαστικῶς, καθ' ἃ εἶχε συμβῆ εἰς ἰζανὰς ἄλλας εὐγενεῖς δεσποῖνας, σύζυγος ταπεινοῦ τινος τὸ γένος Ἀραγωνίου μαχητοῦ, ὅστις δὲν ἦτο ἄξιος νὰ κομίσῃ τὸ ἕδος, δι' οὗ ἔπλυνε τὰς χεῖρας αὐτῆς. Διὸ ἐξέλεξεν ἄνδρα Γενουήγσιον, τὸν θρασύτερον τῶν συγχρόνων τυχοδιωκτῶν [Βαρθολομαῖον Ζαχαρία], ὅστις προθύμως ἐγκατέλιπε τὰς μαστιχοφυτείας τοῦ πατρὸς ἐν τῇ τερπνῇ Χίῳ χάριν τοῦ ὑπερθεῖν τῶν Θερμοπυλῶν ὄρεινοῦ κάστρου. Ἐκεῖ τὸ νεαρὸν ζεῦγος ἔζησε «τὸν ὀραϊότερον βίον ὃν ἠδύνάτο νὰ ζήσῃ» κατὰ τὸν ἴδιον ἑαυτοῦ τρόπον. Συνίστατο δ' οὗτος εἰς κτηνίον ἐν τοῖς δάσεσι καὶ ἀλιεῖαν ἐν τῷ κόλπῳ· τυχαίως ἐδέχοντο τὴν ἐπίσκεψιν θαυματοποιοῦ ἐκ Θηβῶν, ποῦ δὲ καὶ ποῦ ἡ γαλέρα τῶν Παλλαβιτσίνη ἐμελλε τὰ διαπεραιῶται εἰς τὴν Εὐβοίαν, ὅτε ὁ πορθητὸς ἦτο ἀπηλλαγμένος πειρατῶν, καὶ ἡ μαρκωνίς ἐμελλε νὰ συμμετέχῃ τῶν διασκεδάσεων τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἀρχόντων Λαγγοβάργων βαρῶνων καὶ νὰπολαύσῃ τοῦ βίου αὐτῶν ἐν τῇ γραφικῇ μικρᾷ Χαλκίδι Ἄλλ' ἐπῆλθεν ἡμέρα, καθ' ἣν ἐξερράγη κατὰ τῆς Βουδουνίτζας ἡ ἀπειλουμένη θύελλα. Στίφος τι Καταλωνίων, ἐπιδραμὸν ἐκ Θηβῶν, προσέβαλε τὸ χωρίον καὶ ἀπήγαγε τὸν Γενουήγσιον μαρκίωνα εἰς εἰρκτὴν τινα τῆς Σικελίας, ὅπου ἐχρειάσθη πᾶσα ἡ ἐπίδρασις τοῦ πάπα πρὸς ἀπολύτρωσιν αὐτοῦ.

Ὅτε δὲ ἀπέθανεν ὁ Γενουήγσιος, ἡ δέσποινα τῶν Θερμοπυλῶν ἐξέλεξε καὶ πάλιν σύζυγον, καὶ πάλιν δὲ ἡ ἐκλογὴ αὐτῆς ἐστηρίχθη ἐπὶ λόγων πολιτικῶν. Οἱ κίνδυνοι αὐτῆς ἐξηκολούθουν νὰ εἶνε ἐπίσης μεγάλοι ὡς πρότερον, καὶ συνεῖδεν, ὅτι μία καὶ μόνη δύναμις, ἡ τῆς Βενετίας, ἠδύνάτο νὰ σώσῃ τὴν προγονικὴν αὐτῆς κτῆσιν. Ἡ γαληνοτάτη πολιτεία, ἡ ἐν Εὐβοίᾳ γείτων αὐτῆς, εἶχε μεγάλην προμήθειαν ἐπιγάμων εἰπατριδῶν ἐν τοῖς μεγάροις τῶν Βενετικῶν τελμάτων· διὸ ἔγραψε ταπεινῶς, παρακαλοῦσα νὰ σταλῇ εἰς αὐτῶν εἰς Θερμοπύλας. Οἷονδῆποτε δὲ καὶ ἂν ἔστειλε ἡ γαληνοτάτη, ἦτο πρόθυμος, καθ' ἃ ἔγραφε, νὰ δεχθῇ αὐτόν. Τὴν σύγκλητον τῆς Βενετίας ἠῦφραινεν ἡ σκέψις τῆς ἐπικρατήσεως ἐν οὕτω σπουδαίᾳ στρατηγικῇ θέσει. Καὶ ἴσως μὲν εἰς ἡ δύο ἀρχαιομαθεῖς ἐποίησαντο

λόγον περὶ τοῦ Λεωνίδου, ἀλλὰ τὸ ἔλκυον τοὺς σοβαροὺς ἐκείνους καὶ πρακτικοὺς ἄνδρας ἦτο ἡ μεγαλειτέρα ἐξασφάλις τῆς ἀποικιακῆς αὐτῶν ἀγορᾶς ἐν τῇ μακρᾷ νήσῳ τῇ κειμένῃ ἀπέναντι τῶν κτήσεων τῆς μαρκιωνίδος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ δέσποινα δὲν ἦτο πλέον παραπλοῦς νέα, ἐξελέχθη ὡς σύζυγος αὐτῆς χῆρός τις καλούμενος Νικόλαος Ζώρζης, καὶ διετάχθη ἡ ἀποστολὴ γαλέρας, ὅπως μεταφέρῃ αὐτὸν καὶ «τὰ ἔλαφρά αὐτοῦ σκεύη», ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ἡ οἰκονομία τῆς προνοητικῆς πολιτείας, εἰς τὴν σ κ α λ α ν τῆς Βουδονίτζας. Ὁ εἰς πάντα πρόθυμος ἐπίσκοπος ἐτέλεσε τὸν γάμον, καὶ οἱ ὑποτελεῖς ἦλθον νὰ προσκυνήσωσι τὸν νέον αὐτῶν μαρκίωνα.

Ἀλλὰ σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου διεδόθη περὶ τῶν Θερμοπυλῶν, ὅτι τὰ κατὰ τοὺς δεσπότης ἐν τῷ κάστρῳ δὲν ἔβαινον κατ' εὐχὴν. Ὑπῆρχον ἐν τῷ δυναστικῷ οἴκῳ ἑτεροθαλῆ τέκνα, καὶ ἡ μαρκιωνὶς παρεπονεῖτο, ὅτι ὁ νέος σύζυγος ἐπειράτο νὰ στερήσῃ τὴν θυγατέρα αὐτῆς τῆς οἰκογενειακῆς κληρονομίας, ὅπως προνοήσῃ περὶ τῶν ἰδίων ἐκγόνων. Ὑφίστατο μακρὸς δικαστικὸς ἀγὼν ἀναφερόμενος εἰς κτήσιν ὑπερπόντιον ἐν τῇ ἀπέναντι Εὐβοίᾳ. Ἡ μαρκιωνὶς, οὔσα φύσει μάχιμος, ἠξίου ἰσχυρὸν τι κάστρον ἐν τῇ νήσῳ ὡς κτήσιν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὴν ἐκ δικαιώματος ἀγχιστείας, καὶ ὠνεῖδισε τὸν φυσικὸν αὐτῆς συνήγορον ὡς ἀπρόθυμον περὶ τὴν ἐπιδιώξιν τῶν ἀξιώσεων αὐτῆς, ἅτε ὄντα Βενετὸν καὶ γινώσκοντα, ὅτι ἡ Βενετία ἐπεθύμει νὰ ποκτήσῃ αὐτὴ τὸ κάστρον ἐκεῖνο. Εὐρίσκειτο δὲ παρὰ τῇ δεσποίνῃ κακὸς σύμβουλος, ὁ ἐξάδελφος καὶ ὑποθεσιάρχιος αὐτῆς Ἰσως δὲ καὶ ἑραστὴς Μαμφρέδος Παλλαβιτσίνη, ἀνὴρ καταγόμενος ἐκ τοῦ γένους τοῦ ἀρχαίου κατακτητοῦ, ὅστις ἀναμφιβόλως περιεφρόνει τὸν Βενετὸν ὡς παρείσακτον, καὶ ὑπετίπονεν αὐτὸν ὡς ἀπλοῦν πράκτορα τῆς βενετικῆς πολιτείας, καταλαμβάντα τὰς οἰκογενειακὰς κτήσεις καὶ ἔπειτα καταπροδίδοντα τὰ συμφέροντα τοῦ οἴκου. Ἡμέραν τινὰ συνέβη βιαία σκηνὴ ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ κάστρου. Ὁ Παλλαβιτσίνης προσέβαλε δημοσίᾳ τὸν Βενετὸν μαρκίωνα, τὸν ἴδιον ἑαυτοῦ φρουδαλικὸν προϊστάμενον. Ὁ μαρκίων ἐκάλεσε τοὺς ἀκολούθους αὐτοῦ, οἵτινες εἰσώρμησαν διὰ τῆς μεγάλης ἀρχαίας ἑλληνικῆς πύλης, καὶ τὴν νύκτα ἐκείνην ὁ Παλλαβιτσίνης ἐνεκλείσθη εἰς τὴν εἰρκτὴν τοῦ κάστρου τῶν προγόνων. Ἀλλὰ δὲν εἶχον περανθῆ ταῦτα κατ' αὐτόν. Εἶχε καὶ ἐκεῖνος δόσιν τοῦ ἀνυποτάκτου ἐκείνου πνεύματος τοῦ ὠθήσαντός ποτε τὸν μαρκίωνα Γουί-

δωνα νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἀνατολήν· τὸ αἷμα αὐτοῦ ἀνέβρασε καὶ ἐπειράθη νὰ δολοφονήσῃ τὸν δεσπότην. Ἡ ἀπόπειρα δὲ αἴτι παρῆσεν εἰς τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ ἀρίστην εὐκαιρίαν ἐκδικήσεως. Καὶ διὸ οἱ μαρκίωνες τῆς Βουδονίτζης εἶχον ὑπάρξει ἐπὶ μακρὸν τῶν ὁμοτίμων ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ τῆς Ἀχαΐας καὶ ὡς τοιοῦτοι ἐκέκτιντο τὸ δικαίωμα ζωῆς καὶ θανάτου. Κατὰ ταῦτα ὁ Βενετὸς διέταξε τὸν φόνον τοῦ διανοηθέντος τὴν δολοφονίαν αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀγαλλοβουργήσοι τῆς Βουδονίτζης ἔδωκαν τὴν συνάνεσιν αὐτῶν εἰς τὴν καταδίκην. «Θὰ ἦτο προτιμότερον, εἶπον, νὰ ποθῶν ἡ εἰς ὑποτελεῖς μᾶλλον ἢ νὰ ἐπιθέσῃ χεῖρα ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ κυρίου αὐτοῦ».

Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ὑπερήφανος μαρκιωνὶς, ὡς μανθάνομεν, ἦτο οὕτω κατάπληκτος ἢ ἐνεφορεῖτο τοιαύτης διπλωματικῆς περινοίας, ὥστε νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν τῶν βουργουσίων.

Ἀλλὰ τὴν ὑστεραίαν ἐπῆλθε τὸ πάθος τῆς ἐκδικήσεως. Δολίως ἠρξάτο ἐργαζομένη μετὰ τῶν ὑποτελῶν, βυσσοδομεύουσα νὰ δηλητηριάσῃ τὰ πνεύματα αὐτῶν ἐναντίον τοῦ «ξένου», ὅστις εἶχε διπλῶς ἀδικήσῃ αὐτήν. Καὶ οἱ μὲν πρεσβύτεροι εἶχον γνωρίσει αὐτήν ὡς παῖδα, εἶχον ἴδει αὐτὴν ἀξαναομένην ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, ἦσαν προσηλωμένοι εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, ὅστις εἶχε φρουρήσει τὰ στενά ἐπὶ τέσσαρας γενεάς· οἱ δὲ νεώτεροι ἔμελλον, ὡς εἰκός, νὰ ὑπεραμυνθῶσι τῶν δικαίων δεσποίνης οὕτω μεγαλόφρονος καὶ χαριέσης. Διὸ οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἐπανέστησαν κατὰ τοῦ ἀλλοφύλου μαρκίωνος, ὅστις ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ χάριν σωτηρίας εἰς τὴν ἐν Χαλκίδι βενετικὴν ἀποικίαν, ἐγκαταλείψας τὰς κτήσεις καὶ τὸν ὀκταέτη υἱὸν εἰς τὰς χεῖρας τῆς θριαμβευσάσης μαρκιωνίδος. Ἐκεῖθεν δ' ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Βενετίαν καὶ ὑπέβαλε τὴν ταπεινὴν αὐτοῦ αἴτησιν εἰς τὸν δόγην. Ἡ βενετικὴ πολιτεία δὲν ἦτο εἰθισμένη νὰ ἐγκαταλείπῃ τοὺς πολίτας αὐτῆς ἀποχρῶντας. Ἐβίηκε λοιπὸν εἰς ἐνέργειαν πάσας τὰς σκευωρίας τῆς περιτεγνοτάτης αὐτῆς διπλωματικῆς δεξιότητος πρὸς βοήθειαν τοῦ ζητήσαντος τὴν ἀρωγὴν αὐτῆς. Ἡ Βενετία ἀπέστειλεν εἰς τὴν μαρκιωνίδα τελεσίγραφον, κελεῦον τὴν ἐκ νέου ἀποδοχὴν τοῦ συζύγου ἢ τὴν παραίτησιν ἀπὸ τῶν κτήσεων αὐτοῦ. Ὁ δὲ διοικητὴς τῆς ἐν Χαλκίδι βενετικῆς ἀποικίας διετάχθη ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως αὐτῆς νὰ διακόψῃ πᾶσαν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν ὑπηκόων αὐτῆς καὶ νὰ κατασχέσῃ μέγα ποσὸν χρημάτων, ὅπερ ἡ μαρκιωνὶς εἶχε κατατεθειμένον ἐπ' ὄνομα τῆς θυγατρὸς ἐν τῇ βενετικῇ τραπέζῃ τῆς Χαλκίδος. Ἄλλ' οὐχ ἦττον

ἀντέσχευ ἀζώμη ἢ δέσποικα, καὶ ἀπηύθυνε τελικὴν ἔκκλησιν πρὸς τὸν πάτριον καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἐν τῇ φραγκοκρατούμενῃ Ἑλλάδι ἰσχυροὺς, ὅπως προστατεύσωσι τὰ δίκαια αὐτῆς. Τότε ἡ Βενετία κατήγγεγε τὸ πλῆγμα αὐτῆς, ἐδήμευσε τὴν προῖκα τῆς θυγατρὸς καὶ ἐπλήρωσε τὸ ἀντίτιμον αὐτῆς ὡς ἀποζημιῶσιν εἰς τὸν σύζυγον.

(1) Ζώρξης οὐδέποτε πλέον ἐπανεῖδε τὸ κάστρον αὐτοῦ καὶ ἡ χίρρα μαρκωνίς μόλις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου εἰρήνευσε τέλος πρὸς τὴν Βενετίαν. Ἐπὶ τοῖτοις δ' ἀπέθανε καὶ αὐτή, ἡ τελευταία ἔκγονος τοῦ οἴκου τῶν Παλλαβιταίνη, οἵτινες ὑπῆρξαν πάντοτε φρουροὶ τῶν βορείων συνόρων τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἀπειλὴ τοῦ ἀπὸ τῶν τούρκων κινδύνου ἐξηπλοῦτο ἐν ταῖς ἡμέραις εὐρύτερον ἐπὶ τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ διαδόχος μαρκίων ἐπειράθη νὰ ποτρέψῃ τὸν κίνδυνον ἐκεῖνον συμπαρακαθήμενος ἐν συνεδρίοις περὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος καὶ ἠδύνατο νὰ παραμυθῆται διὰ τῆς σκέψεως, ὅτι οἱ Τούρκοι δὲν ἔμελλον νὰ φθάσωσιν εἰς τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὸ ἀπαράτρεπτον κακὸν ἐπῆλθε παρὰ τὰ διαβούλια τῶν συνεδρίων ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Ὁ χρόνὸς ὑπὸ τοῦ χρόνου ἔγγραφον ἐν τῷ δημοσίῳ ἀρχεῖῳ τῆς Βενετίας τῷ ἐπονομαζομένῳ τῶν Φράρων παρέχει εἰς ἡμᾶς ζωηρὰν εἰκόνα τῶν τελευταίων ἡμερῶν τῆς ἄκρας ταύτης σκοπιᾶς τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ὡς βλέπομεν ἐντρόμους δούλους μεταφερομένους εἰς τὴν Εὐβοίαν χάριν σωτηρίας, Βαγιαζίτ τὸν Κεραυνὸν βροντῶντα παρὰ τὰς Θερμοπύλας καὶ φόρους ἐν σπουδῇ ἀθροίζομένους ὑπὸ τῶν τούρκων. Βραχεῖα ἀνάπαντα μεσάζει καὶ ὃν χρόνον ὁ σουλτᾶνος ἀγωνίζεται ἐν Ἀσίᾳ [κατὰ τοῦ Ταμερλάνου], καὶ ἔπειτα ἐπέρχεται τὸ τέλος. Δεύτερος ἀλλὰ μεγαλειότερος Ξέρξης ἐπιτρέχει τὰ στενά. Ὁ μαρκίων, ἄλλος Λεωνίδας, μένων ἄγνωστος ἐν τῇ ἀδίκῳ ἱστορίᾳ, ὑπερασπίζεται τὸ κάστρον αὐτοῦ «ὡς μεγάλθυμος καὶ πιστὸς Χριστιανός». Ἀλλ' εὐρίσκειται, καὶ ἂ εἶχεν εὐρεθῆ ἐκεῖ πρὸ αἰώνων μακρῶν, μεταξὺ τῶν ἀκολούθων νέος Ἐφιάλης. Ὁ γενναῖος ἀμύντωρ πίπτει προδοθεὶς. Οἱ υἱοὶ αὐτοῦ μάτην ἀνθίστανται ἕως οὗ κατεβρώθη ὁ τελευταῖος βλωμὸς ἄρτου, ἕως ἀπεξηράνθησαν αἱ δύο δεξαμεναὶ καὶ ὁ σκοπὸς, ἐνατενίζων κάτω πρὸς τὸν πορθμὸν τῆς Ἀταλάντης, ἀνέφερεν «Οὐδὲν πλοῖον φαίνεται μᾶς ἐλησμόνησεν ἡ Βενετία». Παράδοσις τῶν πολιορκουμένων, παράβασις τῆς συνθήκης, κάθειρξις τῶν ἀμυντόρων ὑπὸ τῶν Τούρκων, τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ τέλος τῶν μεσαιωνικῶν Θερμοπυλῶν.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΕΥΒΟΙΑΝ¹

Πάντων τῶν μερῶν, ἐφ' ὧν ἐπεκρίθησεν ὁ γαμψοῦνξ λέων τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ὅτε πρὸ ἑπτακοσίων ἐτῶν ἠπλώσε τὰς πτέρυγας αὐτοῦ χάριν κατακτήσεως τῆς Ἀνατολῆς, οὐδὲν εἶνε γραφικώτερον τῆς μακρᾶς νήσου Εὐβοίας καὶ οὐδὲν ἔχει θέσιν ἐμποιοῦσαν μείζονα αἰσθησιν τῆς κορυφῆς μακρᾶς πρωτευούσης Χαλκίδος ἐν ᾧ σημείῳ ἡ νήσος καὶ ἡ ἡπειρὸς πλησιάζουσιν ἐγγύτατ' ἀλλήλων. Καινοφυῆς σιδηρᾶ περιαιρετὴ γέφυρα συνδέει σήμερον τὴν Εὐβοίαν μετὰ τῆς Βοιωτίας, καὶ τὸ λαμπρὸν μεσαιωνικὸν φρούριον τὸ ἰστάμενον μέχρι πρὸ τριᾶκοντα καὶ πέντε περὶ τοῦ ἐτῶν ἐν μέσῳ τῷ πορθμῷ ἔπερ σήμερον ἐν ἀρχαίαις εἰκόσι διασώζεται, βεβλήπεν ἀτυχῶς, εἰ μὴ ἀναποφεύκτως χάριν νέων «ἔργων». Ἀλλὰ διὰ τοῦ στενοῦ πορθμοῦ τοῦ ἀποχωρίζοντος τὴν νήσον ἀπὸ τῆς ἀπέναντι παροικίας ἀνέκαθεν ἀφ' οὗ χρόνου μέγας φυσικὸς συσπασμὸς διέξευξεν αὐτὰς ἀπ' ἀλλήλων θέουσι τὰ ὀρητικὰ ὕδατα τοῦ Εἰρείπου, οὗ τὸ ὄνομα ἀπέβη κλασικὸν σῆμα ἀσταθείας, μέχρι τοῦ νῦν μεταβάλλοντα διεύθυνσιν τετρακίς τῆς ἡμέρας, μέχρι τοῦ νῦν παρουσιάζοντα ἀνιγμῶν, ὅπερ δὲν κατόρθωσε νὰ λύσῃ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὅπερ ἐξηκολούθησεν ἐρευνῶν μέχρι πέρας τοῦ βίου ἐν Χαλκίδι συνταξιοῦχος Ἁγγλὸς ναύαρχος.

Διαβαίνοντες τὸ παρὰ τὴν γέφυραν καφενεῖον, τὴν Αὔραν τοῦ Εἰρείπου, ὡς ὀνομάζεται προσφυῶς, ἐν ᾧ οἱ κάτοικοι τῆς νέας Χαλκίδος ἀναπνέουσιν ἐν ὑπαίθρῳ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, μεταφερόμεθα ἐν σπουδῇ ἀναδρομικῶς εἰς τοὺς χρόνους, ὅτε ὁ Βενετὸς βασιλεὺς ἠδρυνεν ὀπισθεν τῶν παραθαλασσίων ἐκείνων τειχῶν, ὅτε Βενετοὶ φρουροὶ ἐπεσκόπουν μὴ ἴδωσι Τούρκους πειρατὰς ἐξ ἐκείνων ἐκεῖ τῶν πύργων, ὅτε Βενετοὶ ναῦται ἀπεβιβάζοντο εἰς τὴν πυλίδα ἐκείνην ἀπὸ τῆς γαλέρας τοῦ κόλπου τῆς σταθμευούσης ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ὄρμῳ. Καίτοι τὰ χερσαῖα τεῖχη κατηδαίρθησαν ὡς τὸ πλεῖστον καὶ ἡ τάφρος ἐπεχώσθη κατὰ μέγα μέρος καὶ τὸ κωδονοστάσιον τοῦ Ἁγίου Δημητρίου κατεστράφη ἀπηνῶς ὑπὸ τῶν νεωτέρων ὑρχῶν, γίνεται

1. Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ «Ἐσθινῷ Ταχυδρομῷ» (Morning Post) τῆς 11]4 Ὀκτωβρίου 1904.

ὅμως ἀκόμη χοῖσις μέρους τῶν βενετικῶν τειχῶν ἐν τῷ ἄστει, καὶ τὸ μικρὸν μουσεῖον εἶνε πλήρες βενετικῶν λεόντων καὶ λίθων φερόντων ἐπιγεγραμμένους τρεῖς πύργους καὶ τοὺς κρήνους τῆς Γαλλίας, τὰ οἰκόσημα, ὡς εἰκάζω, τῶν τριῶν Οὐρηνηαίων τριτημοριῶν (terzieri), ὡς ἐκαλοῦντο, οἵτινες ἦσαν οἱ τιμαριῶται δυνάσται τῆς νήσου, καὶ τοῦ ἐπικυριάρχου αὐτῶν Γάλλον ἡγεμόνος τῆς Πελοποννήσου.

Λείψανον τῶν βενετικῶν χρόνων εἶνε καὶ ἡ Ἰουδαϊκὴ παροικία, οἷα σπανίως εὐρίσκονται ἐν Ἑλλάδι πλὴν ἢ ὅπου ἤρξεν ἡ Βενετία, καίτοι δ' ἐξέλειπεν ἡ ἰδιαίτουσα ἑβραϊκὴ συνοικία καὶ οἱ Ἰουδαῖοι δὲν παρέχουσι πλέον τὸν δῆμον τοῦ δημοσίου, καὶ ἢ ἐν τοῖς μέσοις αἰῶσι, εἶνε ὁρατὴ ἀκόμη ἡ Ἰουδαϊκὴ πύλη. Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἁγίας Παρμασκευῆς ὑπάρχουσι λείψανα βενετικά, οἷον μυῖα ἐξ ἡλέκτρου καὶ ὁ τάφος τοῦ καθολικοῦ Βενετοῦ εὐπατρίδου Πέτρου Λιπαμάνου, «συμβούλου τῆς Εὐβοίας», ἀπαθανόντος ἐν Χαλκίδι τῷ 1398¹. Καὶ τίς μὲν ἦτο οὗτος δὲν γινώσκομεν, ἀλλ' ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ κατήγοντο διοικηταὶ τῆς Τήνου, τῆς Κερκυράς, τῆς Κεφαλληνίας, τῶν Κυθήρων, τοῦ Ναυπλίου καὶ τῆς Μονεμβασίας, καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ἦτο προφανῶς ἐπιφανὴς ἀνὴρ τῆς βενετικῆς κοινότητος τῆς νήσου, ἦν οἱ Ἰταλοὶ, παραφθείραντες τὸ ὄνομα τοῦ Εὐρύπου, ὠνόμασαν Negroponte.

Ἄλλὰ καὶ οἱ Τούρκοι κατέλιπον ἐν Χαλκίδι ἔχνη οἷχ ἦττον τῶν προκατόχων αὐτῶν, τῶν Βενετῶν. Ἐν σκιερᾷ πλατείᾳ τῆς πόλεως εἶδον πολλὰς τῶν μεγάλων λιθίνων σφαιρῶν πυροβόλων, ἅς οἱ πυροβοληταὶ τοῦ μεγάλου σουλτάνου Μωάμεθ Β' ἐτόξευσαν εἰς τὴν καταδεδικασμένην πόλιν κατὰ τὴν μοιραίαν αὐτῆς πολιορκίαν. Διασώζει δ' ἔτι ἡ Χαλκίς, καὶ εἶθε νὰ διατηρήσῃ αὐτὰ ἐπὶ μακρόν, δύο τουρκικὰ τζαμιά καὶ μίαν τῶν ὡραιωτάτων ἐν Ἑλλάδι τουρκικῶν βρύσεων. Τὸ ἕτερον τῶν τζαμιῶν, ὅπερ χρησιμεύει νῦν ὡς στρατιωτικὴ ἀποθήκη, παρουσιάζει ὡραίαν, εἰ καὶ Ἰλιβεράν, εἰκόνα μὲ τὸν τεθραυσμένον αὐτοῦ μιναρέν, καὶ ἐν τῇ παρακειμένῃ μαρμαρίνῃ βρύσει οἱ πιστοὶ Μωαμεθανοὶ ἀπελούοντο πρὶν ἢ εἰσελθῶσιν εἰς τὸ τζαμίον, ὅπως προσευχηθῶσιν. Ἄλλο δὲ τζαμίον, κερμασμένον ἐρυθρόν, εἶνε ὀλιγώτερον γραφικόν· ἀλλ' ἐν τῇ παλαιᾷ πόλει ἀνεκάλυψα ὡραίαν τουρκικὴν οἰκίαν, κτισθεῖσαν ἐπὶ τῶν λει-

ψάνων ἀρχαιοτέρας βενετικῆς οἰκοδομῆς καὶ ἔχουσαν θαυμασίαν ἑστίαν καὶ κομῆν ξυλίνης γεγλυμμένης ὀροφίς. Οἱ ἐγκατοικοῦντες ἐν αὐτῇ δικαίως ἐκαυχῶντο ἐπὶ τῇ κατοικίᾳ αὐτῶν, ἥτις πιθανῶς ἦτο αὐτῇ ἐξείνῃ ἦν ὁ ἐξαγγελιαθεὶς περιηγητὴς Γεώργιος Wheeler ἐξῆρε μετὰ τῆς ἀφθονίας καὶ εὐθηνίας τῶν τροφίμων ὡς χαρακτηριστικὰς ἰδιότητας τῆς τουρκοκρατούμενης Χαλκίδος, ὅτε ἐπεσκέφθη αὐτὴν πρὸ δύο καὶ ἐπέκεινα αἰῶνων. Αἱ τιμὰ δὲν ἠξήθησαν ἀπὸ τῆς ἐπισκέψεως αὐτοῦ ἐξείνῃ, καὶ ἐκεῖ εὐλογώτερον ἢ ἐν ἄλλαις πόλεσι τῆς Ἀνατολῆς ἐστιατόριόν τι φέρει τὸ ἀρεστόν ὄνομα «Ἀφθονία». Καὶ σήμερον δ' ἔτι ζῶσιν ἐν Χαλκίδι ἄλλοι Τούρκοι, προστατευόμενοι ὑπὸ ἰδίων διομολογήσεων καὶ ἐπὶ τῆς παρουσίας Ὀθωμανοῦ προξένου ἐδραίουντος ἐν τῇ πόλει, παρετήρησα δὲ μωαμεθανὴν τινα, ἀλλὰ φέρουσαν πέπλον λίαν διαφανῆ, περιπατοῦσαν κατὰ τὴν τῶν σκιερῶν πλατῶν τῆς μικρᾶς πλατείας, ἥτις εἶνε τὸ κέντρον τῆς νέας πόλεως. Ἄλλ' ἐξ αὐτοῦ χρόνου ἑλληνικὴ φρουρὰ ἀνῆλθεν εἰς τὸ παλαιὸν τουρκικὸν φρούριον τοῦ Καραμπαιπᾶ, τὸ κείμενον ἐπὶ ψηλοῦ λόφου τῆς ἀπέναντι ἡπείρου, τὸ τελευταῖον μέρος ἑλληνικοῦ ἐδάφους, ὅπερ ποτὲ κατεῖχον οἱ Μωαμεθανοὶ ἐν τῷ σημερινῷ ἑλληνικῷ βασιλείῳ [πρὸ τῶν τελευταίων κατακτήσεων], οἱ Τούρκοι καίτοι σχεδὸν ἐξέλιπον μεγάλας ἐλαττωθέντες. Δὲν ἀπετέλουν δὲ βεβαίως ἑρασίαν τιξιν, ἐπειδὴ ἔδοικαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἄλλοτε συνήθη ἐν τῇ Ἀνατολῇ εὐχὴν. «Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάττῃ ἀπὸ τοῦ Τούρκου τῆς Χαλκίδος».

Παρὰ τὴν πανταχοῦ παρουσίαν τῆς βρετανικῆς φυλῆς μόλις πρὸς θάνεμένῃ τις νὰ εἶσθῃ ἀγγλικὴν ἑταίριαν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Εὐβοίας. Ἄλλὰ ὅσπῳ ὥρῃ καὶ ὅπερ ἐκεῖνα μακρὰν τῆς Χαλκίδος ἐν τῇ κατοικίᾳ καὶ ἀδελφότητι Ἀχμέταγα, ἥτις διασώζει μέχρι καὶ τῆς σήμερον τὸ ὄνομα ἀρχαιοτέρου Τούρκου ἰδιοκτήτου, ἐγκαθιδρόθη ἀγγλικὴ τις οἰκογένεια ἐπὶ ἐβδομήκοντα καὶ πλέον ἔτη. Ὅτε οἱ Τούρκοι ἐγκατέλιπον τὴν Εὐβοίαν τῷ 1832 ὁ μακαρίτης Νόελ, συγγενὴς τοῦ λόρδου Βύρφοнос, ἠγόρασε τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο κτήμα παρὰ τινος μεταναστεύοντος Μωαμουλμάνου, καὶ ἐκεῖ ζῆ μέχρι τῆς σήμερον ἀκόμη ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Οὐδεὶς πρὶν ἢ ἴδῃ τὰς πλατῆνας τοῦ Ἀχμέταγα δύναται νὰ συλλάβῃ ἰδέαν περὶ τοῦ τί δύναται νὰ ποιεῖ ἢ ἰδενδρὸς Ἑλλάδος τυγχάνουσα ἐπιμελῶν φροντίδων οὐδὲ δύναται πολλὰ σκηνογραφίᾳ νὰ εἶνε ὡραιότερα τῆς θέας θαλάσ-

1. [Ἴδε Σπυρ. Π. Λάμπρου Νέον Ἑλληνομνημόνιον τόμ. Ζ' σ. 314 ἔ.]

σις καὶ ἕρπυς καὶ δασῶν φυλλωδῶν κατὰ τὸ διάστημα τῆς μακροῦς ἑμαξοδρομίας ἀπὸ τῆς Χαλκίδος εἰς τὴν εὐδαίμονα κοιλάδα. Τὸ ὄνομα τοῦ κ. Νόελ εἶνε γνωστὸν ὡς εὐεργέτου καθ' ἅπασαν τὴν χώραν. Ποιμὴν τις, ὅστις παρεχώρησεν εἰς ἡμᾶς τὴν θέσιν αὐτοῦ πλησίον τοῦ πυρὸς ἐν ταπεινῷ χανίῳ παρὰ τὴν ὁδὸν διηγήθη εἰς ἡμᾶς περὶ τῶν φαρμάκων τῶν στελλομένων ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ Ἀχμέταγα εἰς τοὺς χωρικοὺς οὐ μόνον τῶν ἰδίων ἐστυθῶν χωρίων ὅποτεδήποτε ἤθελον ἀσθενήσει. Εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ προστρέχουσι ζητοῦντες ὁδηγίας, τινὲς μὲν περὶ τῶν δικῶν αὐτῶν, τινὲς δὲ περὶ τῶν υἱῶν. Ὁ ἱερεὺς τοῦ χωρίου, ἀνὴρ μᾶλλον ἀνεπτυγμένος καὶ πεπαιδευμένος πλείστον ἕστων ἱερωμένων, λειτουργῶν ἐν ἐκκλησίᾳ κτισθείσῃ ὑπὸ τοῦ πατρὸς Νόελ, ἀνταμείβεται, ὅταν εὐλογῇ τὴν οἰκίαν ἕκαστον μῆνα, καὶ δωρεαὶ ἄρτου καὶ τῶν ἀπαρχῶν τῶν καρπῶν τῆς χώρας ἀποστέλλονται παρὰ τῶν ἀγροτῶν εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης ἐπὶ παρελθούσαις ἢ μελλούσαις ἐνεργεσίαις. Ὁ δεσπότης τοῦ Ἀχμέταγα γινώσκει ἕκαστον τῶν ἐγκαθιδρουμένων ἐν τοῖς κτήμασιν αὐτοῦ ὄνομαστί, οὐδενὸς ὑπάρχοντος ἐνταῦθα τοῦ πολυπραγμονοῦντος περὶ ἐπωνύμων, καὶ δύναται νὰ διηγήθῃ εἰς ἡμᾶς τὴν οἰκογενειακὴν ἱστορίαν ἑκάστου. Ἐννοεῖται δέ, ὅτι εἶνε περιζήτητος ἐν τοῖς γάμοις καὶ ταῖς οἰκογενειακαῖς ἐορταῖς, εἶνε δὲ καὶ σπουδαῖος παρὰ τῶν ἐν τῇ ἐπιχωρίῳ πολιτικῇ, καθόλου δὲ τὸ ἰδεῖν εὐπατρίδου τῆς ὑπαίθρου χώρας μετοικήσαντος εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην. Ἀλλ' ὁ βίος ἐν ἀρχαιοτέροις ἡμέραις δὲν ἦτο ἀσφαλής, καθ' ἃ σήμερον, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Εὐβοίας. Μεσοῦντος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅτε ἦτο ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῆς ληστείας ἐν Ἑλλάδι, ἢ ἐν Ἀχμέταγα οἰκογένεια κατελήφθη ἐπὶ πέντε θανασίμους ὄρας ὑπὸ στίφους ληστῶν, ἀλλ' οὗτοι ἰδόντες ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς δεξιόσεως κάτοπτρον, κατέτριψαν τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου θανατίζοντες ἐν αὐτῷ τὰς ἰδίας ἐαυτῶν ἄψεις. Ὁ κ. Νόελ ἔπραξε πολλὰ ὑπὲρ τῆς χώρας, εἰς ἣν ἔρριψεν αὐτὸν ἢ τύχη, καὶ οἱ Ἄγγλοι ἰατροὶ ἐνθουμοῦνται πῶς διωργάνωσε τὸ νοσοκομεῖον τῶν τραυματιῶν ἐν Χαλκίδι κατὰ τὸν ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1897.

Τεσσαρῶν ὥρῶν ἵππασία διὰ λειμώνων χροκοσπάρτων καὶ βουνῶν δροσιζομένων ὑπὸ τῆς αὔρας φέρει ἡμᾶς εἰς τὴν θελκτικωτάτην τῶν ἐν Ἑλλάδι μονῶν. Ἡ μονὴ Γαλατάκι, ἐπισκοποῦσα τὸν μεταξὺ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Βοιωτίας πορθιόν, ἀντικρύζουσα τὰς

χώρας τοῦ Παρονασσῶ καὶ ἀνυψομένη ἐν τῷ μέσῳ κήπιον πορτοκαλλεῶν ἰδρύθη ἀρχομένης τῆς τουρκοκρατίας ἐπὶ τριῶν Ἑλλήνων ἐκ τοῦ Γαλατᾶ, ὧν εἷς, καθ' ἃ μανθάνομεν ἐξ ἐπιγραφῆς ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, ἔφερε τὸ κοινὸν ὄνομα Φραγκομουστάκος. Καὶ θὰ ἐπιθυμοῦμεν μὲν νὰ μάθωμεν ὁποῖον εἶδος ἦτο ὁ φραγκικὸς ἐκεῖνος μύσταξ, ἀλλ' ἀτυχῶς ἡ ζωγραφία τοῦ εὐσεβοῦς ἐκεῖνου κτήτορος μετὰ καὶ τοῦ μύστακος ἐπεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ λευκοῦ κονιάματος, δι' οὗ νεώτερος ἠγούμενος, ἀποθανὼν πλέον ἔνεκα τοῦ κρίματος ἐκεῖνου, ἐπέχρωσε τὰς πλείστας τῶν ἀρχαίων τοιχογραφιῶν τῆς ἐκκλησίας, διατρέψας τινὰς αὐτῶν χάριν συμπληρώσεως τοῦ βανδαλικοῦ ἐκεῖνου ἔργου, ἐφ' ᾧ ἄλλως λέγεται ὅτι ἐκαυχᾶτο. Οἱ δὲ Τοῦρκοι σουλτᾶνοι, ἀναδειχθέντες μᾶλλον ἀνεξίτητοι ἢ ἐν ἄλλαις περιστάσεσι, δὲν ἐπέβαλον φόρον εἰς τὴν μονήν, καὶ μεταξὺ τῶν ἀραιῶν ἐγγράφιον τοῦ ἀρχιεπίσκοπου εἶδον τέσσαρα φέροντα τὰς σφραγίδας ἀρχαιοτέρων τινῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Νέας Ῥώμης. Ἀλλ' εἶνε φόβος, ὅτι οἱ μοναχοὶ δὲν ἔχουσιν ἰδιάζουσαν γνῶσιν τοῦ παρελθόντος τῆς μονῆς αὐτῶν ἢ καὶ τοῦ ἰδίου αὐτῶν μέλλοντος. Εἶνε δ' ἀφωσιωμένοι τελείως εἰς τὸ πρακτικώτατον παρόν, ἐπειδὴ ἀγγλικὴ τις ἐταιρεία ἐκμεταλλεῦται λατομεῖα λευκολίθου ἐν τινι τῶν κτημάτων τῆς μονῆς, ἣτις ἀπολαμβάνει μερίδιον ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς. Χαρακτηριστικὸν δὲ τοῦ παραδόξου συνδυασμοῦ μοναχικῆς συντηρητικότητος τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος καὶ προσόδου τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος εἶνε τὸ γεγονός, ὅτι τὸ **σήμαντρον** δι' οὗ ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς μοναῖς καλοῦνται οἱ μοναχοὶ εἰς προσευχὴν, κατ' ἔθος παραδοθὲν ἐκ τῶν χρόνων, καθ' οὓς οἱ Τοῦρκοι ἀπηγόρευον τὴν χρῆσιν κωδῶνων, ἀποτελεῖται ἐκ ζεύγους σιδηροδρομικῶν τροχιῶν.

Μικρὸν ἀτμόπλοιο διαπλέει τὸν πορθιόν, καὶ ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτοῦ ἡ συνήθης εἰκὼν τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐπαγορπνεῖ ἐπὶ τοῦ πληρώματος. Καὶ ἐδῶ δ' εὐρισκόμεθα ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἡ μονὴ καλεῖται Κοίμησις τοῦ ἁγίου Νικολάου, καὶ ἰωνικὸς κίων ἐν τῇ αὐλῇ ὑπομνησκει ἡμᾶς, ὅτι ἐνταῦθα ὑπῆρχε πῶτε ναὸς τοῦ θεοῦ τῶν ναυτιλλομένων, τοῦ Ποσειδῶνος, οὗ τὴν θέσιν κατέλαβεν ὁ ἅγιος ἐν τῷ χριστιανικῷ ἡμερολογίῳ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ἐξεδόθη ὁ τρίτος τόμος τῆς ἐπετηρίδος τῆς ἑταιρείας τῶν Βυζαντινῶν σπουδῶν ἐπιμελεῖα Φ. Κουκουλέ καὶ Κ. Δουδουνιώτου. Τὰ περιεχόμενα τοῦ τόμου τούτου ἀπαρτιζομένου ἐκ 405 σελίδων εἶνε τὰ ἀκόλουθα. Φ. Κουκουλέ. Συμβολὴ εἰς τὸ περὶ τοῦ γάμου παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς κεφάλαιον.—Γ. Χατζιδάκι. Εἶναι τὸ galimatias ἀληθῶς λέξις βυζαντινῆ.—Στεφάνου Ξανθοῦ. Ἐπίδου Ἐπαρχία καὶ πόλεις Κρήτης ἐκ τοῦ τοπωνυμικοῦ Κρήτης.—Κ. Δουδουνιώτου Συμμετογὴ τοῦ Κωνσταντίνου Ἐπιφανίου εἰς τὴν καταδίκην τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.—Ἄν. Σιγάλα Χρυσίππου πρεσβυτέρου ἐγκώμιον εἰς τὸν ἀρχάγγελον Μιχαήλ.—Χριστ. Νομικοῦ Ἡμάχη τῶν Μοθῶν καὶ ὁ τάφος τοῦ Γκιόφφαρ-ἐλ-Γαγιάρ.—Μιχ. Γούδα Βυζαντινὰ ἔγγραφα τῆς ἐν Ἀθῶν ἱερᾶς μονῆς τοῦ Βατοπέδου.—Α. Ξυγοπούλου Εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ὁδηγητρίας.—Ν. Βανόσου Un recit en grec vulgaire de la construction de Saint-Sophie.—Ν. Γιαννοπούλου Μολυβδόβουλλα ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἀλμυροῦ.—Ξεν. Σιδερίδου Μανουήλ Ὀλοθόλου ἐγκώμιον εἰς τὸν Μιχαήλ Ἡ' τὸν Παλαιολόγον.—Γ. Σωτηρίου Ἡ ἀγία Τριάς Κρανιδίου.—Γ. Τυπάλδου Εἶχον οἱ βυζαντινοὶ οἰκόσημα;—Μιχ. Λάσκαρι Θεόδωρος Ἄγγελος, υἱὸς τοῦ σεβαστοκράτορος τῆς Θεσσαλίας Ἰωάννου.—Α. Παπαδοπούλου Ἐξορκισμοὶ καὶ ἐξορκιστὰί.—Ἐμμ. Πεζοπούλου Συμβολαὶ κριτικαὶ καὶ γραμματικαί.—Β. Στεφανίδου Οἱ πάπαι καὶ αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι.—Λεων. Ζώη Βιογραφικὰ σημεῖώματα περὶ τῆς οἰκογενείας Μουζάκη.—Παν. Πουλιτσα Ἐπιγραφαί, ἐνθυμήσεις καὶ σιγγίλια ἐξ Ἐβρυτανίας.—Ἄναστ. Ὀρλάνδου Ἐπιγραφαί ἐξ ἐκκλησιῶν τῶν Ἀγράφων.—Ἄναστ. Ὀρλάνδου Νεώτεροι ἔρευναί ἐν ἀγίῳ Ἰτίῳ τῆς Γορτύνης.—Π. Καραλίδου Τὸ ἔπος Διγενῆ Ἀκρίτα κατὰ τὸ χειρόγραφον Μαδρίτης ἢ Ἐσκουριάλ.—Θεμ. Βολίδου Μία μεταβυζαντινὴ ἐπιγραφή.—Βιβλιοκρισίαι.—Ἐπιστημονικαὶ ἀνακοινώσεις.—Βιβλιογραφία.—Εἰδήσεις.—Τὰ ὑπὸ τῆς ἑταιρείας κατὰ τὸ 1926 πεπραγμένα.

Ὁ ἀνωτέρω ἐκδοθεὶς τρίτος τόμος τῆς εἰρημένης ἐπετηρίδος τιμᾷ ἰδιαζόντως τὴν ἑταιρείαν τῶν βυζαντινῶν σπουδῶν, τὴν ἀόκνως ἐργαζομένην πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ διάδοσιν τῶν βυζαντινῶν σπουδῶν παρ' ἡμῖν, ἀναδεικνύων αὐτὴν μίαν τῶν σπουδαιοτάτων ἐπιστημονικῶν ἑταιρειῶν παρ' ἡμῖν.

—Κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος ἐγένοντο ἐν τῇ ἑταιρείᾳ τῶν βυζαντινῶν σπουδῶν αἱ ἐξῆς ἀνακοινώσεις: 1) ὑπὸ τοῦ Μ. Στεφανίδου Περὶ τῆς κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χυμευτὰς παραβολῆς τῆς χρυσοποιίας πρὸς τὴν μουσικὴν, ἣτις ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῶν νεοπλατωνικῶν μαθηματικῶν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς χυμευτικῆς, 2) ὑπὸ τοῦ Παντελεῆ Ζωγράφου Περὶ τῆς τεχνικῆς τῶν τοιχογραφιῶν καὶ φορητῶν εἰκόνων τῶν μονῶν τῶν Μετεώρων, 3) ὑπὸ τοῦ Α. Ὀρλάνδου Νεώτεροι ἔρευναί ἐν τῇ ναῶν τοῦ ἁγίου Ἰτίου ἐν Γόρτυνι τῆς Κρήτης, 4) ὑπὸ τοῦ Α. Ὀρλάνδου Περὶ μοναστηριακῶν νοσοκομείων, τραπεζῶν καὶ μαγειρῶν, 5) ὑπὸ τοῦ Νικιστράτου Καλομενοπούλου Περὶ τοῦ ὕγρου πύρρος καὶ 6) ὑπὸ τοῦ Φαίδωνος Κουκουλέ Διασάφσεις σημειῶν τινῶν τοῦ βυζαντινοῦ βίου. Ἐκτὸς τῶν ἀνακοινώσεων τούτων ἐγένοντο καὶ αἱ ἐξῆς διαλέξεις 1) ὑπὸ Γ. Σωτηρίου Περὶ τῶν βυζαντινῶν μνημείων τῆς δυτικῆς Μακεδονίας (Λίμνης Πρέσπας, Καστοριάς καὶ Βερροίας), 2) ὑπὸ Νικιστρ. Καλομενοπούλου Περὶ παραγκωνισθεισῶν δοξῶν τοῦ βυζαντινοῦ ἐλλητισμοῦ 3) ὑπὸ Ἀνθίμου Παπαδοπούλου Περὶ ἐξορκισμῶν καὶ ἐξορκιστῶν 4) ὑπὸ Ἐμμ. Πεζοπούλου Περὶ Κοσμᾶ τοῦ μελωδοῦ καὶ 5) ὑπὸ Φαίδ. Κουκουλέ. Βυζαντινὸν παραμῦθον.

—Ὁ ἐν Παρισίοις σύλλογος πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων ἐβράβευσε διὰ τοῦ Ζαπτείου βραβείου τὸν δεῦτερον τόμον τῆς ἐπετηρίδος τῆς ἑταιρείας τῶν βυζαντινῶν σπουδῶν.

—Ἐν τῇ English historical Review (τομ. 42, ἀρ. 165 Ἰαν. 1927 σ. 145) ὁ Οὐίλλιαμ Μίλλερ δημοσιεύει κριτικὴν περὶ τοῦ ἤδη ἐκδοθέντος τρίτου τόμου τῶν Παλαιολογείων καὶ Πελοποννησιακῶν, τῶν ἐκδοθέντων ἐκ τῶν καταλοπίων τοῦ Σπ. Λάμπρου ἐπιμελεῖα Κ. Βογιατζίδου. Ὁ συγγραφεὺς ἐξαίρει τὴν ἀξίαν τῶν ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ ἐκδιδόμενων διὰ πρώτην φοράν ἔργων καὶ τονίζει τὰς πολυτίμους καὶ ἱστορικὰς εἰδήσεις, ἃς πορίζομεθα ἐκ τῶν ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ περιχομένων κειμένων. Τὴν κριτικὴν ταύτην τοῦ τρίτου τόμου τῶν Παλαιολογείων καὶ Πελοποννησιακῶν, ἔστις κατὰ τὸν Μίλλερ «παρέχει ἀξίαν λόγου συμβολὴν εἰς τὴν μεταγενεστέραν ἱστορίαν τῆς φραγκοκρατουμένης Ἑλλάδος» θέλομεν δημοσιεύσει ἐλόκληρον εἰς τὸ προσεχὲς τεύχος.

ALBUM DES EMPEREURS BYZANTINS

PAR S P. L A M B R O S

Parmi les manuscrits inédits de l'éminent historien Sp. Lambros, bien connu dans le monde savant par ces œuvres historiques et ces importantes éditions de manuscrits byzantins et médiévaux en général, de catalogues, codes etc., l'album des Empereurs Byzantins que l'auteur, surpris par la mort, n'eut pas le temps d'éditer, occupe une place prépondérante.

C'est une œuvre monumentale, que seule pouvait mettre à jour une énergie telle que sut déployer l'illustre professeur.

Cette collection, dont Sp. Lambros publia aussi un catalogue illustré en langue française, (Empereurs Byzantins, Catalogue illustré de la Collection de Portraits des Empereurs de Byzance, d'après les statues, miniatures, ivoires et autres œuvres d'art, rédigé par Sp. Lambros, Athènes, Impr. «Hestia» 1911) se compose des copies suivantes :

1) 115 Photographies de miniatures d'après le manuscrit A.S. 5-5 de la Bibliothèque Estense de Modène du XIV-XV Siècle.

2) 160 Photographies de miniatures d'après le manuscrit de la chronographie de Jean Skylitzès (Bibliothèque Nationale de Madrid 5-3, N-2) Siècle XIV.

3) 33 Photographies d'après les clichés de Hartmann Schedel (Liber chronicarum Norimbergae 1493).

4) 100 copies extraites la plus part de statues, œuvres d'art en ivoire, reliefs, peintures à huile, estampes, et aussi de diverses reproductions de portraits d'empereurs, conservés dans des manuscrits.

Les copies de la rubrique 4, presque toutes en couleur, sont exécutées par des peintres spécialistes, tandis que cel-

les des trois autres et quelques unes de la quatrième sont des simples photographies.

Le Comité, chargé d'éditer les œuvres posthumes de Sp. Lambros, jugea comme une de ses tâches les plus urgentes de procéder à la publication de l'Album. Dans ce but, elle la confia à une élite de byzanistes Hellènes, qui va s'en occuper incessamment.

En particulier, M. G. Sotiriou, professeur et directeur du Musée byzantin, composa le programme, qui suit :

P R O G R A M M E

Introduction.

1) En premier lieu seront insérées les communications faites par Sp. Lambros au troisième Congrès International d'Archéologie à Athènes et à celui du Caire

2) Une étude en commun des éditeurs, ayant pour but de remplir les vides, qui seront constatés éventuellement dans les dites communications, surtout en ce qui concerne les thèmes suivants :

a) L'importance des monnaies pour les portraits des empereurs.

b) Jusqu'à quel point les portraits des empereurs sont authentiques, selon les documents littéraires existant, ou, au contraire, phantastiques.

c) La différence entre les portraits originaux et leurs copies postérieures en ce qui touche la coiffure les costumes, les couronnes, etc.

d) Bibliographie.

Disposition de la matière.

1re Partie : Empereurs Byzantins depuis Constantin le Grand jusqu'à Justinien (306-565).

2me » : Les Empereurs après Justinien jusqu'à Basile Ier le Macédonien (565-867).

3me » : Les Empereurs depuis Basile Ier jusqu'à la prise de Constantinople par les Latins (867-1204).

4^{me}Partie: Elle sera divisée en deux chapitres.

Le premier contiendra :

- 1) Les Empereurs de Nicée (1204-1260).
- 2) Les Empereurs de Constantinople reconquise (1260-1453).
- 3) Les Empereurs de Trébizonde (1204-1462).

Le second renfermera :

- 1) Les despotes d'Épire (1204-1462).

Le second renfermera

- 1) Les despotes d'Épire (1204-1346 év. 1460).
- 2) Les despotes de Mystra. (1259 év. 1349-1460).

Épilogue.

Note. En ce qui touche la disposition du texte dans l'Album, elle dépendra des dimensions plus ou moins grandes de l'édition. Ce qu'on peut affirmer dès maintenant, c'est que chaque portrait sera accompagné d'un texte bref, dévoilant sa provenance et donnant des explications y relatives.

Dans le cas, où il existerait plusieurs portraits du même empereur, ils seront publiés, exceptés, bien entendu, ceux qui, par hasard, se trouveraient en double dans le même manuscrit.